

Iturria: *Parnasorako bidea*, Eusebio Maria D. Azkue (R.M. Azkueren edizioa).
Astuitar Moldagintza, 1896.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/A/AzkueEParnaso.htm>

PARNASORAKO BIDEA

Eusebio Maria Azkue

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira,
eta, Jabetgo Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak
bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

AMAR AGINDUAK

Amar dira Iaunaren
legeko aginduak
zeintzuk bear dituzan
gorde kristiñauak:
lenengo irurak dira
Iaunan onrarako;
eta beste zazpirak
danon onerako.

Lenengo, izan daigula,
aginduta dago,
gauza guztiak baiño
Iauna maiteago:
irakatsi deuskunez
arima-Erosleak,
Apostoluak eta
Eliza Doneak.

Bigarren aginduan
diño Iaungoikoak
obenak direala
andiak biraoak:
ta inoiz ez egiteko
Beragaitik zinik
alper bidegabeko
ta guzurrezkorik.

Irugarrenak diño
Kristiñau guztiak
gorde daiguzala ondo
domeka ta iaiak;

emoten doguzala
biotzeti eskerrak
Iaun onari, izan barik
baldan itxi alperrak.

Aita ta Ama ondo artzeko
diño laugarrenak
Iauna ikusten betiko
ioan nai dabenak:
artzen dabenak ondo
beren gurasoa
eztau txarto igaroko
gero zartzaroa.

Boskarren agindua
da iñor ez iltea,
ez iñoiz gauza txarrik
iñori egitea,
ez gurari zitalik
euki biotzean,
ez ian ez edan bere
gaitx eginartean

Eztaigula aragizko
egin pekaturik,
seigarrenean Iaunak
daukazu agindurik;
asmo ta erabagiak
berba gogamenak
garbiak izanezik
direala obenak.

Diño zazpigarrenak
iñori gauzarik
ez kendu ez eukiteko
iaubeak nai barik.
Beste baten gauzea
ostuteko asmua
iakizu, kristiñaua
dala pekatua.

Gauza bat esatea
alan eztanean
eragotzita dago
zortzigarrenean;
ta izengatutea
iñor guzurraz
baita inok eztakizan
egi galkorraz.

Lagunan emaztea
noberak deseau
bederatzigarrenak
galerazoten dau:
bakarrik maite izanik
noberan laguna
ziurtuten dau batek
etxeko ondasuna

Amargarrenak diño
Kristiñau guztiai
ez gogorik artzeko
iñon ondasunai:
nor bere ondasunakaz
poz bizi izatea
da zeruko atsegiña
emen eukitea.

Amar agindu onek
zeinnai gizalditan
Jesu Kristorik ona
sartu dira bitan:
Iauna maite izatea
geu baiño geiago
eta ez nobera baiño
iñor gitxiago

AVE MARIS ESTELLA

Iaunak gorde zaizala
itxasoko izarra
Iaungoikoaren Ama
garbi ta bakarra:
eta Birjiña beti
beti izanikoa
zerurako dan ate
zorionekoa.

Gabrielen agoti
Abe bat arturik
zeiñ dan Evan izena
goikoz bekoturik;
egiguzu bakea
geure Iaun onagaz;
sugetzarran burua
zapaldu ta oñagaz.

Azkatuizuz kateak
errudun guztiai,
emoizu argitasuna
itsu dagozanai;
kenduizuz geure gaitzak
Birjiña Maria
ezkaituizu geuretzat
onda dan guztia.

Arren erakutsizu
Ama zareala
zugaitik eskariak
Ak artu daizala,
Zeiñ mundura etorrita
gugaiti bakarrik
zeure Seme izatea
igaro eban pozik.

Birjiña guztiz bakar
Ama Jesusena
iaio danen artian
biotz bigunena:
kenduta geure erruen
guztiz kate astunak
egizu uzan gaitzezan
garbi ta bigunak.

Emoiguzu ekerza
biziteko garbi
eta egiguzu bide
ziurrean argi
bizi gaitzezan beti
Jesusen aurrean
iñoiz amaituko eztan
atsegiñ artean

Lauduak geure Aita
zeruko Iaunari,
Hosanna Seme berak
gantzutu ebanari,
bardin Gogo Doneari
biotzeko garra,
irurak izan daien
onera bakarra. Arren bai.

Arren ontzat artuizu
Birjiña Donea
edozein gizalditan
nik zu laudatea.
Ekazuz Ama neuri
sinismen indarrak
zuzituteko zeure
arerio txarrak

DIES IRAE

Egun aserre neurri bakoa
egun ikaragarria!
auts biurtuko dabena suak
iaio ta erne dan guztia.
Lekuko David eta Sibila
eukana Iaunan argia.

Ze itzaltasuna ta ze ikarea
zabalduko dan mundudan!
Erabagile bizi ta ilena
etorriko dan orduan,
gauza guztiak zeatz ikusten
iazo direan moduan.

Iratzartu ta beti betiko
tronpeteagaz batera
zeiñen durundu miragarria
zoli elduko dan lurpera;
ioan bearako dabe guztiak
beren Iartoki-aurrera.

Eriotzea, ai! arrituko da
eta izatea gauzena
gizon ostera biurtutea
autsa lengo gizonena,
kontu emoteko Erabagileari
lengo bizi guztiena

Zabalduko da Liburutzarra
daukazana ezarririk
berba, egitadeak, gogamenak
gelditu barik aazturik;
andik munduko gauzen epaia
geldituko da argiturik.

Asten danean iarrita gero
Erabagilea irakurten
gauzarik isil da estarienak
asiko dira agertuten,
ta epai bageko iñortsu bere
ezta ikusiko lotuten.

Zer esango dot nik gaiso onek
irainduan aurrean?
Zein bitarteko neure arrenak
aurkituko dau urrean,
zuzena bera egongo bada
galduteko ete etean?

Errege, zure izen goa da
bildurgarrizko andia;
zuk egin dozu, zor eztozula,
beti betiko zoria:
goratu naizu azkanik bako
errukizko iturria.

Gomuta zaitez neure Iaun ona
ta Jesus errukiorra
nigaiti gizon egin da igaro
zendula kurtze gogorra;
ezeidazu, arren bota egun atan
ganera betiko zorra.

Zu, Iauna, arika ta abaildurik
iarri zinean neure bila!
Izan zinean ni irabazteko
kurtzean iosi ta ila!
Ainbeste neke nitzat alperrik
galdua izan eztaila.

Erabagile zuen da arteza
oben-erruki etzareana,
parkatu eidazu, damu dot eta,
zeure kontra egin dodana;

betiko epaia, gero bakoa,
eldu baiño len neugana.

Erruduna naiz eta negarrez
nauke neure pekatuak;
lotsaz gorritu deust arpegia
txingartu artean arruak.
Iauna, errukia! Parkatu Iauna!
entzuizuz neure erreguak.

Zuk Mariari azkatu zeutsan
pekatuaren katea;
zuk entzun zeutsan lapur onari
goiko zorion-eskea;
eta itxi zeustan kurutze-azpian
zeuganako itxarotea.

Ezer eza naiz eldu al daitezan
nire eskariak zugana,
zer eztaikezu gure onerako
zuk geure Iesus laztana?
Ez nitzat biztu ez askortu su
iñoiz itzaltzen eztana.

Iauna emoidazu zure eskumati
lekua ardien tartean,
ta ezkerreti, ez arren Iauna,
aker deungen bitartean,
ioan ez nain suzko lezara
Iauna Iauna dan artean

Deungaak erremuska bota ezkerro
mukerturik arpegia,
gar puztu artean entzun dainean
isil-unerik eztaukan aia,
gozo gozorik entzun daidala
zorionekoen deia.

Arrenka nago auspaz da larri
erru-astunak makurturik
eta bildurrak auts ariña lez
neure biotza urundurik;
euki naizula nerue azkanean
arren, Iauna, zeure eskurik.

Eguzki bako, gautuko etxakun
O egun negargarria!
gizon austua gizonduko dan
egun luze lar geldia,
ik entzungo dok errudun gizon
dart dartuen erabagia.

Oni oraintxe parkatu, Iauna,
eldu-orduko guena,
O Jesus bigun gizonagaitik
beeraturiko gorena;
eta parkamen orren ondoren
beuka betiko atsedena. Arren bai

AMA TA ARIMA ORBAN BAGEA

AMA

Lurrera ezkerro
neure Maria
Iauna zetako
dot nik bizia?

ARIMEA

Ondo nago ni
Iaungoikoagaz,
andrea nintzan
aingerua naiz

PEKATARI BAT IAUNAN AURREAN

Zeinbat ezker daukadan
Jaunari zer-emon
ta ez Beragaz aaztuta
nagoanez egon!
alper beti izan naiz ni
ezker gaiztokoa,
ona izan da neuretzat
beti Iaungoikoa.

Iru urte igaro barik
ikasi nenduan
Iauna bakarra zala
zeru ta munduan;
Beragan asi nintzan
ume sinistuten
eta Elizan da etxean
berari eskatuten.

Bost urteko nekizan
amar aginduak
laster Elizakoak
ta Sakramentuak;
gazterik au iakinda
(esaten naiz lotsa)
arimako gauzetan
beti izan naiz otza.

Zeinbat ni baño, Iauna,
obeak il dira!
Zeinbat ilteko orduan
dagoz gaur begira?
Zeinbat kadera bako,
zeinbat begi barik
dagoz eztireanak
gizonak... bakarrik?

Zeinbat guraso bako
nekatu gaisoak
dagoz munduan, Iauna,
ta zeinbat zoroak!
Zeinbat osasun bako
dagoz oe txarretan!
Zeinbat errurik barik
dagoz lokarrietan!

Osasunagaz bizi
bear egin da ian
zer da egotea baño
bizirik glorian?
Alan ikusiezkerok
bakoitzak burua
esan lei: neuretzako
egin zan mundua

Bakarririk egin neban
geure Iaun aundiak
bizi leitezana bardiñ
gizonak guztiak,
eta egon bear geunke
eskerrak emoten
itxi barik egun bat
aaztu ta igaroten.

Iaungoikoan semeak
guzitok izanik
mundura gatozanak
artez beraganik:
ezker bakoak gara,
eztago zalantzirik,
bizi garealako
au gomuta barik.

Guraso ikaste bako
txiroen semeak

eztaukaz magalpean
neu lez sinisteak.
Ta zerura ioan!
Ta neu infernura!
Zetako eztator beti
au neure burura?

Zer esango dau, Iauna,
erio nainean
arimeak, Zugana
eldu dainean?
Nok leukeen astia
Nok barbai-unea
Iñontzat ez istekero
Nutzako bidea

Zer esango dot Iauna
munduan aurrean
barrua agertutera
iatzi zaizanean?
Nun estalduko naiz ni,
ni Judas barria,
barru barik egoeran
agiri agiria?

Nora biurtuko dot
nik neure burua?
Nok orduan garbitu
nire oraingo errua?
Ai! ni pekatuaren
basatzen etzuna
nago gomuta barik
Erabagi-eguna.

Baña Iauna zu zara
neurri barik ona
gizon guztiak gaiti
bizitzea emona,

geu gordetearren
zagoz zu kurtzean
eta ezpei, arren, izan
neuretzat utsean.

Ama baten semeak,
Jesus, gareanak
biotz baten taupadaak
darabilz bionak
Zu neure biotzean
eta zurean ni
Mariagan batuta
Bizi gaizan beti.

Andra Mariari Maiatzeko loretan

Erdu goazan guztiok
lorakaz aldra baten
Ama dogu, ta opaten
lorak Mariari.
Maiatzeko lorakaz
eio daigun koroia,
—amodiozko doia
geure Erregiñari—
goazan gazte ta zaarrak
Mariaren aurrera,
koroia eroatera
Ama maiteari.

Mariaren semeak
amaitu artean illa
gabiltzaz lora billa
emoteko Amari:
lorakaz ezkuetan
gatoz pekatariak
biotzeti eskariak
egiten berari.

Loratik ederrenak
infernuko piztiak
galdu ebazan biak
iaio ta bertati;
eta eurakaz batera
eldu iakaz orbana
galdurik itxi ebana
azti guztiari.

Baña alper iaioa zan
azi orbainduaganik
ez iakaz eldu orbanik
lora dontsuari:

eta apal emon eutsan
erraietan lekua
graziazko tenplua
laun da gizonari.

Munduak estiturik
sugearen adurra,
eriotza ziurra
zor eutsan Ebari:
baña gero Mariak
zabaldu eban zerua
zapaldu ta burua
suge bekoari

Negarrez mundu onetan
gagoz pekatariak
biurtuizuz begiak
geure erreguari:
opaizuz, arren, Ama
gugaiti neke danak
igaro zenduzanak
zure Semeari.

Zoriontzako izarra
zara, zu, Ama biguna,
argi egiten dozuna
mundu guzitari:
zugaiti, Ama, maitea,
bidea zerurako
erraza egiten iako
pekatariari.

Nok kontau leiz arimak
ill da egon direanak
emon deutzazuzanak
zeure Semeari?
eta pekatariarik
nor inoz aurkitu lei
gorra danik zeure dei
maitagarriari?

Emoten badautsagu
Maria Ama maitea
zukanako bidea
geure biotzari;
eztogu bear ezer
ondo bizi izateko
ta eskerrak emoteko
zeruan Iaunari

Zugana elduten danak,
Ama, zeure bitartez
iarrantuten dautsa artez
Iaunan bideari:
eta biziten bada
zeugana biurturik
eukiko eztau bildurrik
eriotzeari

ANDRA MARIAN SORREREARI

Agur Maria guztiz garbia
ta inoiz orbanik bakoa
Iaungoikoaren mirari andia
berariz sorturikoa.

Zeru ta lurren Iaun da Egilea
gizon egin zan baño len
Zu asi ziñian, Ama maitea
guztiz garbirik izaten.

Guztiz ederra sortua zara
ta Aingeruak lez garbia
baratz graziaz ingurutua!
zoriontzako iturria!

Ana zeure amak artu zenduzan
bere erraieran garbirik
ez zendun zeugaz mundura ekarri
lenengo loien asirik.

Mundua asi zan Iaunak esanaz
«egin bedi oraiñ argia»,
eta zerua lurreratu zan
sortu zanean Maria

Danok mundura loituta gatoz
eta, Maria, zu garbi:
geure Egilleen anditasunak
zuga giten dau argi.

Asuero andian erabagiak
ezaban Ester artuten:
danen legean bera bakarrik
Erregiña etzan sartuten.

Adanen seme guztiok
dogu loi iaio teko legea
baña Mariak Esterrak legez
maitetu eban Erregea.

Lege zarragaz mundua egoan
gaben azkaneko izarra,
lege barrian eguzki ederra
mundura ekarren bakarra.

Mirari andi au ondo etorkigun,
Iaunak nai eban da izan zan:
Jesusen Ama bera lez garbi
eta orban barik sortu zan.

Nok iruditu lei gure poza
sinişgaitu iakunean
garbi izan zala ta orban bakoa
Maria sortu zanean?

Zeure lenengo garbitasuna
siniztu dogu guk beti:
euskaldun utsak izan zirean
beste guztien aurreti.

Pekatarien bitarteko Ama
berariz sorturikoa,
erejiatik, arren, gordeizu
lur eder geure errikoa.

Eta emoiozu biotz sendoa
Elizean Buruari
zapaldu daion burua, zuk len
egin zeutsan sugeari.

Iaio baño len, ta iaio keran
ta iaio ezkeren Maria
biotz guztiti sinistuten dot
beti izan zala garbia

II. IPUINAK

SAGUAK ETA KATUA

Sagu batzar bat goienen baten
 pozik egoan artoa iaten
 agertu artean bere bizarrak
 bertan katarrak.

Saguak igesi ebilzala
 eldu zan txakur mosu zabala;
 zeñek ebazan aginka azkatu
 amasei katu.

Saguak batu zirean gero
 euken bilzurra igaro ezker
 isil isilik, ta zaratarik
 atara barik.

Alper ezeukan iñok koroia
 baegoan nok egin sermoia,
 eta asi iaken askor esaten
 berbaldi baten

Iaunak: isilik dabil katua
 eta bear da topau modua
 iakiteko artez negu eta udan
 katua nun dan.

Borreruari danon artean
 biar litzake buztan-ertzean
 imiñi laster arran txikia
 eta zolia.

Ainbat ariñen bear da ekarri,
 onan bizia ioaku larri,
 geutu daiguzan noizbat saguak
 geure buruak...

Erosi eben bai koskabillua,
 an nor zan baña ain bioztsua
 katu bateri lotuko eutsana
 inoiz arrana?

TXORI EMERETZIGARRENEKOAK

Etxe baten egozan
 txoriak ugari
 kaiola-sokoetan
 lodi ta kantari:
 baña ames egin eben
 etxeko semeak,
 iminten ebezala
 kantetan nekeak.

Guztiak batzandu ta
 arratsalde baten
 etxeko Aita iaunari
 egozan esaten:
 Aita: txori guztiak
 daukazuz gaisorik;
 eztago euren artean
 bat gaiso bakorik.

Alper goiz da arratsalde
 dakuskuz kantetan
 puzkortu ta ilgo dira
 euren tokietan
 zetarako etedabez
 txoriak egoak
 egazik ezpadabe
 egingo gaisoak?

Aurra bada! gauganik
 etxeko txoriak
 itxi bear dituez
 betiko tokiak:
 gaurrartian motz motzik
 bizi izan zirean
 gaur ganik, ai ze pozik!
 biziko direan.

Erantzun eutsen aitak:

Ai neure semeak,
Zetako da idigi ta
txoriai ateaq?
Urteten dabenean
tokitik kanpora
mendira doaz edo
katuen agora.

Eztauke euren buruak
iagoteko indarririk
ta ezin bizi leitekez
mendian bakarrik,
bada an ibilten dira
ugari miruak,
beti prest daukezala
erpe ta pikuak.

Aita: Zuk eztakizu
iagoten txoririk;
miraria da zelan
dagozan bizirik;
txoriak ezpadabe
egazik egiten,
al leukeen erdia
eztira biziten.

Eztot nai nik burua
bat egin zuekaz
ezta zuen antzeko
beste batzuekaz:
ezpada egongo etxea
nai dodan moduan
zeuek izango zare
ugazaba orduan.

Ai geure Aita maitea!
otseiñak... izenez;

baña etxean agindu...
guk bai baña zuk ez.
Guk egin nai doguna
txoriakaz emen
esan bearko dozu
aita zara ta... amen.

Asi zan seme bata
alderdi bateti,
beste batzuk besteti
ta goiti ta beti;
euren lekuetati
txoriak erazten
guztiái zelan bizi
asteko irakasten.

Ausoko etxe bateti
ekarri eben maia
estua bateti ta
besteti nasaia;
ugari eukazan maiak
iosirik untzeak
lotuteko ariak
labur ta luzeak.

Atara zituezan
txori kantariak
bai ta imini bernetan
ariak guztiak:
Aita egoan iarrita
begira semeai,
baita arduraz beterik
bere txori ederrai.

Egaz asi zirean
guztiak batera
bai ta kantetan bere
baina ez lengo antzera:

lenago legez iñor
begoan kantetan
laster burdiña-amarrak
oi cutseen bernetan.

Arriturik egozan
txoririk geienak
asi zireanean
igaroten penak,
luma ederrak txoriai
kenduteko sarri
ugazaba barriak
ebiltzazan larri.

Eta kanarioak
eta jilgeruak
eta biriarroak
eta pardiluak
ez eben inos kantau
tokietan legez
ezpada negar-gisan
ta askotan... ezer ez.

Baina ainbesten artean
bakarrik sosoak
kantetan oi ebezan
lengo zortzikoak:
ikasiak zirean
musikan kantetan
eta ez euken bildurrik
euren biotzetan.

Txori batzuk negarrez
besteak kantoan
semeak txori-lumak
gordeten sokoan,
estaldu ezinik Aita
bere naigabea
alan igaroten da an
goiz-arratsaldea.

Bein dagoz seme batzuk
txoriak iagoten
eta beste guztiak
sandxea itxaroten:
luzeak ta laburrak
daukez txorientzat
ariak, baña eztauke
aririk eurentzat.

Izango etedirean
luze edo laburrak
dirudie anaiak
katu ta txakurrak;
eta txori zoroak
eurai lagunduten
dira urteten dabenak
iokoan galduten.

Alan bizi dira orain
len baño deungago
luma gitxiagogaz
da sabela utsago;
euren lumakaz dagoz
neba-arreba guztiak
etxean edo ausoan
eginda oe andiak.

III. IOLASGARRIAK

GIZONKERIA TA GIZONTASUNA

Aintxinatar bat okerrar
lagunik bako gizona,
eta itsu zaar bat ezkerra
batzar askotan egona
eta lagunentzat ona.

Batu zirean bein biak
ardantegi oskoal batean;
an gauza askoren ganean
guzurrak asko eta egiak
iribiaten zirean.

Neure aintxinako guztiak
zinoan gizon zatarrak
zirean odol garbiak
gudan agintari andiak
bakean gizon bakarrak.

Bere mosua izurturik
itsua egon zan entzuten
eta esan eban suturik:
eztoгу euki guk itsurik
baina nik eztot ikusten.

ASTOAK... ARRANTZEA

Asko dira gaur eta
len bere zirean
antzak ez diñotsenak
zer etedirean.
Iruditxu bategaz
sartu iat gogoan
argitutea egian
zortziko bertsoan.

Asto bat dotorea
eria batean
salduteko imini zan
zaldien artean:
guzur-ule baltzakaz
kokota apaindurik
eta zaldi-buztana
atzean loturik.

Neurrian ebagi ta
beren belarriak
zaldia ta ona zala
uste eben guztiak:
orraztu ta garbirik
anketako ulea
azkor eukan lepoan
narruzko txalmea.

Beren iaubeak eukan
kolkoan bildurra
noiz ezagutuko zan
astoan guzurra.
Eldu zan erosteko
baserriko iaun bat,
eta agindu ebazan
irurogei dukat.

Atseginez beterik
baserritar ona
asi zan bilatuten
ausoko gizona;
bialduteko laster
pizti au etxera
beste beren kortako
zaldien artera.

Ataraten ebala
ziskuti dirua
iaso eban astoak
zerurantz burua
egiteko arrantza bat
miragarrizkoa,
ikaratuko ebana
Balanen astoa.

Arriturik egozan
baserritar biak
eta euren inguruko
gizonak guztiak:
an zirean santzoak
barre ta gedarrak
an ikusten zirean
egunaz izarrak.

Orduan esan eben
basoko gizonak
zeinbat dagoz munduan
a lango...lagunak...!
Isilik dirudie
kadera bikoak,
berbaz asten badira
lau kaderakoak.

EMAKUMEAN SENDOTASUNA

Salomon erregea
gizon iakintsua
andrak'gaiti aurkitu zan
galdurik burua,
gazteak eta ederrak
ebazan laztanak
zuri, baltz, eta gorri,
ta asko baltzeranak.

Salomon zan gizona
besteak langoa;
baina izan eban maisu
geure Iaungoikoa:
alan esan ebazan
gauza iakintsuak
Iaungoikoak berari
buruan sartuak.

Eztau emakumeak,
Salomonek diño,
gutziz maite gizonik
izan oraindiño.
Salomon egon zala
uste dot zororik
edo egia esateko
ezeukan gogorik.

Emakumeak dagoz
mundu zabalean
edea legez zalak
maitetasunean;
alango bat egoan
aintxina erri baten
ta aren bizi modua
orain noa esaten.

Ioanikok ta Teresak
dinodan errian
ezeuken galduteko
alkar urte bian:
gurasoi esanda
eskondu zirean
ibili barik beti
alkarren atzean.

Urte bat igaro eben
memento bat elgez
alkarrerri begira
pozik eta barrez,
baina gaiso txar batek
artu eban Ioaniko
ta uste eban medikuak
etzala biziko.

Asi zan emaztea
burura apurtuten
inoren esanik
ez ebala artuten,
matrailetan eukazan
negar-anguluak
eta ezin kontau leikez
beren zizpuruak.

Amaitu da, zinoan,
neure bizitza ona
zegaitik artu neban
maitea gizona?
Ai, laster lasterka igaro
da nitzat mundua!
Zer naiz aldenduezkero
etxeko burua?

Betor eriotzea
betor neure bila,

bizi bedi Ioaniko
ta neu il nadilla;
eztot nai osasunik
ezta bizitzarik
zetako dot bizia
neure Ioane barik?

Nor kentzen dot munduti?
dino eriotzeak
gizona? edo gura dau
etorri emazteak?
Arritu ta Teresa
muturik egoan
baina asmorik ilteko
ezeukan gogoan.

Al izan ebanean
eragin minari,
bizkor erantzun eutsan
eriotzeari:
Baldin nai ezpadozu
ioan lagun barik
neure senar maitea
dago or il gurarik.

MAITETASUN ANDIA

Biotz bakar bat daukat
ta mila banituz
milak neure maitea
emongo neuskezuz:
etsi milak langoak
bat maite neurea;
eta neurean orde
ekazu zeurea.

Gloria da amorea
eldu bada berez,
mundua amoreagaz
da zerua legez;
Jesus gizonagaitik
mundura iatzi zan
gizonen ondo naiak
kurtzean il eban.

Eztauket biotzean
maitea, lekurik;
zuk daukazu bakarrik
guztiz beteturik
eta neuk bere nai dot
zeurea guztia
ezpada, zetako dot
munduko bizia?

Ezin iakin zinaike
neure naibagea
etzaitudazanean
ikusten maitea:
eztaukat nik orduan
iateko gogorik;
ez neure begietan
egoten da lorik.

Zu barik ezteust ezek
gogo betetan,
ordu gogamenak
eztagoz ezetan:
bakar bakarrik nago
zeu barik munduan,
Afrikako ondarretan
leia moduan.

Kentzen deustazuz niri
alak arimarik
zela biziko naiz ni
munduan zu barik?
Zu zara neure egunen
eguzki bakarra
ta gaua argituteko
ilargi bearra.

Ilten banaiz maitea
bizi zareala
uste dot Iaungoikoak
itxiko deustala
zeure bornuan beti
munduan ibiltzen,
bada ezta inoiz gogoz
maiteantzat ilten.

GAZTEEN BATZARRAK

Neska-mutilak ibiltzen dira
gaubean isil-ostuka
eskuetarik alkar artu ta
amodioan burruka:
eztot nai, badot nai, neskiak diño bai;
noizik beinean mosuka.

Erromerian ilun-antzer
batuten dira bitzuak
zela dabiltzan euren ezpanak
eztabe ikusten itsuak...
eztakit, badakit, ikusi dodaz nik;
ezpan gabaz barritsuak.

Gauea baten dagozanean,
oilarrak kantau-ezkero,
uda barrian txoriak legez
jente gaztea da bero:
ezta alan, bada alan, gaztea gaubelan;
atsoak iges da gero.

Estegura da lagun gazteak
eroatea zerura
gauza guztiak etorten iakez
ordu berez eskura:
eztaukat, badaukat, bakarrik egun bat;
neuk igaro ta gogorra.

Promesak dira gazteentzako
eztia legez gozoak;
gizon egiñik dabiltz mutilak,
eta andra neska zoroak...
zorotan, erotan, iazoten da askotan
mustur-ioka mutilloak.

Santa Ageda bere egun-aurrean
da gazteen adiskidea;
gau ilunean emoten deutse
berba egiteko bidea...
ez kantau, bai kantau, ona da lukainkau,
a da gau gazte-zalea!

Aratustetan dabiltz neskatxak
eta mutilak suturik,
goiz da arratsalde beste antz bategaz
euren lotsea galdurik...
batean, bestean; zortziretarteetan;
eginda legez bururik.

Donian-goizez gazte zoroak,
estaldu barik izarrak,
doaz garitzan iruntza artuten
eta batuten bedarrak:
txantxetan, benetan, Donian goizetan
pozik dabiltzaz goiztarrak.

Gabon gaubean besoetati
dabiltz mutilak neskakaz
buruak bero begiak ero
eta burruka sukarrak...
atzera, ta aurrera, egunak etxera
loguraz beterik dakaz.

ENBASUKO NESKATILEN KANTAK

Aro ona dago, kairantz goazan,
kanpoan dabil iparra
gaurkoa da bai itxasaldia
eztago taiua txarra.

Otzaratxu bat
otzaratxu bi
arraina dator
portura beti

besigu lebatz, sardina ta atun
eta beste asko ganeti.

Palu, ta erremu, bela, ta kordel,
masia ta ura bere bai
sartu daiguzan txalupan laster
itxaron barik gizonai.

Otzaratxu bat...

Arrantzaleak barua ausi ta
kanpora doaz zintzorik
betoz guztiak osasunagaz
eta inor bere ez gaisorik.

Otzaratxu bat...

Errira datoz ipar-aldeti
belak betean ontziak
ondo dirudi egun argitan
belan dabilen ontziak.

Berrogei arratz besigu dakaz
txalupa andiak eginak,
ogeta amar bat txikerrak, eta
laroegi lebatz potinak.

Otzaratxu bat...

Ogerleko bat egin dau bertan
besigu arroiak guztiak;
eta amar lauko ta erdi libreak
lebatz amuan iosiak.

Otzaratxu bat...

Erabixeruak or goian dagoz
arraina iminten narretan;
garbitu arin, lagundu daigun
asto ta mando zametan.

Otzaratxu bat...

ZORTZIKOA

Dinostazu Katalin
zer dan zortzikoa;
da zortzi oinen ganean
dagoan bertsoa.

Zortziko bertsoen da
kantea laguna;
eta onek dantza eder bat
guztia euskalduna.

ARDI SALTOKARIA

Geure artean bizi da
piztia bizkorra,
egunaz eta gabaz
dantzari askorra:
Nai oean dagoala
ume lotiakaz
nai eskatzean egon
atso tximurragaz.

Gaztaña kolorea
musturra zorrotza
zankak luzeak, eta
arpegia motza:
atsoak nai gazteak
zoramendia dau
agertuten danean
piztia zital au.

Atso batek daroa
eskua garrira,
eta diño barreka
besteai begira:
Ondo igarrita daukat
piztiori zer dan,
ardia dala berak
dinost orain ankan.

Zeinbat Abe Maria
bere bakarrean
galtzen dituz atsoak
ardien atzean!
Ardia atrapatea
ezta izaten errez
noizik beinean batxu
artuten da nekez.

Emakumeak daukaz
gitxi asko garrian
onelako piztiak
beroaldi guztian:
nai aragi tximurak
euki, nai gordinak
ardien musturkadaak
guztiz dira minak.

Ardia atrapateko
lenego gauzea
da minagaz igortzi
atzamar parea,
lodia taurrengoa
txistuz bete barik;
ez atzamar guztia,
puntea bakarrik.

Eskua sartuten da
eskuma alderditi,
atorrea ta gona
guztien azpiti;
baldin ezker-aldera
eldu bada ardia:
baina ezkerra, badauko
eskuman tokia.

Eskua eroaten da
sabel goieneti
bai eta sarri askotan
mokorren ganeti,
atzamarrak iminten
ardien ganean
biortuteko laster
bien bitartean.

Eztau gozoagorik
atsoak ezirik

ardi lodi bat baino
eskuan bizirik:
eleuskeo ardiari
itxiko bakean,
alper atorra utsagaz
gelditu soinean.

Ondo ondo biortuta
ardi dantzaria
iminten da gaisoa
kentzeko bizia,
amantalean edo
oialtxu-ganean,
ezpan bekoa dala
agin bitartean.

Orkoro bietako
atzazal-artean
puskatuten da ardia
memento batean:
atzazaletan loirik
geldituten bada,
mokor baten ganean
gonan kenduten da.

Ardiak ilten dira
asko ta geiago;
baina agaitik eztagoz
udan gitxiago:
batera ernaritutuen
direalako emea,
sortuten dan alaba
ta onen alabea.

BASERRITARREN ERROMERIA

Paskoetati negura artean
gazteak dagoz zororik;
uda-egunetan inok eztauko
santu izateko gogorik.

*Lagun gazteak, ez itxi udarik
erromerian ibili barik,
danbolin barik inoiz eztago
adiskidezko eskontzarik.*

Uda barriak etorrerea
zarrentzat dauko larría,
iruntzi ezinik euren alaben
iantzi barrien neurria.

Lagun gazteak...

Erromerian gora ta bera
mutil gazteak dabilz poz
neska guztiak irribarreka
mutilen begira dagoz.

Lagun gazteak...

Aurresku baten zer da ikustea
lenengo eskuen zinuak;
eta neskatxai begiratuta
atzeskuaren kinuak!

Lagun gazteak...

Aurreskuari lagunduteko
da atzeskuen eskongea;
ta atzeskuari aurreskuena
bardinduteko guztia.

Lagun gazteak...

Itsu-soinuan dabiltzaz dantzán
errekan kaskailoak lez;

dirua kentzen da itsu-soinuan,
danbolinean bat bere ez.

Lagun gazteak...

Dantzan egin da zaragi-ondora
ardaoa doaz edaten:
edan da gero binan alkarri
isil-kontuak esaten.

Lagun gazteak...

Baltzez iantzita dagozan neskaak
dabilz erripa bategaz,
ikusten euren biotzekoak
berbaz badagoz bestegaz.

Lagun gazteak...

Etixerantzean usoak legez
doaz emeak eta arrak:
belu badoaz neskatxak, daude
zer-entzun aman gedarrak.

*Lagun gazteak, ez itxi udarik
erromerian ibili barik,
danbolin barik inoiz eztago
adiskidezko eskontzarik.*

ESKONDUTEKO... NEGUA

Inoiz egon eztalez
oraingo mundua
eztaukat nik ilteko
aita lez asmua:
geiago ondutearren
ona dan mundu au
eztakianak bere
gaur irakasten dau.

Dakienak argi da
bear eztabena
bere buruan gorde
eurak dakiena:
orregati neu bere
erabagitu naiz
euskaldunen eskontzak
esateko euskeraz.

Neskak entzun ezkeru
danbolinen otsa
taup taup bular-barruan
dauke euren biotza:
ta artuten dabe asmoa
egon barik dudan
ez inoin ez inogaz
eskonduteko udan.

Zegaiti bada neskak
udan eztaben nai
abadean aurrean
bai esa mutilai;
izan da orin artean
beti neure mana
ta zoriz atso batek
gaur esan deustana.

Irail-erdirik eta
maiatzera artean
ibili direanak
alkarren atzean,
egon barik urrengo
udean begira,
laster eskonduteko
berotuten dira.

Batzanduten dira asko
urrien barruan
zemendian bakarrik
bizitzeko asmoan:
baina izateko bada
zarrakaz batera
negu guztia orduan
dauke euren aldera.

Urriari matza dator
ta artoa soloti
eta gaztaina elduak
burdian basoti:
orduan eskonduta,
garia ta artoa
zarrak emoten dabe
urte guztikoa.

Estegura doiazan
aideak guztiak
aginduten dituez
arto ta gariak,
eskon-barri gaisoak
eskontzako urtean
bizitzen asi eztaizan
troisakaz utsian.

Irailean neskea
badago zororik

edo andrea izateko
badauko gogorik;
eskonduten da a bere
laster, al izanik,
inon topetan badau
bere gura danik.

Neguan eskonduta
baldin bada atako
andrea pozik dago
uda barrirako,
eromeria ederrak
ibilteko ikusten
gizonagaz batera
burua erakusten.

Eztaki zein Santuri
berba egin obato
lenengotzat daukala
San Ramon Nonato,
ondo lagunduteko
igaroten penak
daukaz eskaina eginda
Santurik geienak.

Saldea edaten dalez
agin bear barik
ezteutso ondo barruak
artuten saldarik:
baina maira datoza
maminak guztiak
ian eragiten deutzaz
barruko txikiak.

Gizon gaisoa dago
dariola adurra
dirudiela andrean
gonako txakurra:

atsegin emon nairik
andeari dabil
beste bat Medikuak
euki daian nor il.

Andrean astutasun
ta udean azkana
batera elduten dira
eskondukana;
alan iazo daitean
neskak euskaldunak
negura artean dagoz
artzeko lagunak.

EDARIAN OTSOA

Gauza guztiak egin ebazan
Iaunak ederrak ta andiak
zeru ta lurra, eta bietan
dagozan gauza guztiak,
eztira baina berak eginak
munduko gizon ordiak.

Gizonak daukaz orditu ezker
beren adina makala,
burua astuna, kaderak zoro,
eta gomutea argala:
ezin esan lei gizon ordia
Iaunan antzekoa dala.

Aintxina egoan ordientzako
Iaun bat ordia munduan,
ontzia eskuan, eta untzorrizko
aroa eukana buruan:
ta ospaten eben pozgariakaz
ordiak euren moduan.

Nekazaleak astegunetan
atzamarrakaz daroa
kontua ziur noiz izango dan
eguna bear bakoa,
arratsaldean adoretako
Iaun baltz ardantegikoa.

Gizona legez iai-domeketan
doa ardantegira edaten
an iezartzen da etxeko legez
betiko sokondo baten:
eta ioako ardan-iaubea
zer gura daben esaten.

Berba gitxigaz edaten dituz
lenengo bost zurrutadak;
egarri barik asten danean
orduana dira kontuak,
bost mila bira egiten deutzaz
azkanerako buruak.

Egotaldia ezta amituten
otso baltza atrapau barik:
etxerantzean topa daroaz,
ioaten bada bakarrik
bozteun iratxo; onek ezteutse
itxiten otso bizarririk.

Artez etxera ioaten bada
otsoa asten da biurka,
murrusa isilak lenengokoak
isetuten dira apurka;
azkanerako suturik indar
asten da gogor musturka.

Astegunetan nekazalea
eztabil otsoan bila;
astelenean lurpetuten dau
domeka gaubean ila:
estegu, ta ondra, ta gabonetan
il daroaz iru mila.

Gizon aberats eta andikiak
etxean dau zaragia;
eta asko ta asko edanagaiti,
lur sikuak lez euria,
aren otsoak izena dauko
Jaunan umore onaldia.

Ausoan inoiz artuten badau
edo erbestean otsorik;
andia bada, esaten dabe:
urlia doa gaisorik;

otso txikerren begira eztago
errian ume ez atsorik.

Andiak orain otsotan dabilz
gaurko gizonak badira,
ez Españiako ardao edan da;
ezpada asmo barrira:
onetarako guzur-ardaoak
kanpotik ekarten dira.

Asto-garnua ta ardao bitzdunak
modeak dakaz kanpoti:
au ikusi ta negarrez dagoz
geure maaztiak gogoti
euren buruak garbitu ezinik
aldian dauken gaisoti.

Naparroa-ardao guzurbakoak
gorputza dauko ta indarra;
gaiso-oste baten sendotuteko
da osagarri bakarra:
naibagak bere kenduten dituz
ardaoak, izanik zarra.

Bitzen moskorak galduta dagoz
gazte guztiak gaurkoak,
eztira ikusten lenago legez
morrosko gorri sendoak;
ezpada geldo barritsu batzuk
lotsa-usainik bakoak.

Nunda moskatel ta manzanilla
nun da Rotako baltz fina?
nun ardao gozo Jaungoikoantzat
Andaluzian egina?
nun Kariñena? nun Priorato?
nun da euskaldun txakolina?

Nun Rivadavia, ta Gaztelako
 ardao baltz eta zuriak?
 nora iges dabe Erriojako
 upategiak guztiak?
 nok ostu deuskuz Puente La Reina
 ta Napar-ardao andiak?

Otsoak dabilz erbestekoak
 Espainiarren artean;
 geure otsoakaz bakarrik baino
 ezgara egongo bakean:
 kanpoko otsoak bustana dauke
 gu langoentzat atzean.

MOGEL ETA TXARAKA

Markina-Etxebarriko
 senar-emazte bik
 alaba eder bat euken
 zeruak emonik:
 eta amar mila dukat
 lurpean geldirik
 ikusten ezebela
 egunen argirik.

Maiterik gurasoak
 asi eben alaba au;
 parerik bakoa zan
 basoko larrosa au;
 magalpean ebala
 amak estalduten
 aizeak usain ona
 ezeutsan kenduten.

Sartu zanean dama au
 amazortzi urtean
 aiztu bat topa eban
 etxerik urtean:
 au asi iakan berbaz
 eraso gurarik
 eteukan eskontzako
 emonda berbarik.

Barreka erantzun eutsan
 bere bizarretan
 zelan ezeban berak
 igarri kartetan?
 alper aitzua izan zan
 igesten ariña
 eldu iakan zankora
 txakurran agiña.

Markinako zaldun bat
 etxagun andia,
 gazte dirutsua ta
 kristinau garbia
 bizi zan bere etxean
 umezurtz ta bakar
 laguna nai ebala
 maite izateko alkar.

Gomuta eban bere aitak
 esaten eutsala
 zaldun bat mundurako
 gizon erdi zala:
 au ondo sinistuta,
 zan bere gogoa
 len-bai-len izateko
 bera bere osoa.

Etxakan ondo egiten
 geure zaldunari
 inok ez esatea
 aitatu berari:
 eta Markinan inor
 orain ez lenago
 ezta izaten bere
 aita baino gitxiago.

Apainduta gorputza
 egun goiz batean
 ioan zan erdi-bila
 zaldien ganean:
 arteztu eban zaldia
 damean etxera
 izateko beretzat
 mandatari bera.

Zaldunari entzun eutsan
 aitak bere eskea

ta luzapen baga egin
 zan egiunea:
 irakurri ebazan
 abadeak deiak
 eta eskondu zirean
 pozik gazte biak.

Alkarrentzako baino
 ezeuken begirik,
 bata besteantzako
 egozan bizirik:
 eta laster seme bat
 agertu zanean
 ezezagozan munduan...
 ezpada ganean.

Andiena zanean
 euren zoriona
 oera gaitx andi batek
 bota eban gizona:
 alper eragin iaken
 botikako drogai,
 gaitxak gizon gaisoa
 ezeban itxi nai.

Medikuen aginduz
 egoan gogoketan
 etorkizuneko ta
 oraingo gauzetan:
 eta eskatu ebazan
 kristinau modura
 Mogel abadea, ta
 Txaraka eskribaua.

Biak ioan zirean
 aurreko salara
 banan banan sartzeko
 gaisdunan gelara:

au egoan Iaunari
eskaria egiten
arren itxi eiola
geiago biziten.

Esan barik dakixu
Iauna! neure barri
eta ilteko bidurrak
zelan naukan larri:
emazte ederra daukat
zeuri Iauna eskerrak;
bai ta seme bi bere
bera lango ederrak.

Daukat urdaia ugari
zezin troko andiak
eta zotz emon barik
barrika guztiak.
Ni naiz gorako zarra,
berako gaztea;
ta etxat gogoratuten
erdiko nastea.

On bat bear badozu
Santua lako...
or dago Mogel Jauna
bana banakoa:
txar bat gura badozu
eroan bultzaka,
ez inon bila ibili:
or dago Txaraka.

Baldin izango bada
bien bitartean
or daukazuz ugari
atso-agura artean.
Oraindino ezta galdu
nire adorea;
iru urtean birritan
emon dot semea.

Mogel eta Txaraka
egozan entzuten
zer egoan gaisduna
Jaunari eskatuten;
ta Mogelek edurra
baino zuriago,
esan eban: gizon au
zoratuta dago.

Iges eben etxetik
iantzita kapelak,
bildurragaz nastau ta
buru ta sabelak:
Mediku Iauna eurakaz
ioan zan betiko,
etzan bere bitartez
gaisoa biziko.

Entzun eutsan lez baina
Iaunak eskaria,
sendotu ta gorde eban
luzaro bizia:
au zan gizon arteza
biurrik bakoa,
Bizkaitar euskalduna
ta Markinakoa.

BASERRITARREN IAI-DOMEKETAKO BATZARRAK

Peru ta Txomin Anton
ausoko lagunak
eta Ioane ta Praisku
gizon alargunak,
laurak egoten dira
domeka iluntzean
eta iai egunetan
tabernan musean.

Salan iosita dago
tabernetan maia
sendoago dan baino
emakumen baia,
alde batetik bestera
kordel bat loturik
kainabera zulodun
batetik sarturik.

Kainabereak dauko
kurtzelu bat loa
atsituten dabena
ke baltzagaz goia:
zamau txarri bat dago
maiaren ganean
aldatuten eztana
loituten danean.

Ioanek dauko pitxarra
Peruk kurtzelua
Txomin Antonek kartak
ta Praiskuk zamana:
iezarten dira maian
binan binan beti
alderdi bateti bi
eta bi besteti.

Barruti nai ganeti
kartak dira ezagun;
ezarten dira baina
nortzuk diran lagun;
iokoari itxi barik
dagoz beti edaten
zelan izan leitean
orain noa esaten.

Peru da esku ta dino
bietara *enbido*;
Joanek erantzuten dau
txikia *errevido*;
bat nagosian *eza*;
nik txikia eztot nai
dino Praiskuk; ta Peruk
dino: pareak bai.

Txominek artuten dauz
txikien tantu bi
eta eztauko parerik
ez puntura amabi;
Peruk bakarrrik daukaz
ta eztago gustura,
pasetan dira laurak
izilik puntura.

Zetako da etortea
eskura dublerik
inok bere ezpadauko
orduan parerik?
dino Peruk garratzik
bota ta biraoa;
eta osteria esaten dau:
ataro oin ardaoa.

Onok laurok gitxitan
emoten dabe mus,

kentzen dau edozeinek
ezertxu badakus:
beti dagoz. *enbido*
errebido ordago;
iru tanto iokora,
beste bost geiago.

Txomin Anton asten da
astinduta surrak
ioko zatarra eukita
botaten guzurrak:
baina laurak dakie
guzurrak esaten,
eta edaten ardaoa
esku birik baten.

Bakoitzak pitxar-erdi
alan edaten dau,
eta galtzen dabenak
azkanean pagau:
ardaoa amaitu-ezkero
zutunduten dira,
irribarreka laurak
alkarri begira.

Iazten dira ezkatzera
alkarren atzean
espuelea iminten
laurak eskatzean:
au da pitxerdi ardao
edatea azkantsat;
ta izaten da geiena
adiskideentzat.

Peru dago utsituten
ardaoa basuan
ta pipea biztutzen
Txomin kurtzeluan:
Joanek emoten deutso
basua Praiskuri

zein dagoan esaten
orduana Peruri.

Neure bigaitxu motza,
ta zeure idi ezkerra
bata nai bestea da
beargin ederra:
zeure osasunagaiti,
esan da edaten dau
ezta baina edatea
ezpabere probau.

Edontzia beteta
emoten da atzera,
eta alan dabil beti
baterik bestera:
Eutsi zurrut bat Txomin
neure auso men da ona.
—Zeugaitik Peru doa.
—On begi gizona.

Alaba bat daukazu
Ioane, beargina;
neure semeak deutso
begi on da zina;
alkartuten bagara,
Txomin Anton, biok,
eztauke eskondu baino
eskon-barrigeiok.

Atan onetan doa
ardaoa amaituten;
ta eztau azkanerako
inok bere entzuten:
kontua ordaindu ta
guztiak berbetan,
erdi oker, erdi zuzen,
doaz ilunetan.

GABON AFARI BAT

Gabon eguna da egun laburra
erlojuetan bakarrik;
eztot eukiten iluntzerako
belaun bietan indarririk.

*Eta bat, eta bi, eta iru, eta lau
ardaoak moskortuten dau.*

Neure Maria dabil goizerik
intxaur-saltsea gietan:
inor eztau nai subil-ondoan
egun guztian berbetan...

Eta bat, eta bi...

Zazpi ta erdiak emoten dituz
etxeke erloju txikerrak:
iezarten gara guztiok maian
Iaunari emoten eskerrak.

Eta bat, eta bi...

Zatituten dot ogi biguna,
eta lenengo kuskurra
sendotuteko da amurruturik
dagoan txakur adurra...

Eta bat, eta bi...

Lenengo dator orio-azea
ondo egosi ta bigunik;
eztago zeian aza ta lora
bere iseko lagunik.

Eta bat, eta bi...

Izan dogun lez Iaunari eskerrak
etxean ugari matsa,
betor txakolin pitxarkadea
ta aren urrengo lebatza...

Eta bat, eta bi...

Ekazu Txomin goiko baldati
txetxu bateko edontzia;
gabon dogu gaur etxeke andrea,
eutsi lenengo zurruta.

Eta bat, eta bi...

Lebatza dago gozoa baina
eztot ikusten ardaorik;
ezta euskaldunik egin deutsanik
Erriolari biraorik.

Eta bat, eta bi...

Edan gazteak txolindu artean
ez itxi ardaorik basuan
gaur edozeinek itxi bear dau
garbi basua barruan.

Eta bat, eta bi...

Ekazu Kontze subil-ondoti
maira makallao-saltsea;
ian sendo neure maite maiteak,
errukia da galtzea.

Eta bat, eta bi...

Eztogu edaten gaur aparitan
edan maiteak ugari;
gabon gaubean egon bearda
apaldu-ezkero kantari.

Eta bat, eta bi...

Jesus! Maritxu ze besigua,
orain dakazun errerik;
naiago neuke ia onezkero
maira ezpaletor besterik.

Eta bat, eta bi...

Ardao gitxi gaur emen edan da
lau pitxarkada bakarrik;

eztogu egingo dantzarik gero
barruak lagundu barik.

Eta bat, eta bi...

Urta Maria! Urta guztiok
au da intxaur saltsa gozoal
urte guztian eztot nik euki
gaur baizen pozik gogoa...

Eta bat, eta bi...

Ea tragu bat, bai ta bi bere
edan maitea zia lez
Balitz sarritan gabon eguna,
bein baino urtean eztalez!

Eta bat, eta bi...

Betor kopea bete beterik,
kafetara botateko bat,
beste bat gero neuk edateko
kafea artuta ostekotzat.

Eta bat, eta bi...

Nundik ekarri da neure eskatzera
orain bigarren argia,
eztogu bear argia geiago
lengoa baino Maria.

Eta bat, eta bi...

Dantzan asi iat orain eskatza,
eztogu bear besterik
eztot ikusten, ai ze barrea!
gazteak, oera biderik.

Eta bat, eta bi...

Zer da Maria? eztakit zelan
gaur aurkituten nazan ni
senar bakar bat len euki dozu
eta daukazuz orain bi.

Eta bat, eta bi...

Eskatu daigun neure maiteak
oera goiazan baino len,
batu gaizala Iaungoiko Iaunak
betiko zeruan. Amen.

*Eta bi, eta iru, eta lau, eta bost
ardaoak moskorra emon dost.*

GAZTELUGATXERA PROMESA

Merineru gaztea
Iuan Anton Ispaster
urten eban etxeti
eskondu ta laster:
Doruñan ontziratu
zan ontzi andi baten,
an emoten zan ondo
barrukoai iaten.

Ezegoan ontzian
beste bizkaitarrik;
bera zan euskalduna
bornuan bakarrik:
eta zan isila, ta
mutil beargina
beti prest egiteko
eukan alegina.

Ezeban lez botaten
etxera kartarik
emazteak ezeukan
inoiz albistarik:
alper aitzuagana
ioaten zan sarri,
andrau beti egoten zan
armin eta larri.

Donian Batxi dago
Gaztelugatxean
gaztelarrentzat gaitza
izan zan aitzean:
ara ioaten dira
andrak promesakaz
bakarrik larri baina
pozik lagunakaz.

Andra au bere ioan zan
larri ta bakarria
begietan ebala
ugari negarra:
ta ortozik; eskatuten
Done andiari
eta bere bitartez
zeruko Iaunari.

Belauniko iarrita
santuen aurrean
begiak ebazala
apalik lurrean;
egin eban promesa
biotz guztiagaz
biurtuteko laster
bere gizonagaz.

Andrea bizi zala
itxaroten beti,
etorri zan gizona
ioan zan bideti,
baserritar moduan
aldean ebala
ziskua diruagaz
ta osasun kabala.

Baina lastertxu bete
bear zan promesa,
eta bien artean
artu eben amesa,
urteteko goizeti
egun argi baten
eguzkiak mundua
berotu baino len.

Eldu iaken andreak
nai eben eguna

erakusteko gona
bitxi loraduna;
eta lebatz imini
ebana maletan
iateko senarragaz
Oruezarretan...

Etxerantza etozala
pozik arrats-deian
aize barik euria
asi zan mendian,
andra gaztea etorren
gizonan aurreti
ibilten direanez
zarrak bere beti.

LOBA BESOETAKO BATEK AITAITARI BERE EGUNEAN

Neure Aitaita maite
Pedro de Ezpeleta,
nik ondo daukadana
ariman gordeta:
neure bigarren Aita
laztan ta maitea;
Aita neuretzat beti
eta adiskidea.

Bateoko iturrian
bear da fedea,
ta zuk imini zenduan
nigaiti zeurea:
aidetasun ansia
daukagu lurrian,
andiagoa baina
Iaunaren aurrean.

Noizik maite zaitudan
orain nik ez dakit;
berbaz baino lenago
ikasi neban nik:
eta zegaiti zagoz
San Pedro-egunean
zeure maiteagandik
ain erri urrunean?

Ai ze poz andiagaz
entzungo neukean
bizi gura dozula
euskaldun lurrian!
izan naizanezkero
zeugaz atsegindun
atsakabetan bere
izateko lagun.

Gaztea naz Aitaita
 eta alan txikia,
 baina biotza daukat
 zeuretzat andia.
 Aita besoetako,
 Don Pedro laztana,
 Nire poz-atsegina
 bazentoz gugana!

Igaroizu ondo zeure
 izeneko eguna
 neurri barik dozula
 zeugaz osasuna:
 eta aurtengoa legez
 beste asko ganean,
 zeure Pedro maitea
 dala aldamenean.

Felix Maria bere
 egun guztietan
 belauniko egoten da
 Iaunari errezetan:
 luzaro emon daizula
 iateko gogoa
 eta betiko pozaz
 osasun osoa.

Artuizuz esku-munak
 etxeakoan orde
 zeure lobatxu maite
 Perikon bitartez,
 eta ezetan al badot
 zeure onerako izan,
 beti aurkituko nozu
 seme baten gisan.

ARRANTZALEEN KANTEA

Arrantzaleak lango bizirik
 inok etauro munduan,
 egun onetan arrainak ilten
 eta txarretan portuan.

Maletatxuan
 barruan doa
 arrain errea,
 ogi ta artoa:
 iausten baiako, berunak legez
 ondora artoak daroa.

Egun guztian itxasoan da
 ilun-antzagaz portura;
 txalupak doaz arraina emoten
 bakoitza bere lekura.

Maletatxuan...

Mandazain gazte mutil txoria
 eta ostatuko neskea
 aoa zabalik papaoa legez
 dagoz ikusten arrantzea.

Maletatxuan...

Txalupak kalan datozanean
 poztuten dira guztiak;
 arrainen orde datozalako
 portura ardao ta garia.

Maletatxuan...

Arraina barik gaztelakoak
 ilgo litzatez ordirik,
 euren ardaoak eleuke itxiko
 bat garizuman bizirik.

Maletatxuan...

Arrantzaleak domekan dira
gizonak baino geiago,
beste guztiak munduan dagoz
arrantzalea gorago.

Maletatxuan...

Zer dan balio beste guztien
bizitza beti bardinak;
eztau beteten ondo biotza
arrisku bako atseginak.

Maletatxuan...

Arrantzalea txakupa baten
da itxas-arrainen mirua,
itxasoari kentzen deusana
gordeta daukan dirua.

Maletatxuan...

Zer da ikustea txalupa andi bat
ekaitz-aizete-artean
kairaino ekarten erdi-galduan
ontzi andi bat atoean.

Maletatxuan...

Arrantzaleak oi dau azkana
izan daben lez bizia;
utsik ziskua ta ausoan zorra
da bere ondasun guztia...

Maletatxuan

barruan doa

arrain errea,

ogi ta artoa:

iausten baiako, berunak legez
ondora artoak daroa.

ANDRA ORDIA

Emakumea bada
matz-salda-zalea
aldean daukaz beti
buruko alea,
ta esteak korroka,
eta ordu arminak
emoten deutsez gabaz
atso sorginak.

Ur sutsua oi bada
bere edaria
sabelak sarriago
deutso eskaria:
bada barruan
dabil orduan
urdaila zaunk zaunka
txakur moduan.

Sua baino deungago
bizitza baten
da andrea neurri barik
badaki edaten:
betiko sua
da aren barrua
ur sutsu eta ardaotan
traganarrua.

Andra diru bakoak
bakoitzean bat
etxeko gauzak dituz
edariantzat:
erdiak saldu
besteak galdu,
ta bere ekandu txarra
ezin estaldu.

Ian da ausnar bakarrear
 matsen orria
 amurruturik sarri
 dago andra ordia:
 badira atsoak
 ardao-zorroak
 miazketan dituez
 lige moltsoak.

Iaztekotxu bategaz
 dabilzaz beti
 sekula kendu barik
 gorputz-ganeti:
 badauke loirik
 etxean oirik,
 garbituteko eztauke
 inoiz iaboirik.

Andreak dabenian
 moskor-aldia
 laskiturik darabil
 ule guztia;
 gorputza astunik
 begia ilunik
 eta egon ezinda
 sarri zutunik.

Andrea da barautan
 berba-gurea,
 baina ordirik badago
 itxuxurea:
 barre gangarrak
 daukez zantarrak,
 ta noizik beinean
 zoro-negarrak.

Atso bat moskorragaz
 iturri-ondoan

egon zan makurturik
 gau bat osoan:
 egun sentian
 moskor-ostean
 arradea ekusan
 zala iturrian.

Alkarregaz atso bi
 taberna baten
 egozan ate-ostean
 ardaoa edaten,
 bien artean
 arratsaldian
 txopinka edan eben
 oinen ganean

Ezta bazkalduteko
 maira agertuten,
 oera bidea baina
 etxako aaztuten;
 an amesetan
 dago ilunetan
 asko daten dabela
 arratsaldetan.

Eskuetan dau gero
 gelan pitxarra
 eta bere barruan
 matsen negarra:
 sarri izaten da
 ocan egarri
 ta eukiten dau mosuan
 pitxarra sarri.

Amaitu dein baino len
 bere egarria
 siku geldituten da
 pitxar guztia:
 Ames zoroak
 pena bakoak

gero goizerartean
daukaz atsoak.

Puzkor begiak eta
bekoki iluna
dirudi bost gizonen
andra alarguna:
daukaz begiak
itzal-argiak
eta laster ilteko
marka guztiak

ALPERRAK

Askotu direanik
munduan alperrak
bardin askotu dira
ai! gizon okerrak:
gudea dabil orain
isil ugaria
zabaldu danik ona
alperren azia.

Ondo ian, bardin edan
eta gauza ederrak
bearrik egin barik
dituez alperrak:
zintzoak iaten dabe
bedar ta lastoa,
zintzoa beti izan da
alperren astoa.

Erlea dabil zintzo
egiten ezta
ezta baina ain gozoa
bere ianaria:
oraingo gizaldian
bakarrik alperrak
estia iaten dabe
erleai eskerrak.

Izanarren aardia
patari maitea
inok kenduten deutso
esne ta ulea:
ardi otzana legez
dira gaur zintzoak
bada lepoan daukez
biloztutekoak.

Ezta dien bearra
beretzat izaten;
berak bear egin da
inok deutso iaten;
eztau bere iaubeak
gozetan erdia
oi dalako zintzoa
alperren idia.

Txoriak gizonakaz
daukez antz-umeak
bada ez oi dabez azten
eurentzat umeak,
tzoriai kentzen deutsez
umeak alperrak
eta gizon zintzoai
kintak eta gerrak.

Ondo bizi dira alper
sasi-iakintsuak
baina ez ondo onek legez
koko barritsuak.
Sasi-letraduentzat
eztago legerik,
eurak daukez saltzeko
sakelak beterik.

Txoriari begira
dagoan mirua
alperra da, ezpadauko
ziskuan dirua:
sarri egon bearko dau
kartzelan loturik
juezentzat ezpadau
topetan dirurik.

Baina libre edo lotuta
dagoan lekuan

zintzoa baino obato
bizi da munduan:
gaur alperra izateko
eztago lotsarik;
gizaldiak eztauko
bizi-modu obarik.

Asko dagoz alperrak
eztirudiela,
gizon onen izena
osturik daukela:
asko dagoz geldirik
bearrik bakoak
onek ez dira alperrak
ezpada zintzoak.

Bai ta badagoz asko
alper eskekoak
batzen iatorkuzanak
uzkur etxeoak:
onek basaurdak legez
erri guztietan
arto-gariak daukaz
inon soloetan.

ESKONTZA BAT BESTE ASKO LEGEZ

Ogei urtetan dama galant bat
egon zan eskondu barik;
ta ezeukan inoiz bere gogoan
eskontza bako atseginik.

*Eta bat, eta bi, eta iru, eta lau
Eliza-aurrean amarrau.*

Noizbait eldu zan zori txarrean
mutil bat bizar-gorria,
alper andia bearrerako;
baina kantetan txoria.

Eta bat, eta bi...

Zeure begiak urdin ederrak,
mutila asi zan esaten,
memento baten neure gogorik
etxataz inoiz ioaten...

Eta bat, eta bi...

Galantasuna bardin bakoa
daukazu launak emonik;
ezta aurkituko zeulango ederrik
ikusi daben gizonik...

Eta bat, eta bi...

Baldin baneu nik zeugaz bizia
igarotea guztia,
eukiko geunke, neure maitea,
emen zeruko gloria...

Eta bat, eta bi...

Erantzun eutsan dama gangarrak:
ondo da mutil gaztea,
nora nai dozun ioango naiz ni
izaten zeure emaztea.

Eta bat, eta bi...

Deiak botata poz andiagaz
eskondu zirean biak:
ai ze gozoak lenengo urteko
gabak ta egunak guztiak!

Eta bat, eta bi...

Baina iaio zan lenengo umea
ta *ua uatxua* kantetan
ama egoten zan, ta Aita tabernan
edaten arratsaldetan.

Eta bat, eta bi...

Etxe-barruan Ama sarturik
beti gaixoa negarrez
ta alperrierian gizon zatarra
emazteari gedarrez.

Eta bat, eta bi...

Onelangoak iazoten dira
eskontzak asko, ta sarri:
senar gurarik dagozalako
gazterik neskatxak larri.

*Eta bat, eta bi, eta iru, eta lau
Eliza-aurrean amarrau.*

ESKONTZAAK BASERRIAN

Baserrietan eskonduteko
etxaguntzara semea
euki bear da sasi-letradu
guztiak dauken lemea,
ta ez atzeratu diruagaiti
bein artuezkero temea.

Zaurituezkero baserritarrak
maitetasunan arantzak,
euren biotzen zauritasuna
erakusten dabe dantzak:
ain ziur ta argi zein urietan
labankerizko arantzak.

Mutil gazteak esaten deutse
euren maitasuna neskai,
onek emoten dabe baietza
pozez beterik mutilai:
ta ordurik gora neke gogorra
iatorke lepora biai.

Neska bakoitza doa iluntzean
ta ez mutillaren besoti
onek ezarten deutso besoa
erregu barik lepoti
eta alan doaz etxeragino
biderik urrunengoti.

Buztartuta alan doaz guztiak
laztan-mosuka bidean
berrogei bidar alkarri esaten
noiz eskonduko direan;
baina neskeak egon gura dau
uda atan buru librean.

Mutilan Aitak esaten deutso
neskatilean Aitari
nai badeutso emon diru zati bat
lagun etxaguntzeari...
berak daukala zer edo zertxu
emoteko semeari.

Mila nekegaz egiten dabe
diru ta etxean tratua
eta artzen dabe bakoitzak bana
ardao baltzeko katua,
albait ondoen igaroteko
euren bizi nekatua.

Gauza erreza ezta baserrietan
musikurik egotea
baina guztiak dira maisuak
egiten soka-dantzea,
soinugarria beterik bada
ardao zarragaz botea.

Alan zapatu-gau baten doa
senargei ona gerturik
ardao ta guzti lagunenera,
zein dagoan apaindurik
amar orduak emon dabela
ezin kenduta bururik.

Ateko ots batek esaten deutso
mutila eldu dala atera:
poz andiagaz eroaten dau
bere Aita ta Aman aurrera
ta ardao edanda goizera-artean
bakarrik dagoz batera.

Eta egun atan Abade Iaunak
asten dituz euren deiak;
eta dabilzaz estegurako
batuten alde guztiak,

eta iostunez beteten dira
eskongei enxe biak.

Neskatileak artuten dituz
emon da mutil zoroak
euritako bat, urrezko *ebillak*
ta urrezko *errosarioak*;
idunerako kurtze bat eta
oriak belarrikoak.

Bilbon barruan erosten dituz
pozarren emaztegeiak
mutilantzako *terziopeloa*
eta urre-botoi andiak,
eta sedazko garriko ederra
lodi daukazana ariak.

Zapatu baten lagun askogaz
doaz goizean goizeti
neska guztiak andrageiagaz
isildu barik aurreti,
eta mutilak senargeiagaz
santzoka nesken atzeti.

Eskongei biak egoten dira
abadearen aurrean
lotsaz beterik, baina neskea
begi biakaz lurrean
eta esateko gero baietza
eztauko minik urrean.

Itanduten dau Abade Iaunak
baldin eskondu nai badau
ta ezin esan lei begiratu ezik
bizirik badago neska au;
baina azkanean buruak bere
nai dabela erakusten dau.

Gosalduteko gertuta dauke
etxera doiazaneko
berakasopa ta okela errea
aginak bizkortuteko:
ta ogi bikaina ta ardao zuria
esteak berotuteko.

Egonezkero baserrietan
esteguetan ogia
gatz bako okela eta ardao baltz
edo txakolin gorria,
estegukoak egoten dira
iruntzi ezinik zoria.

Aide bakoitzak aginduten dau
edo garia edo artoa,
eskon-barriak bizi daitezkan
beti dabela Paskoa,
ogia iaten edo berorik
sutan erreko taloa.

Urrengo eguna da Domekea
goizerik eta gaubera
eta egun atan ekarten dira
eskondu danen etxera
idi-burdiak eta arreo
estegukoan aurrera.

Orduan dira barri barritan
atsagon bako traguak,
gazteen zirri, atsoen mirri,
ta agura zarren kantuak,
ta eskon-barrien pozgarrirako
kantu ta dantza-soinuak.

Illun-antzean guztiak doaz
bakoitza bere lekura
gabon-arte beti zarra zarra
ardao-orde edaten ura:
ta eskon-barriak elduten dira
eurak nai eben zerura.

INOR EZTAGO GOGO BETERIK BERE ZORIAGAZ

Buztanak nai dituez
ur-garraiziak
eta sator itsuak
argi begiak:
onen moduan
zer edo zer nai dabe
danak munduan.

ELISA

Eztakit zer dan, neure maitea,
neure aspaldiko bizia
koipea sutan urtuten danez
urtu iat gorputz guztia.

Ai lengo egunak odai bakoak
zituzan neure biotzak,
eta oraingoak dituz ilunak
odaiz beteak ta motsak!

Aingeru batek dama iantzita
nauko gaur atsegin barik,
bere gomuta gozo-mindunak
ezteust emoten bakerik.

Bere irudia beti egiten dot
nagoanean bakarik,
bestetarako neure arimeak
eukiten eztau indarrik.

Gorputz zuzena gabi-ardatza lez
dauko, ta bere garria
ereztun batek artuko leuke
orratz batek lez aria.

Bere ule ederra seda biguna
da baltza, erroia lakoa;
ta bekokia zuri ta launa
izur-unerik bakoa.

Bekan-uletak dira ostarkuak
eta aren bien azpian
dagoz erreten zaldun gazteak
mitxeletak lez argian.

Arpegi baten bizi daitezcan
matrila biak bakean,
sur baña bako eder bat dago
aizta bien bitartean.

Ago txikitxo ate orri biak
dira ezpan gorri koralak,
zaldun gazteak bioztuteko
badira eurenez argalak.

Agin zuriak eta bardinak,
Guzarateko perlak lez,
daukaz agoan, neure biotza
beti daukenak negarrez.

Iduna dauko dama eder onek
tornuan legez eginik:
sinistuten dot eztagoala
mundu guztian bardinik.

Bere atzamarrak luze ta meiak
azal argi gorriakaz
iges eztaien zerura, dagoz
loturik ereztunakaz.

Oin txikitxuak dituz politik
estuak eta laburrak,
eta sedatan dagoz gorderik
euren aragi ta azurrak.

Bakizu nor dan, Elisa ederra,
dama bardinik bako au?
itanduiozu ispiluari,
ta ak artez erantzungo dau.

Zagozanean, neure guztia,
ispiluaren aurrean,
orduau dauko neure maiteak
bera lango bat urrean.

Irakurrizu maitetasuna
neure arimako libruan
ikasi daizun eztagoala
bera langorik munduan.

Baldin baneki gura dozula
Inglaterrako koroia;
botako neukez Printzipe Alberto
ta bere emazte *baroia*.

Euren lekuan, Sultana ederra,
iminteko zu bertati;
nai eztabenik Londresen bada
leneskegita samati.

Gura badozu zartuta gero
luzatutea bizia,
ekarriko dot Paradisuti
onetarako iakia:

eta osagilak euki daizuen
orain da beti lotsea,
eurakaz naste dakarrenean
ilgo dot eriotzea.

Ugarte baten zeuk nai badozu
atsegin utsen tokia,
zeru-zati bat ekarriko dot
eta biontzat gloria.

Ezin neite ni zu barik bizi
eta au da egia ziurra
zu zara, Elisa, neure arimea
eta zu barik ni... lurra.

Eztot nik ezer munduan gura
ez bear bere, zu barik:
neure biotza betetuteko
ezta gaur bizi damarik.

Batu gaitzean beti betiko,
 Elisa neure kutuna,
 neure atsakabak amaituteko
 lastertu daigun eguna.

PEDRO BENTURA TA ANA MANUELA

Goletatxu bat etorri da gaur
 gatzez da orioz beterik,
 eta etxeetan ezta gelditu
 inor zarrik ez gazterik.

Pedro Benturak eztan ikusi
 berak nai daben damea;
 ta kai-ganean esan dabela
 zabaldu iako entzutea.

Ana Manuela, neure maitea!
 zelan etzara zu agiri?
 beste guztiai agertu iakez
 euren maiteak; ta ez niri.

Aita etorri iat, ama bere bai;
 eta zu ez, neure lastana!
 beti betiko munduan lagun
 izango zaitudazana.

Emen nator ni Pedro Bentura,
 geroago ta meaago,
 neure berbea betetuteko
 bost aste baino lenago.

Ikusi dodaz urte betean
 neska eder maitegarriak,
 euren atzean eroiezanak
 galai guztien begiak.

Baina neuretzat ezot ikusi
 Ana Manuela langorik;
 bera lez eztau beteten inok
 munduan neure gogorik.

Nai izan baneuz zazpi *andra goiko*
Venus ederra langoak,
bilatu barik opa izan iataz
entzute txarrik bakoak.

Onek eukiarren diru-zati bat
ta etxe iminiak neuretzat;
ezin izan ni, Ana Manuela!
zeurea naz-ta besteentzat.

Sevilla andian zapatu baten
urten neban nik errira
eta ninoian kalerik kale
denda guztiai begira.

Arteztu nintzan ederrenerantz
idun-oiak bat artuten,
iru dama andi egozan tokira
dendako gauzaak salduten.

Dama galantak eukiagati
zar ta gazteak munduak;
arek langorik, iru batera...
ezta Haremetan Turkuak.

Nungoa nintzan iakun nai eben
eta esan neutsen nik moduz
—Bizkaian bere labankeriak
gazterik ikasten doguz.—

«Etzaitez ioan, erantzun eusten,
izurdak legez itxasoz;
obato dozu itota baino
oian iltea ta gaisoz.»

«Nai badozu izan merkataria
irurok gagoz eskongei:
eta munduan ezainagorik
mutil gazteak topau lei.»

Eskerrik asko, dama galantak
esan neban nik orduan
zoria izango neukela uste dot
baten nai baten bornuan.

Baina euskaldunak bein berbatuak
biotza eztogu geurea,
eta itxaroten iagot Bermeon
Ana Manuela neurea...

Ana Manuela lagun-artean
egon da isilik entzuten;
eta barreka eldu dan orduan
laztan bat emon da artuten.

IOANE BEKOERROTAKO ETA KONZE GANBURUKOA

San Agustin-gau baten
bakar ta illunetan
oillarra asten danean
lenengo kantetan,
morrosko eder bat ioan
Bakioti gora
arnasa estua sarri
etorkala agora.

Zeloen lurrunagaz
biotza azaldurik
ta arimako ispiluak
penaz ilundurik:
begi baltz len argiak
eukazan ilunak;
etaberen urratsak
zirean astunak.

Burua betetua
gomuta bategaz
inos bere ezeban nai
aldatu bestegaz:
arnasea artuteko
bere surzuloak
zirudien olako
sutegiko auspoak.

Ioane Bekoerrotarra
Gamizen iaioa
zan Gaztelugatxera
ioian morroskoa:
Adonis lango ederra
ta guztiz isila,
alboerri guztietan
lenengo mutila.

Nai palankan nai dantzan
nai bola-iokoan
Bekoerrot langorik
bat bere ezegoan:
ta inori mesede bat
egin bear bazan,
Ioane lenengo beti
an agertuko zan.

Merindade guztiko
udako lorea
ta neskarik geienen
ames-amorea
ioian bakar bakarrik
aga biurturik
ezelan kendu ezinik
zeloak bururik.

Urte bi zan eukala
mutilak erretan
bere biotz samurra
amore-garretan,
eta etzan eisetuko
biotzik onena
ikusiezkeron aurrean
Kontze galantena?

Kontze Ganburutarra
Markaidako argia,
ogei urte lenago
mundura etorria,
eun orriko larrosa
usain gozokoa,
Kupidon arnaseak
ukutu bakoa.

Idara andra goikoak
Paisen aurrera
etzirean ioango
Kontzegaz batera.
Galantasunagaiti
eukan ezizena,
len esan dodaz legez,
Kontze galantena.

Ioanek Kontze galanta
atara eban dantzan
iolas-arrats-dei baten
Larrauriko plazan:
ta etzituezan euki
isilik begiak
bada ulertu zirean
ondo gazte biak.

Ezagutu eban Ioanek
dantza-bitartean
ezagutu ezebana
inos bere artean:
ezineuki leiela
zoriontasuna
gizonak ezpadauke
gogoko laguna.

Ta Kontze galantena
gogoratu iakan:
ta orduko lenengo,
maitetasuna zan:
ta Ioane bere Kontzen
sartu zan gogoan,
ta bere begietan
ezagun egoan.

Egun atati gora
iai-arratsaldetan

ikusten eben alkar
ta sarri goizetan:
zeinbat eta alkarregaz
egon sarriago,
maitetasuna egin zan
ainbat andiago.

Aitak maitetasun au
igarri ebanean
egia iakiteko
gauza aren ganean,
bota eutsan ausoko bat
mutilari esaten
Markaidara elduteko
domeka-goiz baten.

Ioan zan Bekoerrotan
Ganburun etxera
luzapenik ezeukan
epaia entzuteran...
laster irakurri eban
Kontzen begietan
ingeru ona ebilela
euren urratsetan.

Barreka egoan Aita
gaztean suagaz,
ta esaten eban baietz
beti buruagaz;
ezpanakaz izan zan
azkanengo baia
baina buztan bategaz
egoan epaia.

Au zan itzarotea
barri emon artean
bere anaia aukarari
Mexiku-aldean,

onek bialduko eban
Norteko bideti
dotea lobeantzat
ta zerbaist ganeti.

Kontzek ta Bekoerrotak
lenengo orduan
ikusi zintuezan
biotzak zeruan:
baina alper domekan zan
Agustiko eguna
arin maite bientzat
eldu zan iluna.

Iolas guztietara
ordurik aurrera
ibilten zan mutila
Kontzegaz batera,
ta egozanean biak
berbaz alkarregaz
eguna estalduten zan
txoria lez egaz.

Urte bik iges eben
egur me-garra lez
ta osabea ezekien
bizi bazan edo ez;
onek ezeukalako
munduan aiderik
ezpada burdinazko
kutxea gorderik.

Au baretaldi au zan
iraupen bakoa
San Martinen udatxu
zoroa lakoa:
ekaitz-aizea etorren
baraldi-atzean;
eguna datorrenez
izarrak batzean.

Ganburu bizi zana
Mexiku-lurrean
etorren bere errira
ta egoan urrean:
baina agindu ezebanez
aurreti albistarik
agertu zan Markaidan
inok iakin barik.

Eztituz bildurtuten
geiago lukiaka
ama barik dagozan
oilasko txikiak;
ta eztau ikaratuten
otsoak geiago
urte beteko artxoa
bakarrik badago,

ikaratu zan baino
Kontze galantena
ezagutu ebanean
osaba zarrena:
ezin biotz-taupadaak
isildu ebazan
eta gelan sartuta
negarrez urtu zan.

Ta andia biurto zan
lenengo ikarea,
ezagutu ebanean
ebilen zarea:
eskonduteko laster
bera osabeagaz
ordituta bere Aita
diru-sundeagaz.

Nos edo nos autortu
zirean agurak

ta egozanez bakarrik
 etxean irurak;
 Kontzek erantzun eutsen
 anae zar biai
 laguntzat ez ebala
 Matusalenik nai.

Eukiarren osabeak
 zisku urrez betea,
 Gamizen egoala
 biotza berea,
 Bekoerrota maitea
 berbea iagoten
 ta Kontze laztanari
 gizon itxaroten.

Etzirean agurak
 au entzunda mindu,
 eta obato neskea
 nai eben astindu.
 Euki gura dabenak
 surrakaz bakea
 inos bere eztau bear
 astindu lazkea.

Nok esan lei mutilan
 biotzen larria,
 iragarri eutsenean
 eskontza barria?
 Iges eutsan egunak
 gertu zan muturik
 ta iausi zan arati
 gorputza leiturik.

Alan egon zan geldi
 ogeta bi orduan
 eriotzea eukala
 biotzen bornuan:

ogeta bi orduetan
 egon zan *linboan*;
 eta arek igarota
purgatorioan.

Berrogei egunean
 zubila sutan lez
 maitetasunan suak
 euki eban negarrez:
 ez emakumak legez
 osasun onagaz,
 ezpada oian etxunik
 barruko suagaz.

Oinen generatu zan
 argal da bigunik
 gorputza ezin eukirik
 luzaro zutunik
 San Agustin eldu zan
 eta ioan nekez
 promesa betatuten,
 erromerian ez.

Biotzeko suagaz
 negarra begian
 itoten inkesaka
 gau ta egun guztian,
 astegun nai iai-egun
 erdi zoraturik
 bizi zan Kontze ederra
 etxean sarturik.

Ioanek au ezekian
 ez giza gaisoak
 ta eroiazan orduak
 pozgarri bakoak.
 Atsagoten iarrita
 bide-muna baten,
 biotzen keia asi zan
 agoti botaten.

Kontzel! eskonduten zara,
lirio biguna;
ta senargeia dozu
piper zar minduna,
zisku zarra daukana
lotuta dirua,
oilanda bat iruntzi
nai daben mirua!

Senargeia da zarra
zu zara gaztea;
negu erkina senarra
ta udea emaztea.
Satanasek eukala
nunbaist olgurea
burlaz eskondu aleban
lenengo agurea.

Ezeukia artzen dozu
diruz atsitua,
eztaukana arimarik
ezpada dirua.
Kenduezkero dirua,
zer dozu osabea?
arimea erretako
su bako labea.

Aberatsa itxi dozu
dirurik bakoa,
dirudun putzak baino
biotz obakoa,
dirurik eztauko ta
burua urkatu lei,
baina bere biotza
diruz ordaindu al-lei?

Artuizu, zisku ederra!
dirua senarra

eta kontularitzat
egura gangarra:
esaten deutsunian
berba gozoren bat
agin bat botako dau
estulka saritzat.

Alper egongo zara
berari begira
zelo amore bakoak
agertuko dira;
eta igaroko dozu
zeure bizitzea
agure dozula
beti gerizea.

Agureak ezteutsu
biziten itxiko
ezpada bere ondoan
iosita betiko:
eta iaio ten bada
etxean semea
entzun bearko dozu
eztala berea.

Eskondu zaitetz Kontze,
indianoagaz
ta ondo biziko zara
bere usain-atsagaz;
agurea ilgo dan lez
zu baino lenago,
ziur izango zara...
atso bat geiago.

Zutunduta ioan zan
Gaztelugatxera
ta eguna amaitu barik
artez Gamizera:

gaba igaro zanean,
goizean goizeti
ioan zan Markaidara
txakurren atzeti.

Aranburun ausoan
iakin eban zelan
agurak euken Kontze
erdi-ilean gelan,
itxi barik inori
etxean sartuten;
alper Kontze gaisoa
ioian astinduten.

An gelditu zan Ioane
egun ail-artean
itanduta iakiten
gauzak bitartean;
eta iakin ebazan
gauza asko ta itzalak
egin zituezanak
agura zitalak.

Eztira, ez azkortuten
katamots-u leak
kentzen deutzazanean
abiati umeak
ezta Afrikan sututen
Leoitzar emea
ikusten badau ilik
ondartzan semea,

Ioane eixetu zan baino
kurruka-suagaz
bere Kontze maiteen
oenak iakinagaz,
ta botoa egin eban
biotz biotzeti
ataretako Kontze
aguren menpeti.

Zeru-sabai urdina
izartu zanean
egoan Bekoerrotta
makila-ganean,
ioten Kontze galantan
leio-ertzeko zura;
Kontzek otsa entzun eban
etzan lez logura.

Leiora agertu iakon
gelako txoria
zeruko atera legez
barruko gloria,
ta alper ilargi barik
gaba zan iluna,
laster ezagutu eban
kanpoko laguna.

Zelan iruditu leiz
maite sendo biak?
eztagoz Txinan bere
kolore ain biziak.
Ordu bat igaro eben
alkarregaz berbaz
ta gelako txoriak
urten eban egaz.

Eta agurak egozan
errenkura barik
batek bere ezeukala
Kontzen gomutarik:
onek eta maiteak
alkarren besoti
igaro eben Mungia
urien kanpoti.

Pozik ioazan biak
Maurolati gora

elduteko goizean
goizeti Bilbora:
ergalak egozanez,
bide ondoan sarri
geldituten zirean
arnasa-oska larri.

Alan da guzti bere
goizeko bostetan
egozan Begoñako
Eleizako atetan:
ara sartu zirean
mesa bat entzuten,
eta gero Bilbora
arnasea artuten.

Gosaldu ta apaindurik
amar da erdietan
euren Iaun-ordeagaz
egozan berbetan:
iakin ebazanean
euren naigabeak
gogoz zin egin eban
Bizkai-Iaun-ordeak.

Irakatsiko eutsela
Markaidako agurai
eta onekaz batera
gizontxu guztiai:
ez berba emon ez eze
bein emon ezkerro,
betatu bear dala
laster edo gero.

Bizkaiko Iaun-ordean
emazte andreagaz
Kontze gelditu eizan
pozgari andiagaz;

eta senargei ederra
kaleak aratuz
Batsxi-pekaturera
ioan zan ostatuz.

Agura biak iagi
zirean beti lez
eta ioan zan Aita
Kontzen gelara artez:
an egoan tokia
geldi ta garbirik
baina ezeban ikusi
barruan txoririk.

An zirean aguren
ule-tirakadaak,
ta auso guztietako
bare-karkaisadak!
ezeben entzun gura
berba pisutsurik;
eta egia igarteko
ezeuken bururik.

Negar ta paristakaz
bein gora, bein bera
ebiltzazan atso bi
zarrakaz batera;
ta alan ebiltzazala
laurak alkarregaz
alkatea eldu iaken
agindu bategaz.

Uts barik ioateko
biaramonean
Bilbora anae biak
itzaltasunean
agintari onari
emoten aurpegi,
ta goizeti pausoak
leiezala eregi.

Au esan da ioan zan
geiagorik barik
entzun ezeitearren
zorakeriarik:
Eldu zan geldi geldi
gaba ta aparria
atso biak bakarrik
ian eben guztia.

Zer etezan edo etzan
biak gogoketan
igaro iaken gaba
ezer bere ezetan:
goizeko argitasuna
agertu zanean
urten eben etxetik
zamari-ganean.

Ioanek ondi ekianez
zer iazoten ioian,
etzan belura-artean
etzunda egon oian:
ezpabere goizeti
iagi ta ioan zan
itxaroten agurai
Begoñako plazan.

Batxi-pekaturean
amarretartean
bildurra ebilen zoli
aguren artean:
Bekoerrota barreka
egoan entzuten
zar-kontu gatzta bakoak
eta gosalduten.

Nosbait ioan zirean
irurak batera

Bizkaiko-iaun-ordean
epai-toki-aurrera
Agurak bildurragaz
buruak makurrik,
eta Ioane ezebala
bildurren apurrik.

Ezebazan bildurtu
Baltasar ta andiak
geiago, esku ta letrak
orman ikusiak,
egin ebazan baino
Markaidako okerrak
bere iribarreaz
Kontze galanteanak.

Ezekien zer-esan
euren aitzakitizat;
ezeuken minik bere
orduan laguntzat:
baina autortu zirean
euren pekatuak
ta aurrera eroateko
eukezan asmuak.

Edo izango zan Kontze
loba ta izekoa
edo leku santuan
beti lupekoa:
eta Ioane ilten bazan
naibagaz esota?
mesa bi ataraezkero
agur Bekoerrota.

An agertu zirean
atsiturik erruz:
baina orregaiti bere
neskean erreguz;

emoteko osabeak
izan zan epaia
bi mila eskudo, ta Aitak
etxea ta maia.

Egin zan egiunea
gazteen pozera;
osabeen asmoak
botata lurrera.
Aita gizagaisoa
kontura iausi zan
zeinbat bidebageko
gauza egin ebazan.

Bear zan lez egozan
Aita ta alabea,
baina alan ez egoan
onen osabea:
aserratuta egoan
bere buruagaz
ezebalako naia
egin diruagaz.

Deiak bota ta, Bilbon
eskondu zirean
buztartuta ibilteko
munduko bidean;
etorria izanarren
Kontze baseriti
Iaun-ordea izan zan
lagun bere alboti.

Iru egun igarota
geure eskonbarriak
ezin agur eginik
zizpuruka biak,
ta minak berba barik
egozan aitzaz lez
euren ongilean
begira negarrez.

Kontze bidean bere
zizpuruka ioian
ta senar maitea
beragaz eroian.
Gizon iakutun batek
eukan esanea:
emakumen negarra
geiena da aizea.

Eskonbarri maiteak
agura biakaz
bizi zirean pozik
euren orduakaz;
baina euren osabea
bizi zan urtuten
ta aragiak eukazan
azur biurtuten.

Beti beti ikustea
Kontze ta gizona
etzan, egia esanik,
zartzaro-gei ona;
ta betiko eragonak
urak arria lez
zulotu eutsan biotza
ekinen ekinez.

Asko makalduten zan
asterik aстера
ta ezaban ekarri nai
osasuna atzera:
egin eutsen agur bat
munduko ondasunai,
obato adituteko
arimako gauzai.

Il zan, lurpetu eben
kristinau ona lez

ta andra asko egon zirean
elizan negarrez;
txilin-soinua izan zan
ta gori gorria,
aberatsena legez
luze ta zolia.

Amaituteko laster
ezeukezan penak
sei egun igaro, ta
Kontze galantenak
egin eban seme bat
lodi ta bizkorra
Ama lez ederra, ta
Aita lez gogorra.

Sarri errezetan eutsen
il zan aideari
edo egia esateko
bere diruari.
Eta etzan igaroten
—esan barik— gaba:
euki izan baleuz Kontzek
bederatzi osaba!

ZORIZKO BARDINTASUNA DAMA BI

Etxe eder baten bizi zirean
dama galanta gordinak
umezurtz bakar egozan eta
biak zirean bardinak:
bardinak iantzjak, eta gorputz biak
molde baten lez eginak.

Ezin eukezan munduko semek
ondo ezagutu nor zein zan;
bardin zan bata ispilu aurrean,
nai biak ikusi bat zan:
zan ondo ikusi ta gorputz bat bituta
berbaz, ibiltan, nai dantzan.

Euren gorputzak lerroa legez
oker-unerik bakoak;
oinak laburrak; garriak meiak;
ta idun edurra lakoak;
agoak txikiak; ta esku pare biak
lirio bost orrikoak.

Sede legez euren ulea,
zeru-urdinezko begiak
surrak politak, ezpanak meiak
ta agin txikitxu zuriak:
arpegi bakoitzak eukazan bikoitzak
larrosatxu bi gorriak.

Eragingo eutsan Santa bateri
euren begirakuneak
bere dardakaz ezin dabena
Venus ederran umeak:
arina benetan zan artez topetan
biotzen argal-uneak.

Beti ekarrezan, ioiazanean
 arpegi argian kalera,
 erriko zaldun gizagaisoen
 biotzak lotuta atzera:
baina zeregina zan ezin iakina
 nok nona ekarren etxera.

Iakiteko ondo dama bakoitzak
 nok eban maite, ta nok ez,
 gerora ezeban kalera urteten
 batera lenago legez:
baina zirealez bi biak bata lez
 ezin igarri zan artez.

Bietarik bat eskonduteko
 egoan guztiz suturik;
 baina besteak onen ganean
 ezeban austen bururik;
ta senargai bila len lez io ta su
 ezeban galdu ordurik.

ZALDUNA

Bata zan Maria, ta
 bestea Pepita:
 izar bi zerukoak
 mundura iatzita:
 Mari Venus ederra
 ta Pepa artizarra
 inorratuten dabena
 Planeta bakarra.

Mari zan mutil-zale
 guztizko zoroa
 baina Pepak ez eukan
 ain zoro gogoa.
 Buru zoro direan
 andra-neskatilak
 orpo-ondorik daroez
 gizon da mutilak.

Eguzkiak darabilz
 Planetak bornuan
 ta euria mendebalak
 urreti inguruan:
jirasolak eguzkirantz
 beti da begira
 ta arri-imanak Nortzerantz
 egiten dau bira.

Eguzki ta Mendabal
 zan Andra Maria
 eta erriko zaldunak
 Planetak eta euria;
 erbesteko galaiak
Jirasol ta imanak
 dama galant-oneri
 begira egozanak.

Pozik igaroko eban
 Marik bizitzea
 ezpalen ezagutu
 aguno maitea;
 baina Cupido Iaunak
 berak gura badau
 darda bat biotzeti
 laster sartuten dau.

Erbesteti agertu zan
 galai bat errira
 ta asi zirean damak
 berari begira:
 galanta, ta prestua,
 ta ias andikoa
 dama gazte batentzat
 kopau gogokoa.

Ikusi eban Pepita
 zaldunak bein baten
 Eleizan arimentzat
 dirua botaten;
 eta berak, alper zan
 eleiztar barria
 bota eban alabakan
 ogerleko andia.

Atarata botaten
 egon zanartean
 eskuta zan Pepita
 lagunen artean;
 galaia gelditu zan
 Eleizako atetan
 edozein dagoanez
 gabaz ilunetan.

Laster ekian Marik
 Pepitan agoti

zein zaldun etorri zan
 errira kanpoti:
 eta iakin nai eban
 eteukan lagunik
 ta bere atzamarretan
 urrezko ereztonik.

Amaika torre aizetan
 egiten ebazan
 eta amesetan beti
 astia amaitu zan;
 artean ikusi eban
 bein baten errekan
 galaiu, eta gero
 Eleizan Domekan.

Eleizan aurkitu zan
 Marigaz batera
 zaldunau, ta ioan zan
 atean atzera:
 beren begi baltz biak
 Mesa-arte guztian
 euki ebazan Marik
 iosita arpegian.

Mesea esandakoan
 gelditu zan Mari
 buruko oial baltzpeti
 adi zaldunari:
 gero urten ebanean
 batuta mantua
 galaiak emon eutsan
 ur bedeinkatua.

Lagundu eutsan bidean
 zaldunak etxera
 eta pozik ioiazan
 damea ta bera:

galaiak esan eutsan
maite maite ebala
eta biotza maitez
zaurituta eukala.

Erantzuna emon eban
dameak orduan:
galai guztiak dira
bardinak munduan;
aldia igaroten
berba labanakaz
ikusi oi dabezan
dama guztiakaz.

Ni zelakoa naizan
zuk ezaldakizu
ta nik bere eztakit nor
etezarean zu
nik zu etzaudaz maite,
eta zuk bere ez ni:
au da gauza ziurra
ez kendu ez imini.

Erantzun eban laster
Adonis ederrak:
neure berbak eztira
utsak, ez alperak:
ni naz Don Juan de Bragas
botikaria,
eta zeuk nai badozu
zeure *nobiaa*.

Itandu ta iakizu
au alan etedan
nik bakit nor zarean
zortzi egun onetan,
eta nai dala bata
nai dala bestea,
gaur zortzi itxaroten dot
zure burubidea.

Alkarri agur eginda
ateak betean
doña Maria Chabra
sartu zan etxean:
oiala kendu barik
begiak dantzari,
esan eutsan guztia
doña Pepitari.

ZALDUNA ETA DAMEA

Bata bestean besoa artuta
kapa-barruan biak ostuta
ebilzan Bragas, eta Maria
ianda aparria.

Etorrenean Marin atera
etzan sartuten barrura etxera,
—bakarrik egon, nai maitegaz—
don Juan de Bragas.

Gura izanarren sartu barrura
doña Maria ezaban gura
ikusi ezleizan biak batera
Pepa ta bera.

Gabak ta egunak munduti berez
igesten dabe, ta aizea legez!
ez etorteko, ai! inos atzera
lengo bidera.

Ezeban uste dama zoroak
ze antz eukiko eban bere geroak:
amoreak dau «gaurra» bakarrik
ta eztau biarrrik.

Alper egoan doña Pepita
bere begiak ondo idigita;
doña Maria zan buru arina
beti bardina.

Baina ibiliarren ardura barik
ezaban inos egin kartarik
Pepita izan zan esateko artez
Marian partez.

Eldu zanean uda-goiena
beti izentauta biak eukena
eskonduteko: ioan zan Bragas
isilik igas.

Egun goiz baten zaldun zikina
ioian bakarrik bideti itxina
bere errirantza, zitalkeria
egin da andia.

Bide eginarren egaz barriak
ezeban iakin doña Mariak
atso zar batek bere atartean
esan artean.

Eta iausi zan larri bategaz
eta ezin kendu iakan ezegaz
ordu betean; ain zan astuna
larritasuna.

Bere senera etorri-orduan
ain gelditu zan ilen moduan
ain zuri egoan bere arpegia
zein argizagia.

Gero zirean bere gedarrak
eta zotinak, eta negarrak,
eta egotea alaz da larri
gaisoa sarri.

Beragaz eukan Pepita beti
etxakala inos kentzen aurreti
batera zala bardin aiztea
zein ama maitea.

Erabagi zan oneri esaten
Mari gaisoa ilun-antz baten
gonea eukala labur aurreti
baina ez atzeti.

Erantzun eutsan Pepita ederrak
atrapetako gizon okerrak
etzala zoriz arma bakarra
andren negarra.

Emakumeak bear eبالا
estaldu beti biotz argala;
inok ezleien inos igarri
barruko barri.

Don Juan de Bragas nastaitetzarra
etzala izango zaldun bakarra
erne iakana, guzur-azia
ereinda, egia.

Ezleitela ito ur azaletan,
bada egoala gogoraketan
zelan atrapau beti betiko
Juan berba biko.

ASMOA

Gona luze ta laburra
bardinduteko da izurra
eta ardurarik
apurrik barik
estalduten da kazkea
iantzi ta mirinakea.

Guztiz da neke gogorra
damea bada lotsorra,
agertutea
tuntur-unea
eskondu baino lenago
garria baino berago.

Agaiti bada Mariak
eukazan ordu goriak
ekialako
ezetarako
dala munduan damea
bein galduezkero famea.

Estalduteko tunturra
esan bear zan guzurra
Fragata baten
uak ebaten
ioiala beste mundura
aide zar baten bornura.

Alan esan errian
ta alan inguru guztian,
ta nobioak
berba bakoak
alan iakin eban artez
kartatxu baten bitartez.

Etzan bigundu zalduna,
—izanik len ain biguna—
berba guztiak
ta agintsariak
urtu zirean, ai! berez
uretan gatz-garaua lez.

Onek gauzok ikusita
sutu zan doña Pepita
alper ekian
Ioanen errian
Maria eskonduko zala,
Bragasek ezekiala.

Emakumean agurra
triste ta samurra:
sikatu barik
eukazan Marik
urdin zerutar begiak
ta bardin lagun guztiak.

Zaldi eder baten ganean
asi ebezanean
erriko oilarrak
euren gedarrak,
ioan zan damau etxeti
gizon bat ebala atzeti.

Sentidu-artean eguna
dama ederra ta laguna
ioan zirean
euren bidean
egin barik zaratarik
ez alkarregaz berbarik.

Etxetxu bat topau eben
aguna argitu baino len,
nun atsagoten
eta itxaroten

egon zirean gabari
zaldi-mutila ta Mari.

Iazo barik gauza txarrik
bati isilik eta bakarrik,
ezleien asmau,
eldu zan damau
bigarren egun-sentian
don Juan bizi zan errian.

Sartu zan etxe batean
itxaron barik atean,
zaldi-mutila
gizon isila
an egon barik begira
biurtu zan bere errira.

Etxe onetako Iauna zan
Abade bat, eta eukazan
barri ziurrak
Mari samurrak,
ze bear eukan beragaz
geldituteko izenagaz.

Guzurrean arerioa
zan beti Bikarioa
eta gustura
bere kontura
artu eban, zaldun Iaunari
emazte emotea Mari.

Don Juan bizi zan errian
inok ezer ezekian
eta lotsarik
apurrik barik
ebilen Bragas damakaz,
gazteakaz nai zarrakaz.

Urte erdi igaro baino len
 ikusi eban karta baten
 Maria il zala
 eta itxi ebalá
 gauzak ta dirua ugari
 bialduteko Pepari.

Mariena zan kartia
 emon eutsena barria
 eta *post datan*
 esaten iakan
 Pepitan izen barria
 izango zala Maria.

Abade Iaunen eskuti
 baina Pepitan buruti
 izan zan kartau
 ta alan malmuzkau
 eben geroko zalduna
 Iuaniko min gozoduna.

Komediaren azkana
 laster izan bear zana
 ondo izateko
 eta egiteko
 paper eukana ikasita,
 etorren doña Pepita.

ESKONTZEA

Eldu zanean doña Pepita
 Bragas bizi zan errian
 Abadeagaz eta Marigaz
 egon zan egun guztian
 etxe-barruan, gauza guztiak
 igaroten memorian.

Domekia zan urrengo eguna
 ta ioan zan mesatara:
 don Juan de Bragas Pepita baino
 len ioan zan Eleizara,
 ta alkarren adi egon zirean
 aitu barik altarara.

Ezeban uste ikusi ebalá
 galantagorik zaldunak
 alper buruan eukazan asko
 neskatilak ta alargunak:
 doña Maria bakar bakarrik
 eta a zirean lagunak.

Orduan bere doña Maria
 don Iuanek eban gomuta,
 —dama galanta, zeinen damua
 ariman eukan sartuta!—
 —eta euki ebana bear zanean
 bear etzanez aztuta!

Mesea amaitu baino lenago
 biotza azi iakan berez
 bere Marian lengosinea
 a dama ederra etezanez:
 burua okerra eukan gorputzak
 biotza erabilen artez.

Urreratu zan etxerantzean
doña Pepita ederrari,
eta esan eutsan: nos etorri zan
onra emoten erriari;
eta beretzat izango zala
lagun egin dameari.

Erantzun eutsan doña Pepitak
ez artuteko nekerik
bada egoala atsegin barik,
eta naibagaz beterik;
lengosina bat il iakalako
Ameriketan gazterik.

Gogo azalduten ebilela, ta
bere naibagak aztuten;
eta zaldun bat ilteagaiti,
betiko ezpazan ostuten;
baina atarako ezebala nai
inor bere lagunduten.

Zalduna egoan dama ederrari
dudaz beterik begira;
su-koloreak urtetzen eutsen
nai ezebala arpegira:
baina barruko gogo ta asmoak
iakiten errez eztira.

Iru minuto igaroezkero,
Bragasek dama ederrari
esan eutsazan berbak emonak
bere lengosineari
zeinek ez eban astirik izan
itxaroteko berari.

Baina Maria guztiz maitea
il zala leku urrunean
ezebalako nunbaizt bornuan
inor euki gaitx-unean

ta ordurik ara biotza eukala
gaiso bakartasunean.

Atan amaitu zan lenengoko
gazte bien berba-aldia
baina don Iuanek atrapau eban
laster amodio andia
eta lengoa baino andiago
zan biotzeko zauria.

Pepitak berba gozotxuakaz
sututen eban geiago:
bada minagaz Maria baino
izaten zan labanago:
baina asmo txarrik zundau ezkerro
aitza baino gogorrago.

Don Iuan gaisoa egon zan laster
amoreagaz suturik;
eta damea zan lez arria,
egiten iakan bururik;
ta alan beragaz eskondutera
erabagi zan itsurik.

Damean orde ez etzan aurkitu
eskonduteko bainarik
ezpada izango zala eskontzea
eguna zabaldu barik
igaro ezleien doña Pepitak
erbeste-errian lotsarik.

Zapatu baten ioan zirean
Abadea ta Maria
albotikoak ta mutila,
isilik garda guztia
agertu barik eguzkiaren
zeru goienera argia.

Don Iuan batu zan beti betiko
doña Maria lenagaz:
eta besoti ioiazan biak
inos ez lango pozagaz:
emakumean izena ioian
garbirik eskontzeagaz.

Etxean sartu zireaneko
Maria gelan sartu zan,
nundi urten eben dama eder biok
bardin iantzirik ta batsan
eta gizona etean asi zan
zeineri eskua emon eutsan.

Abade Jaunak arilduta eukan
mataza naste guztia,
eta esan eutsan nor zan Pepita
eta nor andra barria,
zeinek ondo eukan irabazita
orduak eukan zoria.

Isil isilik don Iuan egoan
bere artean gogoketan
baina Mariak euki ezebalez
inos errurik ezetan:
ezagutu eban orduan zala
zorioneko benetan.

Urrengo astian etxeratu eban
sema doña Mariak
eta beragaz sartu zirean
etxean zori guztiak:
adierazoten dagozan legez
urrengo kanta eder biak.

DON JUANEK

Zaldun gazteak! emen nago ni
zuek lez zaldun nintzana
gaztea aberatsa ta gauza aundizat
neure burura neukana.

Erri askotati zorien bila
zabilzen gazte zaldun ederrak
eskondu-arteak izango dira
zuen urratsak alperrak.

Mitxeletak lez nenbilenean
zoroik lora-inguruan
lirio baten usain gozoa
gelditu iatan buruan...
Erri askotati...

Lo sor txar batek ezereztu eban
neure usain gozo laztana:
baina arrezkero, ai ze zoria!
barriz eldu da neugana.
Erri askotati...

Orain betiko glorian nago
neure lirio ederragaz
zeinen usainak beti iraungo dau
amaitu barik leiagaz.

Erri askotati zorien bila
zabilzen gazte zaldun ederrak
eskondu-arteak izango dira
zuen urratsak alperrak.

DOÑA MARIAK

Neure zoria kantau bear dot
 seme maitean ondoan:
 bere aita lazatan neure biotza
 beti eukiteko gogoan.

Dama gazteak, senar-gureak
 euki ezeizuez biotzak samur:
 ze atrapetea gaitz da famea
 egiten badau bein agur.

Egun baten nik ikusi neban
 Apolo lango zalduna:
 bakarrik bera laster izan zan
 neure Iaun eta kutuna.

Dama gazteak...

Aize txar batek eroan eustan
 neuk iakin barik goiz baten:
 betiko etezan neure errenkurak
 eztira errezak esaten.

Dama gazteak...

Neure senarra dot, ta beragaz
 bizi naiz naibage barik;
 neure amorea erakutsiarren
 eztaukadala lotsarik.

Dama gazteak, senar-gureak
 euki ezeizuez biotzak samur:
 ze atrapetea gaitz da famea
 egiten badau bein agur.

GIZON BAKARTSUA

Santa Katalinako
 gaztelu zarrean
 gizon bat ikusten da
 goiz ta arrats-aldean;
 gau-txori zorgina lez
 ermita inguruan
 berez erneko aizea
 darabil buruan.

Aserratuta aldago
 gizon guztiakaz
 bada ezta batzanduten
 inos gizonakaz:
 inor ikusten badau
 an asten da mur, mur;
 ta iges egiten deutso
 esan barik agur.

Baina inor ezpadakus
 ikusi da egoten
 neska doiazanakaz
 leixiba iagoten,
 eta nor ezta gizona
 berbaz eztoiana
 irribarreka pozik
 neska batengana?

Iaungoikoak daizula
 egun on bat emon,
 neska galanta zagoz
 beti lez Mari Anton.
 Nunbaizt neskeak eukan
 gogoa tristerik,
 ezebanean egin
 entzunda barrerik.

Zelan zagoz, Mari Anton,
umore ona barik?
ezteutsu senargeiak
bialdu kartarik?
odai baltz daukazu gaur
zeure zeru argian?
esna autsan gizonak
bigarren aldian.

Eztaukat orregaiti
gogo gaisorik,
ze asko dago Mundakan
senargei bakorik:
neure ama, atso tximurra,
zorgin-landarea
da apurtuten deustana
biotz-koilarea.

Esan deustat goizean
epel nagoala
ta bost gona azpirako
bear dodazala
ze orain mutil gazteak
eztauke gogorik
andrarik artuteko
mardotu bakorik.

Egin deustadanekeo
neure amari eskea
kotxeru bat eginik
asi iat kezkea,
berezian erneko
sarta ziorragaz
atze ta aurre neurtuten
indar guztiagaz.

Ez barruko gonarik
ez mirinakerik:

neure biotza daukat
naibagaz beterik;
ta au ezpada bizia
galduteko lana,
ezpedi andiagorik
etorri neugana.

—Argal ta lodiakaz
egiten bakea
agertu zan mundura
bein mirinakea;
ta ordurik ona dabil
orain bai ta orain ez
lenengoko zeruan
ila ta argia lez.

Iantzita emakumeak
mirinakeagaz
dirudi Birjina bat
magal zabalagaz:
ta mirinake barik
Fraile kokot-motsa
edo Abade edo Monja
artazi-zorrotza.

Mirinakea ona da
eta ondo deritxot
baina Amak eztau gura
ta ezin zuritu dot;
mokortxu zorrotzakaz
mardotasun barik
eztago gaur Mundakan
ni legez neskarik.

Banago ioateko
erriti kanpora
baina ezin ioan neite
biloizik inora,

ezta zori gaiztoa
ta ezta dolorea
asetan botatea
gazte-denporea?

Ai betikoa ezpalitz
Aman matrakea
laster egingo neuke
nik mirinakea
mutilak eztabenez
gura neska epelik
Ailikak deust esanda
zer egin neian nik.

Onek gauzok esanda
euren bakarrean
gizona bakartu zan
gaztelu zarrean:
Neskea agur eginda
ioan zan etxera
ta iluntzean Ailikan
zentzuna artutera.

MUNDAKAKO ARRAIN SALTZAILAK

Las hembras de Mundaka
loiako gau motsak
para cortar traseras
artazi zorrotzak,
se instalan en Congreso
arratsalde erdirik
y hablan y hablan y tienen
eskuak geldirik.

Para hombres sus maridos
alper dira emonak
ellas son en sus casas
andra ta gizonak:
hombros en casa y fuera
nagosi izateko
y hembras cada dos años
sein bat egiteko.

Son reinas de borricos
lepo zaurituak
burros por su desgracia
biraoz atsituak,
prendas muy albardadas
sartean lagunak,
vecinos de Palermo
organo auspodunak.

Una sesión de Cortes
dirudi loieak
bulla, mociones, riñas
ta iraun aserreak.
Inspira la costumbre
andra onei biraoak;
lo mismo que a los hombres
tabernako ardaoak.

Calmadas las pasiones
iaiota bakea,
anota el secretario
bakoitzan ordea:
unas pagan; pero otras
doaz *pagau* barik:
Elespuru es quien fía
ta eztago ardurarik.

Al cargar los borricos
dabilz katuak lez,
y luego van con ellos
berbaz ta gedarrez
unas hacia Gernika
Busturiti gora
y otras hacia Bermeo
eta andi Bilbora.

Mascullan el Rosario
astoen atzeti
y cuentan brujerías
baina entzunak beti;
y aprecian a su gusto
erriko mutilak
hombres, mujeres, niños
eta neskatalak.

También pasan revista
Bermeoko neskai
a sus vestidos huecos
eta itxasmutilai.
Y duermen caminando
eta eztira iausten
y dejan algún burro
ta eztabe ikusten.

Cuando sienten la falta
astoren batena

pasan listas parciales
euren astoena:
el aya del perdido
atzerantza doa
rezando y preguntando
nun aldan astoa.

Pregunta, busca y le halla
bedar iaten gogoz
y con fisga le dice
barrabasa! or zagoooz?
le descarga cien palos
erruki bakoak
ella echa juramentos
ta uskarrak astoak.

La caravana sigue
baina alan nos baten
entran en algún punto
ur sutsua edaten;
allí se les reune
atzeko laguna
el burro que no ha sido
bideko loduna.

Hay varias sociedades
preskeren artean
y otras que a nadie quieren
aurakaz baltzuan:
estas pierden o ganan
eurentzat bakarrik
y por dicha no tienen
nori egin gedarrik.

Pero las que comercian
laguntasunean
marchan con jornaleras
astoak gaubean:

y hay una que recibe
arrain bialdua
y a cómo es en el puerto
besperan saldua.

Carta verbal entregan
alogerekoai
y a veces bien contado
dirua bere bai
Y van con el pescado
eta ain dira zurrak,
que venden en la plaza
arrain ta guzurrak.

Las que van por los pueblos
arraina salduten
gracias a su destreza
eztabe galduten;
prestidigitadoras
al daien lekuan
si ven algo de bueno
laster dabe eskuan.

Cuando de vuelta llegan
Mundakako errira
los burros van a casa
kalera begira;
sus dueños no se inmutan
badatoz bizirik,
que traigan o no traigan
lepoan zauririk.

Al momento que dejan
kortauta astoak
van a rendir el viaje
alogerekoak:
y dado, y recibido
euren alogera
a casa se retiran
zerbait artutera.

Las socias tienen junta
euren baltzukoa
balance minucioso
orduraartekoa:
se riñen y perdonan
Iaun baltzan aurrean,
sus riñas siempre tienen
bakeak urrean.

El inmediato día
doaz bi batera
a solventar la cuenta
Elespurunera:
el que liquida siempre
arin, garbi, ta artez,
como mejor las venga
guztia nai astez.

Isabel y Fernando
ta Napoleon biak
los Carlos y los Luises
zarrak nai barriak
y hasta Pepe Botella
mosu prantzesagaz
van a saldar la cuenta
euren urreagaz.

Para aclarar las cuentas
euren artekoak,
y pasar unas horas
atseginezkoak;
meriendan todas juntas
ta dagoz edaten,
hasta que ven dos luces
argi-leku baten.

La Bolsa de Mundaka
dago loi-etxean

y el banco de comercio
Elespurunean:
Ellas viven del fresco
ta senarrak peskan:
si ellos quieren ser hombres
oilo dira erreskan.

ZORTZIKOA

Nai dozula Frai Jose
zortziko barria?
beste oin bat iminita
or daukazu erdia:
bost oin daukadaz laster
onegaz dira sei:
eta orain zortziko
osorik neurtu lei.

BERMEOKO ASTODUNAI

Las mozas de Bermeo
arraina danean
beben medio chiquito
arnasa batean
y si no hay ningún hombre
Zangurrungunean
a dos medios chiquitos
iarrita ilunean.

Bajan luego a la *loia*
erdi idil-ostuka
sobre quien dice mío
dabilzaz burruka.
Unas cargan en burros
arrain-sama andia,
otras en sus cabezas
al daben guztia.

Suelen ir por lo chopos
ilun-nabarrean
preguntando si llevan
argirik aldean
apenas a Emerando
elduten direan
van a beber dejando
astoak bidean.

Después de beber salen
barreka ta pozik
en un pie un zapato
bestan ortozik:
como ninguna ha estado
astoak iagoten,
estos no se detienen
inori itxaroten.

Muy luego les alcanzan
ta doaz batera
cantando *errderakadas*
Mungiati aurrera;
a Pepe el cadenero
nai leuke malmuzkau,
pero él les quita un burro
artuten ezpadau.

Las de Mundaka en Derio
nai gazte nai zarrak
acallan en la venta
urdaillan negarrak;
pero las Bermeanas
arin doaz ta artez
si en Galbarriartu no hacen
Emerandon legez.

Rezan en *agurleku*
leitu ta musturak
y arreglan a su modo
geroko guzurak:
juntas y juntos bajan
Begoñati bera
para entrar en la Villa
guztiak batera.

Una de entre ellas sale
emakume isila
y va a una fotería
ogi baten bila,
porque es de las fresqueras
betiko ekandua
a sorbos de aguardiente
argitu burua.

Descargan en la plaza
gedarrez astoak,

allí son las reyertas
an dira biraoak.
A engañar a la gente
guztiak dagoz zur
y a la que compra dicen
zazpi mila guzur.

Si acaso no pudiesen
saldu era onean
guardan para venderlo
biaramonean;
suben al medio día
kapoian etxera
a comer lo que quieren
ta ardaoa edatera.

A la vuelta no paran
Mugiara-artean
donde se juntan todas
Mari Batxinean:
ellas comen y beben
astoak ezer ez:
para pagar la cuenta
dabilzaz negarrez.

En Enterando sacan
ujuju gogorra
pagando al mismo tiempo
lenagoko zorra
dos docenas de *sorkis*
bost ilebetean
han robado a Benita
guztien artean.

Principian en la cuesta
egurra batuten
porque sino recojen
eztabe apalduten;

roban en cualquier parte
dagozan lekuan
cosas que valen poco
udan nai neguan.

Y van por Laubidieta
oinaztarria lez
cantando cuando ganan
galduta negarrez
Esta la vida andante
Bermeoko andrena
y el no fiarse de ellas
gauzarik onena.

ZELO BATZUK

Ara Anton Goikoetxeko
neure nobioa:
izango nozu ziur
zeure arerioa,
inos ikusten badot
Domekan lez plazan
zeuk atara, ta zeugaz
Mari Iesus dantzan.

Zeuretzat nagoala
dago zaratea
ta alan izan daitean
gura dot berbea:
mutil galanta zara,
eztaukazu parrik:
baina gura zaitudaz
neuretzat bakarrik.

Asko dozu neulango
neska bat bakarra;
izan barik erriko
guztien oilarra:
neurea zareala
dinozu berbakaz,
ta emon dozun berbea
ziurtu eginakaz.

Laster urte bete da
neure gurasoai
baia kendu zeutsela
ta neuri ere bai:
ta inok egin eztaidan
errian burlarik;
eztot nik, Anton, gura
gelditu zu barik.

Mari Iesus da neska
lotsa andi bakoa
eta ni beti izan naz
damealakoa:
a andiago izanarren
guzurrak esaten
ezteust irabaziko
Anton maite izaten.

Ogei urte daukadaz
oraindino aurreti
eta Mari Iesusek
beste amar ganeti:
izanarren gozoa
oilan saldea
askoz bere ohea da
iateko oilanda.

Ezeizu Mari Iesus
inos zirikatu
nai badozu lengoa
daizudan parkatu:
erdu gaur arratsean
bakarrik geurera;
beti egon ezkaitezan
atzera ez aurrera.

Eskondu bear dogu
eta laster, Anton;
eztot gura geiago
nagoanez egon:
bizi gaitezan, Anton,
eskonduta bakez
edo urratuko zaitut
Maria nazan lez.

IV. KONDAIRAZKOAK

EUSKALDUN BAT

Emen nago ni tristea
galdu ta eskubidea
 kartzela baten
 alak esaten
daukadazanak ugari,
neure gogo larriari.

Neure lenengoko argia
zan euskaldun eguzkia
 Ama maitea
 zan emaztea
gizon beargin ta onena,
errian zan zintzoena.

Ume nintzaneko egunak,
danak alkarren lagunak
 ioan zirean
 euren bidean
beti betiko lekura
ez etorteko mundura.

Amar urte neukazala
iakin zan Errege il zala;
 enekian nik
 asiko zanik
agaiti guda-kezkea,
ez gitxi zer zan gudea.

Asi zan ordu txarrean
erritar utsen artean:
 erbestekoak
 euren asmoak
eukezan gu sututeko,
ta erria zapalduko.

Amaika orduko euskaldun
neuk nebazanak ezagun
gazte zintzoak
ta erru bakoak
gurasoentzat galdu dira!
ta erriak?... zorren azpira.

Egon leitela bakean
baso-mutilen arteen
Aita ibili zan
Lartaunen gisan
beti guztien aurreti,
zauri barik baina ez beti.

Apurtuta iztar-azurra
io eban bein atzerantz lurra;
eta arrak iaten
berezi baten
kristinatu legez il zan
ta umezurtz gelditu nintzan.

Noizbait egin zan bakea
bake lotsari bagea
baina Ingalaterrak
alango gerrak
badoguz Iaunak emonik,
eztau eukiko gizonik.

Ai Ama triste neurea!
nun zan laguna zeurea?
galdu zenduan,
baina munduan
daukazu seme kutuna
izatea zor deutsuna.

Amazazpi urte daukadaz
gorputz ta osasun onagaz
ta itxasoetan
gaur ontzietan

irabazten da geiago
eta aberastu lenago.

Eldu zan laster eguna
neure Amantzat iluna
zeinen goizean
ioan ginean
euskaldun portu batera,
ontzi bat bilatutera.

Fragata eder bat egoan:
Habanarako gogoan:
ontziratu nintzan
morroian gisan,
ta berrogei egunean
Habanara eldu ginean.

Ontzien armadoreak
Bizkaitar gizon nobleak
euren etxean
almazenean
kapitanen esanagaz
artu nenduan pozagaz.

Habanan neukan bizia
zan amak irakatsia:
goizean iagi,
ez belu ez nagi,
mesea entzun ta gosaldtu,
gero lekua zabaldu.

Izena artuta bertati
ioan nintzan Habanati
salgeiagaz
ta ugazabaz
batera Vera-Cruzera
beste etxe bat imintera.

Itxi nenduan bakarrik,
ta eneukan ekandu txarrik
 mutil gazteak
 ezik bageak
neu lez burua ikusi lei
irabazten euneko hogei.

Nintzan Amagaz aitzu,
ez inok ori sinistu;
 eun ogerleko
 lenengo urteko
azkana ain laster eldu zan,
etxera agindu nebazan.

Gero boskarren urtean
eneban inor artean,
 etxeke kutxan
 dirua bazan,
eta sarritan Amari
bialdu neutsan ugari.

Egoten ginean sarri
euskaldunak guztiz larri:
 eldu zirean
 ordu txarrean
Cuernabakako malantzak,
Españolentzat garratzak.

Bariaku-gau batean
eldu iatazan atean
 soldadu batzuk,
 igonda zeintzuk
lotu nenduen sokakin
gedarrez: *mura el Capuchin*.

Ordurik ona kartzelan
bizi naz eztakit zelan:
 sarri ta askotan
 daukat gogotan

kendu baleuste bizia,
ain daukat bizi larria!

Espainiako Konsulak
alper daukaz gure ardurak,
 Mexikon eztau
 ezer alkantzau
ain dauke España gitxitzat
ze euren buruak anditzat.

Neure ana biotzekoa!
Nun dozu orain Iaungoikoa,
 alkantzetako
 semeantzako
zeuk euki zendun indarra
il iatzunean senarra?

AINTXIÑARIK ONA!

Biztuko balitzete
orain Iaun Zuria,
ezagutuko eleuke
gure gizaldia;
ordurik ona egin dau
mundu zarrak bira,
len goian egon zana
etorri da azpira.

Erakusten zirean
lenago arpegiak
orain baina gabiltzaz
maskaraz erdiak:
aiztuta bizi gara
euskera gozoa:
eztogu ezagututen
lengo Iaungoikoa.

Erromako gudari
zar eta gazteak
ona etorri iakuzan
ezarten kateak,
luganakaz egozan
gogor Gaztilburun:
baina bota zituzan
euskaldunak urrun.

Ia mila urte gero
Leongo Infantea
etorri zan Bizkaira
botarik planteia
etzala geldituko
libre Bizkaitarrak
ezpata eta dardakaz
azpiratu barik.

Orduan Iaun Zuria
eta Iñigo Eztigetz
aguak eta gizonak
ta mutilak aurrez
urten eben batera
biotz sendoakaz
neurtuten Leondarrak
makila-puntakaz.

Uribe ta Markina
Orduña ta Orozko
Balmaseda ta Arratia
mutil da morrosko
santzoka eldu zirean
Padura-ganera
burdina-makilakaz
Godoen aurrera.

An izan zan orduan
Titanen gudea...
goitu eben euskaldunak
nok dauko etea?
Leondarrak galduta
euren nagosia
mendirik mendi igeska
gorde eben bizia.

Arek bai zireala
mutil ta gizonak
egun pare bakoa
Bizkaiari emonak!
Erriaren izena
aldakuntza бага
guda au gomutateko
da Arrigorriaga.

Ordukoak zirean
zintzo Bizkaitarrak,

inok goitu ezebazan
munduan bakarrak.
Bizkaian iaio ta azi
euskaldunak danak;
euren legeakaiti
ilgo zireanak.

Nun dira orduko gizon
geure Patriarkak?
nun txapel punta zorrotz
txartez eta abarkak?
etzan mando burdirik
gizaldi aretan,
nagosiak ebilzan
zaldien ganetan.

Bizkaian egin dira
bide laun zabalak
bertora sartuteko
ekandu zitalak:
orain gagoz egiten
burdina-bidea
Fueruak igesteko
bear dan atea.

Len bizi zireanak
pozik baserrian
orain zorrak egiten
bizi dira urrian:
lengo asabaetxeak
dagoz utsik da otzak;
inor eztala bizi
ezpada gabontzak.

Nun dira bizkaitarren
iaketxu laburrak?
nora basoetako
iges dabe egurrak?
areitz ta egurrak saldu
ta erosi gabanak

onetan dagoz gaurko
gizonan ioranak.

Gaur dabilz Bizkaitarrak
mando burdieten,
zetarako da indarra
euki belaunetan?
preso gabilz burdian
zarrak ta gazteak
aintzinako Bizkaiko
gizonen semeak.

Parisen erneten da
moda bat astean
sustraiak dituzana
laster geure artean:
zeinbat diru daroian
urtean kabuan
gure artei modeak
eztaukat buruan.

A la Françesa berba
A la Françesa ian
A la Françesa iantzi
A la Françesa edan:
Euskalduna gorputza,
Prantsesa arimea
au da len esan dodan
geure mazkarea.

Gutziz azpiratuta
Ingelesak gaukaz
geuri egiten deuskuzan
zitalkeriakaz;
ogeta sei urtean
dogu adiskidea
beti emoten deuskuna
galtzeko bidea.

Au da bizi modua
 orain daukaguna
 lengo gizaldietan
 etzana ezaguna;
 ezta gurasoak lez
 oraingo gizona
 munduak bira egin dau
 aintxinatik ona.

SANTO DOMINGO TA ESPAIÑA

Milla zortzireun eta
 irurogei urte
 igaro, ta urregoa
 doiala dot uste,
 ta laugarren ilaren
 seigarren eguna
 amairu ordutan argi
 gaur egin deuskuna.

Etorri naz Bilborantz
 Algortako aldeti
 Ibaizabal-ganean
 dagoan bideti,
 neugaz bakarrik berbaz
 gaubeko amarretan
 zer ginean munduan
 lengo aldietan.

Lutxanako zubirik
 Deusto bitartean
 batzar bat ikusi dot
 Nereiden artean:
 bat egon da lumazko
 aro ederragaz,
 besoak apaindurik
 perlaz da urregaz.

Ibili da mosuka
 danai arpegian
 eta artuten eurenak
 bere bekokian:
 mosuak amaituta
 iarri da arri baten
 ta irribarreka asi da
 besteai esaten.

Ibaizalgo Ninfa
euskaldun maiteak
eta lenago legez
gaur adiskideak;
barri gozo bategaz
nator zuekana:
oraingo gizaldian
inon iazo eztana.

Naz Santo Domingoko
Nereida gazte bat
eta Ozamako errekan
gela eder bat daukat:
amalau egun dira
nik urten nebala
ta inon atsagon barik
etorri nazala.

Ozama ta Ibaizabal
erreka izentsuak
lengo iru gizalditan
zirean bitsuak:
au zan merkatarien
goi bien argia,
ta Ozama Amerikako
eguzki barria.

Orduko aldietan
gomutetan gara
zeinbat ontzi ioiazan
Bizkaiti Ozamara:
guk artuten genduzan
Bizkaiko burdinak
ta Ibaizabaleri emon
urre zati zinak.

Artuten genduzalez
orduko egunetan

gauza guztiz ederrak
emengo ontzietan,
bialduten genduzan
bana banakoak
perlak, apainduteko
Ibaizabalgoak.

Baina gizaldi onetan
geldika geldika
Gaulo Sajoi labanak
il dabe Amerika:
Santo Domingo bere
len zana zerua
baltzakaiti erkindu zan,
—Gauloak errua.—

Eta Sajoi bizkor
baltzak sututeko
gizon zuri prestuak
azpiratuteko!
gizon baltzen menpean
seme Pelaionak!
Nun da sajoirik onei
iminteko gonak?

Españolen semerik
inok eztau goitu
gudan makaltsunak
inos eztau loitu:
alan erakutsi eben
Dominikanoak
beti beti goitu ta
baltz Haitianoak.

Alper zirean asko
ta zuriak gitxi
onek inos ezeben
goitu barik itxi.
Seireun Dominikanok
armindu ta garratz

bein imini ebezan
amabi mila baltz.

Goiturik baltzak beti
nagosi zuriak;
libre izan dira gero
gizon eta erriak
inon ardura barik,
—eta ezta guzurra—
nai dabena egiteko
euren Taldelurra.

Agaiti orain Martian
Don Pedro Santanak
agintariak, eta,
—berba baten— danak
gogoz zin egin dabe
euren nai izatez
Espainiar izateko
len zirean legez.

Eta artu dau Santanak
guztiau entzunda
bertako Erreginatzat
Isabel *segunda*:
orduan kantau doguz
Ozamako Ninfak
lengo aldictako
la, si, do, re, mi, fak.

Au da Santo Domingon
iazo dan guztia
ta zelan dan España
alderdi zuria:
Ninfak eta gizonak
gagoz gaur pozturik
Españagaz betiko
len legez baturik.

Biba Isabel *segunda*
ona baino obea,
Isabel lenengoan
birloba noblea:
alper biziko gara
askoz urrunago;
ezta Erregina izango
emen maiteago.

Nun da munduan beste
Santo Domingorik?
nun dago badia bat
Samana langorik?
nun artzen da Amerikan
an lango kaferik?
nun dagoz gaur mendiak
ain basoz beterik?

An artzen da azukrea
ta ugari kakaoa
eta saltzeko dago
bertan tabakoa,
miak dagoz ugari
artzen da algodoia:
eta merezi leuke
Antilen koroia.

Iaunak len emon eutsan
lenengokoari,
ta biurtuten deutso
gaur bigarrenari:
onak... zan ta dalako
Isabel bitzuak:
eztabe au sinistuten
fedebako itsuak.

Viva Isabel segunda
urte luzeetan

Viva Santo Domingo
lengo legeetan...
Viva viva esan dot nik
eurekaz batera
eta iges egin dabe
neure gedarrera.

Gelditu naz ni pozik
erreka-ganean
ain barri gozatsua
iakin dodanean:
baina bear izan dot
eregi pausua
urrun egon dalako
gaubeko lekua.

Eldu naz geldi geldi
ta bakar Deustura
neure arreba maite bat
bizi dan lekura:
eta elduta bertati
asti apur baten
bertsoan imini dot
entzun dodana len.

DEUNGAK

Deungak dabilz gaur munduan
eurak nai daben moduan
 onai guztiai
 ill ta biziai;
onei... aldabena ostuten
ta arei... izena kenduten.

Deungak eztauke Erregerik
Iaungoikorik ez legerik,
 ez eta zerurik
 ez inpernurik:
nai dabe ondo bizitea
ta gorputzagaz iltea.

Deungen nagosi izatea
da iazotea katea:
 katea urrezkoa
 ta arantzazkoa;
zeinen gauzarik onena
da gutxi irauten dabena.

Deungak euren batzarretan
dagoz gaubeko orduetan
 iminten planak
 gauzonak danak,
bildur barik kenduteko
eta on guztiak ilteko.

Londres deritxon erria
da gizon deungen abia:
 orain ta beti
 ango legeti
bardinak dira gizonak
munduan deungak eta onak.

Iakinik daukaz deungeak

Inglaterrako legeak,
eta Inglaterrak
gizon okerrak
beti bear dabezala
azpiratuteko argala.

Ingeles idun-sendoak
danak baten antzekoak
edo bateti
edo besteti
dabilz mundua argituten
eta bazterrak ostuten.

Asko egin dabe aleginik
Sizilia beretu ezinik
ez guzurkakaz
ez iraunakaz,
ezin izan dabe atrapau
Maltak alper urrean dau.

Napolestarrik geienak
Errege maite ebenak
guztiz bakean
bizi zirean
pozik euren zoriagaz
eta eskubidegaz.

An etzan urkamendirik
zutik ilteko bizirik,
petxu txikiak
ta kontu argiak
egozan inon ez legez
ain ebilzan gauzak artez.

Egun deungaren batean
sartu zan euren artean

pausu pausuka
ta isil ostuka
gizaldi onetako argia
munduen erregarria.

Tximista onegaz suturik
gerta zirean itsurik;
eta Frantsesak
eta Ingelesak
puztuten eben jentea
ondatuteko Erregea

Bi barik iru gaur dana
bat zanen loba laztana
dago iokoan
bien ondoan
barateru bat eginik
zerbait arrapau ezinik.

Barateru onen asmua
da azpiratu Aita Santua,
gaur bere amesak
dira ezer-ezak;
alper daukaz iru txakur:
Victor, Giussepe ta Cavour.

Giussepe txartes-gorria,
bizar-eskira egosia,
itxas-lapurra
lepo-makurra
gudari zarren aurrean,
baldin badaukaz urrean.

Cavour, Victorren begia,
Palmerston sutugarria
Russell, Mazzini,
Pocrio, Cialdini
ta Akakof bioztsua
ugazaben lengosua.

Dabilz guztiak batera
 Pio Nono ondatutera;
 barateruak
 daukaz erruak,
 ta Aita Santuak bere bai,
 bakarrik zanean Mastai

Galdu dituez erriak
 Italiako guztiak
 deungak ganeti
 oi dalez beti,
 orain dabilz zoratutik
 eginda legez bururik.

Baina Fedean argiak
 infernuko ate guztiak
 goituko ditu
 eta gitxitu
 Luzbelen otsein zatarrak
 ta gaur daukazan indarrak.

Buonaparte Iaun andia
 munduen itzalgarria
 il zan aitz baten
 birao esaten
 egon etzalako beti
 mundu guztian ganeti.

Deungen azkana armina
 izaten da ta bardina;
 eldu baino len
 asten dira emen
 igaroten zori txarra
 eta ezta au mundu bakarra.

PIO IX TA NAPOLEON III

Idia lotuten da
 sudumitzetati,
 eta lotu bear da
 gizona berbati:
 betatuten ezpadau
 berba bein emona,
 euki lei antz andia
 baina ezta gizona.

Eztauke biotzean
 Adantar guztiak
 kolore batekoak
 odol iturriak:
 batzuk urdinak dauke
 besteak gorria
 Adan ta Ebanganik
 danai etorria.

Adan zaldun barria
 Eba galantagaz
 birritan eskondu zan
 bietan beragaz:
 lenengo Paradisuan
 Iaunaren aurrean
 piztiak lekukotzat
 agozala urrean.

Kain gorrien Aita
 bigarren eskontzan
 egiunea egiteko
 eskribau izan zan:
 Abel arreba bigaz
 egoan testigu
 eta zelan iazo zan
 gaur gitxik dakigu.

Bigarren eskontzako
 seme nagosiak
 urdinak urten eben
 besteak gorriak.
 Eztakit zelan baina
 errian errian
 gorriak egon dira
 urdinen azpian.

Baina gorriak dira
 gaur argi-mutilak
 ta agintari izateko
 guztiak abilak.
 Ikusten dabenean
 burua agintari
 urdina emoten deutse
 odol gorriari.

Au da esatea ziur
 eta berba baten
 gorriak dagozala
 guzurrak esaten:
 eta inok bere eztauko
 zetan miraritu
 alako gizon asko
 ikusten baditu.

Agindu nai dabena
 dakuskuz labanak
 eta gero urdinduta
 berba iaten danak:
 opaten dabena da
 aginen kanpoti,
 oso irunsteke gero
 samean zuloti.

Frantzesen nagosia
 egun birik baten

ikusten da berbea
 guzurraz iaten:
 baketsua dirudi
 ta urdina berbetan
 eta da oinaztarria
 asmo gorrietan.

Kristinau ona dala
 esaten dau sarri
 eta kristinau onak
 darabilzaz larri.
 Turkoen iagola ta
 Ingelesen lagun
 bere fedean sua
 egiten da ezagun.

Seme gazte bat dauko
 bere Amalakoa
 Mastai Aita Santuen
 besoetakoa:
 alan izanezkero
 alkarren aideak,
 Bonaparte zergaitik
 ezta adiskidea?

Osbeak Pio bat
 eukan zapaldurik,
 lobeak orain dauko
 beste bat saldurik:
 Bonaparte bat aundi
 munduan badago,
 eztau nai bera baino
 inor andiago.

Bonaparte labanak
 eraginda kartai
 azpiratu nai eban
 Iuan Maria Mastai:

gozorik esanarren
Aita Santua! Truk!
Onek erantzun eutsan:
ezin ginaike guk.

Gudan ta guzurraz
asi zan orduan
aintxina bere osaba
asi zan moduan:
bietarako eukazan
lagunak txoriak
eta lotsabakoak
nagosien biak.

Lonbardia Toskana
Parna ta Modena
eta Kapa zati bat
Aita Santuena:
atrapau zituezan
Frantzes ta Sardoak
matsdui eder bateko
lenengo mordoak.

Gorri gorriak bere,
plaga betikoak
ara ioan zirean
mundu guztikoak:
ta gero diruagaz
bideak laundurik
santa baten semea
botaten Tronurik.

Aita Santuak eukan
Frantzes Jenerala
Lamoricier andia
gudari kabala:
Afrikan ta Parisen
Cid andiak legez
imini ebazana
gizon deungak artez.

Eukazan gudari onak
onak baina gitxi;
asko asiten ezeutsan
Bonapartek itxi,
Bonaparten asmoak
beti lez nobleak!
osabeanak baino
inos ez obeak!

Alan guzur bategaz
nai eban faltsoak
Lamoricier itsutu
il eien Sardoak:
lapurrak dagozalez
gordeta bidean,
amasei bakoitzentzat
agertu zirean.

Lamoricier nobleak
ikusit ebanean
gudri-sarda andia
eukala ganean,
esan eban barreka
Sardoai begira:
gorrien borraruak
asko... gitxi dira.

Bidea idigi daigun
Anconaragaino
alper elduko ezkara
guztiz gitxi baino.
Biba Pio Santua
Aita ta erregea...
iagon beti ona legez
sendoen legea.

Asi zan arma-sua
askok io eban lurra;

sardoak estaldu eben
geldika bildurra,
Lamoriciér aurrera
bereakaz beti
ioian, asko doian lez
adiskide-arteti.

Arma-sutan sartu zan
gitxigaz Anconan
onak lez il zirean
asko, ta Pimodan
Bonaparten ganera
odol iturri a
su biurtuta iausi
daitela guztia.

Gudari onak Anconan
ezeben balio,
Ingelesa eukelako
euren arerio.
Lamoriciér nobleak
galdu eban Ancona;
ezeban baina galdu
betiko izen ona.

Orduan Pio Nonok
Errege Sardoa
Napoleonen lagun
mustur bizardoa,
ezebalez urten nai
ebilen bideti
atara eban kanpora
Eleizako ateti.

Kapela Santuaren
bigarren koroia
galtzeko izan ebazan
Niza ta Saboia:

izena kenduteko
ona zan tratua;
baina poz gelditu zan
Esau bizartsua.

Guzurrakaz nastauta
gaur egun arminak
Mastairi emoten deutzaz
Bonaparte zinak:
il artean da bata
Fedearen buru
bestea inos Tronuan
eztago seguru.

Ez ardurarik euki,
isildu negarrak;
ze igaro arren fedeak
orain egun txarrak,
Fedea da mundura
Iaunak ekarria
goituteko munduan
beko Iaun gorria.

CASTROKO ABANTARIARI

Iru aupada egin dira
ta euren durundua
erriz ta itxasoz dabil
beteten mundua:
euskerazko durundu
beti lez zolia
isilduko dabena
Castroko txoria.

Onen kanta gozoak
bete beterik suz
entzuteko lekuan
berera euki doguz:
baina daukaguzalez
belarri ziurrak
etxakuz arimara
eldu auren guzurrak.

Nun dago Lekeitio?
nun dago Ondarroa?
nun da Bermeotarren
kalako santzoa?
onek azpiratuta
Garcia Gutierrez!
inos ikusi eztira
ta ezta ikusten errez.

Trobadorean Aita
Parnasoko argia
Taliak bularrean
maiterik azia!
Zelan siniztu dozu,
Apolon kutuna,
izan dala abantean
goitua euskalduna?

Betoz bardin bardinak
batel nagosiak
eta Castroko gizon
erremulariak,
ikusten Bizkaitarrak
santzoka abantean:
eta egaz txalupea
eurenez aurrean.

Mallorkin itxasgizon
bana banakoak
ezagututa daukez
Bizkaitar besoak:
bada Habanako kaian
ziurtu zirean
Bizkaiko kostakoak
ze gizon direan.

Bizkaiko txaluparik
estrepadarako
ezta egon Santanderen
ioan eztalako:
ze bat utsa egon balitz,
ala Iaungoikoa!
bera zan dirua
estrepadakoa.

Baina egon dira batzuk
Bizkaitar azkorrak
erakusteko bertan
euren san gogorak.
Batel txarragaz, baina
betiko modura
aurreti eldu zirean
bear zan lekura.

Bizkaitarrak eukelez
ziur alogera,

ezeben garaituten
ioan nai aurrera:
saria irabaztea
orduaz zan errez,
batelak bear eban
baina gizonak ez.

Ia bada Castroko
kaskabel iotzailak,
eztabe ezer balio
gedar ta barailak.
Baldin nai badozue
izenagaz urten
ezta euskalduna atzera
inos biurtuten.

Emen dagoz Bermeo
mutil abilakaz
eta Ondarroa andia
arrantzaleakaz.
Emen da Lekeitio
leorrez ta itxasoz
bardinik eztaukana
bere alboan inos.

Asko ta asko zagoze
abantlari putzak;
baina geugaz bardinak
bakarrik Giputzak:
artuezkero erremuak
eskuan gogora
euskaldun batela da
bardin zein bapora.

CASTROKO ARRANTZARIAI

Viva Bizkaitar
arrantzaleak
zar ta gazteak
zoliak.
Viva Giputzak
euren lagunak
Viva euskaldunak
guztiak.

Nun estaldu etedira
Castroko batelak?
osorik etedaukez
erremu ta beiak?
euren gallardeteko
lau mila puntadak
etedituz azkatu
iru aize-puzkadak?

Lenengo puzkadea
zan Bermeokoa
porturatu al dabena
flota Castrokoa.
Eztabe ezer balio
barrikeria utsak
ez ta Irurak-bateko
Kastrotarren putzak.

Bigarren puzkadeak
Otaion sortua
erremu ausiz bete aldau
Castroko portua.
Laburtuarren bidea
Castroko txalupai
onek Lekeitiora
eztabe ioan nai.

Ondarroan sortu zan
aize puzkadeak
Eleizan sartu aldituz
Castroko abadeak,
eskatuten Santa Ana
ta San Pelaiori
minean emoteko
indarra Castrori.

Castrokoak nai eben
gelditu nagosi
ta euren andikeria
koplakaz erosi:
euskaldunak eztabe
erosten izenik,
eztabe nai izena
izate ona barik.

Ertzila iakitunan
birloba izentsuak
doan nai diruz daukez
beti prest buruak,
erakusteko mundu
guztien aurrean
lenengo dala izena
euskaldun lurrian.

Ondo da irabaztea
nekean saria
eta asko bere obato
au balitz andia:
baina euskaldun nobleak
eztau nai dirurik,
izena daukanean
ezer mingorturik.

Lekeition ezeutsen
erantzun gaisoai,

ezpada nagosi lez
Mordazen arrantzai,
baldin arrantzaleen
bada adiskidea...
laburtu zan Castroko
txalupen bidea.

Ondarroak erantzun
eutsan batzarrari,
ez Castroko itxasgizon
arrantzaleari.
Nai badabe irabazi
euren baltzukoak,
aupada ona egin dabe
Ondarroakoak.

Baina Castron nunbaistan
dagoz gizon putzak,
min zirrizdunak; baina
zaizkoak gorputzak:
aize biurtu dan lez
euren ots andia
munduak ikusi dau
euri bako odaia.

V. IRRIGARRIAK

ESKONDUTEKO ASMOA TA GOGOA

Gonadun barritsu bi
 domeka-goiz baten
 egozan alkarrerri
 eskuz esku esaten
 sokodotxu bateti
 nik entzun nebana,
 ta zortziko bertsoan
 esango dodana.

Eskondua Papatxu,
 neskea Maria,
 barria ta guzurra
 zan euren estia.
 Ezeutsen zer-eginik
 emoten goruak;
 baina guztiz andia
 ausoko kontuak.

Eskonduteko eizara,
 esan eban Pepak,
 alan esaten dabe
 iturrian neskak—
 —Eldu da bai aldia
 Papatxu laztana
 gizon bat neuretzako
 artuko dodana.

Alper euki dot beti
 neure nobioa
 etxat orainartean
 berotu gogoa:
 zapatari erren bat
 daroa senartzat,
 ezta egon inos bere
 obarik neuretzat.

—Eukiko dozu Mari
oia eskonduteko
eta diru zati bat
biziten asteko.—

—Eztaukat Josepatxu
nik beste gauzarik;
iaztekotxu bi baino
ipingeirik barik.—

—Oirik bako eskontzea
Maritxu gangarra,
da biziten asteko
guztiz modu txarra.
Egon bearko dozu
gela ilunean
umeari eragiten
otzara zarrean.

—Alper asiko zara
Pepatxu gedarrez;
eskonduko naz laster
neu bere zu legez:
eztago gauza andirik
gaur neskatuentzat
baina zapatari bat
ona da neuretzat.—

Karutu iaku Mari
aurten erraria;
ta igaroten asteko
bizitza barria,
eukiko dozu sarri
naigabe ta lorra
egin ezinik bear
dozunean zorra.

Gizonak eginarren
zapatea ugari,

etxakalez bildurrik
zapatariari;
nekez artuko dozu
dirurik berera,
alper izango zara
Mari zapatera.

Ioango da gizona
astelen-gaubean
etxera tabernati
edan nabarrean:
baldin belu badoa
etzara isilduko,
ta gizonari etxako
oin-ugela aiztuko.

Etzaite asi, Pepatxu,
burua apurtuten,
eskondu nai dabena
ezta bildurtuten:
alper biziko gara
etxetxu zarrean
enabe ni ikusiko
ortozik kalean.

Domekan artuko dot
neure senarragaz
goizekoa amaiketean
ardao zuriagaz:
gaubean aparitan
maskulo iatea
eta alan eukiko dot
iaietan bakea.

Ziru artuko dot nik
astelen-goizetan
nai neguan, nai udan
pistoia seiretan.
Arrats-aldean gero
etxean bakarrik

eztot gorputza ausiko
egiten bearrik.

Uste dot eukitea
beti bizi ona,
ze gaur zapataria
ia da gizona:
izaten badot baina
bizitzea txarra,
neuretzat izango da
betiko negarra.

MUNDAKAKO EMAKUMEA

Mundakako emakume
neskatxa gaztea
edo eulea izaten da
edo ioskilea:
eskonduten danean
ezta bestegaiti
ezpada erriz kanpora
ibilteagaiti.

Bigarren dei-unean
neskeak bear dau
amaiketakoagaz
ausoak konbidau:
eskondu ta arrats-deian
edaten ardaoa
senar ta lagunakaz
kateara doa

Urteten dabenean
gizonak ontzira
emazteak etxean
geldituko eztira:
egoteko gizonen
kamaña-ganetan
lagun zintzoakaiti
beti esamesetan.

Katua dirudie
kezkan saguagaz,
marineroen andrak
eskatz-maisuagaz:
ezta egoten gaisoa
bornuan geldirik
ezteutselako isten
iasoten begirik.

Domekea etorten da,
ai ze pozgarria!
bira bat egiteko
ikusten erria:
denda-zulo batera
gizonagaz doa,
berak legez artuten
amaiketakoa.

Sartzen dira eguerdian
ostatu loi baten
irabaziko dana
iaten eta edaten:
emazteak eztauko
gasturik gogoan
erte erte gizonak
daroa lepoan.

Eztau burua pozik
gizonak ikusten
barrati urtenartean
itxasoak austen:
biurtuten da andrea
etxera negarrez
ausoen ardurea
seindun etedanez.

Bermeotar eulea
Mundakara doa
salduten euna zabal
kana betekoa:
Mundakatar andreak
bera eulea izanik
erosten dau euna
ezer lotsa barik.

Goizean ioaten da
bizkor Eleizara;

mesea entzunda gero
ausoko dendara:
an entzuten dabena
geitu ta esaten dau
bat baino eztan gauzea
biurtuten da lau.

Arto igartuan urun
anega batean
azokan sartuten da
zapigaz partean:
dirua orniduteko
darabilez lorrak
gedar eta burrukak
eta iraun gogorrek.

Amaiketan artoa
daroa labara
barria atrapetan
asko doaz ara;
guzurra eregi barik
Mundakako errian
ezteutse inori itxiko
laban da iturrian.

Gizona dago laster
Habanara eltzeko
ta andrea dago pozik
tunan ibilteko:
entzuten dabenean
eldu dalakoa,
dino: ai Andra Mari
Muruetakoa!

Orduan etxandra
kapitanesea;
ontziko andrakaz dauko
beterik etxea:
beragaz egun baten
goizean goizeti

doa aldra guztia
Portuondo gaineti.

Eskinia beteta
datoz iluntzean;
baina eztagoz pozik
eskini batean:
Gaztelugatx, Natxitu
Akorda ta Alminka
inontzat itxi barik
aiztuta Gernika.

Mundakan bizi dira
alan itxasandrak;
baina korreo batek
dakaz barri txarrak:
il direla Habanan
ugari lagunak
eta amaituten iakez
pozgarrizko egunak.

Alargun beti, bauke
lutua soinean,
negarra begian ta
sarri biotzean.
Andra bakarra dago
argitan ilunik;
ezpaduko munduan
bizitza-lagunik.

MEDIKU BI SANTU GUZTIEN GAU- BEAN

Mediku andi bi kaskabeldunak
santu guztien gaubean
egozan ilai egia esaten euren
tokien aurrean.

Bata zan gizon *marikatxua*
griegu zarrean oilarra;
baina zatika andi egin iakaz
buruan eukan gangarra.

Begiak, itzal nekatuentzat
ta aberatsentzat argiak,
esaten eben nor zan gizon-au
ta bere ekandu guztiak.

Ago zabala, barrua legez
eukan surra laburra,
eta *modeak* ondo apainduta
ur-txakurra lez musturra.

Gorputza zuzen makurrik barik
Tanbor nagosi bat legez;
beti erabilen *bastoi*a dantzan
bira biraka nai artez.

Uste neban nik, esaten eban,
bizia luzatutea
gaiso bateri, zala berbakaz
gogoa labandutea.

Nik Medikutzat egin nebazan
agindu eustezan bideak
eta gaur dakit ona nazala
esanik adiskideak.

Buruan daukat ondo gordeta
laurogei gaitxen aldrea;
eta zein daukan, gaisdunak berak
emoten dau albistea.

Edo igarten dot gaisoen gaitxa,
edo ezin dot nik igarri,
edo uste izan dot gaitxa bat dala,
ta oker ibilten naz sarri.

Eta egonarren lagun bizkorrak
gelan gaisoan bornuan,
inok eztaki osagileak
zer daukan bere barruan.

Baina ondo dalez gizon anditzat
bat euki daien errian,
ezteutsat itxi neure minari
egoten alperrerrian.

Neure errakuntzak, astunak beti,
nor doa ilari itanduten?
eta nok daki ziur errian
nos dodan nik erratuten?

Erriko andiak min labanagaz
beti dodaz nik erosi,
ta euren minean mundu guztian
Medikua naz nagosi.

Beti esaten dot edozein gaisok
daukala gaitx bat andia,
baldin orduan ilten ezpada
zor daidan bere bizian.

Zeinbat ikuste, ta ainbeste paper
egiten dot nik; iakinik
egongo dala drogeru Iauna
Medikua anditu ezinik.

Urte betean ioan iat alan
paper-sarda bat osoa,
ta au egin barik izango nintzan
orain ta beti kokoa.

Baita egiten dot igaro eztaian
neure izen onak nekerik,
ez itxi ekarten gaisoagana
inos beste osagairik.

Asko bear da bizi izateko
gaurko munduan asmorik;
baina zorionez ugari dagoz
begi zabalak itsurik.

Ezpalitz emen gizon andiak
izatea gor ta itsuak
bota nenduen erri onetati
pobre ta aberats bitzuak.

Ni bizi nintzan ez andi ez txiki,
ta izan nai neban andia.
Egin naz; baina egin da gero
askok galtzen dau bizia.

Onen arteti bat edo beste
ioan badira zerura;
il dituzana ioan al-leite
eurak dagozan lekura.

Eztot nik inos burua legez
gaisorik inor *ametan*
eztodalako sendotu barik
gizon artean kontetan.

Ondo bizi naz egunaz, baina
iluna daukat itzala:
neure ganean beti eskegirik
il dodazanean puñala.

Alper errian esaten deuste
nazala gizon andia;
ilen tokiak erakusten dau
guzurra dala guztia.

Bere lagunak, agura zan da,
eukan lepoa makurra,
zorizkoa zan ondo ikusteko,
zapaldu baino len, lurra.

Iakituna zan osagilea
ta egiaz eban ots ona;
baina munduan izan zan beti
ganorabako gizona.

Galbanatsua Markes bat legez
bere gauzeetan itxia:
beti amesetan zelan igaro
alperrak daben bizia.

Onek esaten eban gau atan:
etxatort niri damurik,
enazalako inos ibili
beste asko legez itsurik.

Eztakien ondo esatea
eztot nik inon bilatu,
euren ustea da arrantza sorra
eta bear da parkatu.

Gura izan baneu igarlea izan
gaitxa daukanen *gustura*;
edozein guzur botako neban
bere etxekoen burura.

Neure errakuntzak estalduteko
eztot egin aleginik,
ez neure izenak zabalduteko
bear izan dan *klaririk*.

Noizik beinean alperra izan naz,
ta Mediku bat alperra da,
eriotzea balitz alkate,
bere txineltzat ederra.

Mediku batek izan bear dau
gizon bi bere estaduan:
Sazerdotea ta Osagilea
gaisdunen oian buruan.

Eriotzea ta bizitza
guda dabilzazanean,
bigarrena euki bear da
beti lenengoaren ganean.

Eta ezin bada eriotzea
iakituriagaz goitu,
eztaiel a inos guzur labanak
bere *titulua* loitu.

Beste gauza asko esan da biak
atrapau ebazan loak
eta arik laster iratzartu ta
izan zirean lengoak

ANTON JULIAN

Aintxinako Anton Julian!
 etzagoz inos etxean;
 bada kalera
 toki batera
 zoaz iakiten barriak,
 nai guzurak nai egiak.

Etzagoz inos geldirik
 ezpadakizu barririk:
 goiko kaleti,
 Eleiza-aurreti,
 Loiati *txopetara*
 zabilzaz ziri ta mara.

Baldin badozu iakiten
 barri bat, zabilz ereiten;
 dirudizula,
 nai eztozula,
 durunduaren laguna
 barrurik eztaukazuna.

Gauza asko dozuz entzuten
 eta etzara lotsatuten:
 zeure arpegia
 ain da lodia,
 ze egonarren eragoten
 etxazu inoiz erasoten.

Lengo gizaldi zarrean
 mundura etorri zinean,
 o zori latza!
 bear zan gatza
 batiatuteko umea,
 ta an izan zan esturea!

Ni erratuten ezpanaz
 gasun-askako gatzagaz
 egin zinean
 Anton Julian:
 alan da zeure burura
 urtu bako gatz-garua.

Itxasoetan, Mundaka!
 zu langorik zan banaka
 ikasi barik
 inos letrarik
 izan zinean *Kapitan*
 estu ta larri sarritan.

Egunen baten orduan
 zentso bat artu zenduan;
 betiko zorra,
 zital gogorra
 deutsuna etxeak aldean,
 guztiz iausten danartean.

Etxe zar erdi iausiak
 badeutsuz asko iturriak;
 baina barrua
 dago galdua
 ta agaiti egunen batean
 ikusiko da lurtean.

Kadera baten ganean
 bizi zara, Anton Julian!
 laster da *akabau*
 eta egingo dau
 alper egongo zara
 zur zeure bizitzeak agur.

Errosario Santua,
 eta ardao zarren tragua;
 nekatu gitxi
 barriai itxi

eta egon beti bakean
guztiakaz il artean.

Au dozu bizimodua
Mundakatxu nekatua!
Santua, ta ona
eta gizona,
iagoten badau, *gustura*
ioango da ango mundura.

MEDIKUA TA GAISOA

Dama gazte ta eder bat
egoan gaisorik,
inok ezekiala
noizik eta norik:
gurasoak ekarri
eutsen Medikua
eta onek eginduta
purgante atsitua.

Dameak *botikea*
edan-bearrean
utsitu eban guztia
kakaontzi batean;
erakusteko gero
Mediku Jaunari,
izena imini leion
barruko gaitxari.

Iarri zan Medikua
bigarren tornuan,
egun onak emonda
gaisdunen bornuan;
eta kakaontziari
itanduten eutsan,
oiko dama gaisoak
zelako gaitxa eukan.

Kenduteko, igaro eban
ordu lauren latza
sur-zulo bietati
sartu iakan atsa:
artean egoala
beti esamesetan,
zeinbat gaitx egingo eban
damea tripetan!

Baina damea, zan lez
 bizi ta eragina
 inos bere geldirik
 ezeukana mina,
 erantzun eutsan bizkor
 Mediku Jaunari:
 bardin esan deusat
 nik neure barruari.

Dameak ondo ekian
 bere gaitxen barri
 baina Mediku Jaunak
 ezaban igarri;
 eta ezaban izango
 ain errez igarten,
 oikoak ezpaleutso
 emon iragarten.

Eсна eutsan goiz baten
 lotsaz gorriturik
 etzala beretzako
 bear Medikurik;
 ez Botikariorik
 bazan agurea:
 bere gaisoa zala
 eskondu-gurea.

Mediku Jaunak gaitxa
 iakin ebanean
 uste eban egoala
 ilargi-ganean.
 Medikuak egongo
 litzatez itsurik
 munduan ezpalego
 gaiso barritsurik.

Gurasoen aurrean
 surrari eraginez

berrogei berba esanda
 Griegu ta Latinez
 emon eban Galenok
 bere epai andia:
 gaisoak ian eiela
 esteguko ogia.

Gurasoak entzun ta
 egin eben: «Ju Ju;
 gaisorik dagoala
 ezin leite eskondu».
 Dameak esan eban:
 «nai Ju Ju, nai Ja Ja
 Medikuen esana
 bete egin bear da».

Etzara zu, Markaida!
 Mediku au legez
 inos bere etzara izan;
 atzo ta gaur bere ez;
 baina zu izan ezarren,
 bakizu gizona
 gauza meatza dana
 Mediku bat ona.

ANDRA BATEN ADISKIDETASUNAK

Lenengo zatia

Senarra bere naibagak esaten

Ni naz gizon bat senartzat ona
emazteak dinostanez:
bera emaztetzat ohea balitz
ondo biziko gintzakez.

Nik ikusten dot gurean sarri
erriko Eskriba zikina;
ill bear neuke, baina bildur naz
bota enaien orti itxina.

Nik entzuten dot Don Timoteo
botikario gaztea
isil-ostuka ioaten dala
ikusten neure emaztea.

Drogosoa da morroskotzarrau,
drogea da bere lana,
drogak saldu ta orain bizi da
drogan izateko azkana.

Nik ikusten dot Mediku Jauna
geurera sartuten sarri,
eta egoten naz neure emaztea
gaisotu etedanez larri.

Eztau eukiten gaitxik, baina bai
iateko gogorik eza;
alperren gaitxa, sartzen dabena
bizi moduan naieza.

Nik entzuten dot Maisua bere
dodala gizon laguna:

ona dirudi ta baketsua,
baina da mozorroduna.

Nik ikusten dot Organistea
sarri dagoana ordirik
barre ta burla neure emazteagaz
eta inos bere ez geldirik.

Artuten dituz noizik beinean
txitximurkada zoliak
ta larriago, zeinbat geiago,
iminten dituz begiak.

Nik entzuten dot Sakristautxua
iai-domeka-arratsaldetan
egoten dala neure emazteagaz
memento mei kantetan.

Ni ioaten naz gabaz etxera
biotz-iluntasun barik;
baina emazteak eztan eukiten
afalduteko gogorik.

Lodi bizi, ian barik inos,
ez afaldu neure aurrean;
emakumeak maien ordeaz
azpirak daukez urrean.

Kontau daidazan neure emazteak
daukazan adiskideak,
gero iminteko euren arteti
ataretako bideak.

Eskribaua, ta Don Timoteo,
(Mediku Jauna kontau lei)
eta Maisua ta Organistea
ta Sakristaua dira sei.

Sinistu ezin lei andra eskonduak
euki leiela gogorik,
erabilteko bere inguruan
sei gizon andi zororik.

Asten naz sarri gedarrez, baina
ezteust lotsarik artuten
eta iotea makilegaz
etxat gogoan sartuten.

Oraindino etxat etxean iaio
ezbai erdiko semerik,
eta emaztea kendu bear dot
au iazoteko biderik.

Eukiten badot beste ile bitan
oraingo bizimodua,
kanpa-tokiko soka bategaz
urkatuko dot burua.

Bigarren zatia
Senarra bere atseginak esaten

Len izurrez beterik
neukan bekokia
eta naibagazkoa
zan neure zoria;
baina lenganik ona
egin dau bira bat,
eta atseginezkoa
gaur zorionez daukat.

Eskribau baso-oilarra
Fede gangarduna,
gaur ezta neure emaztean
etxeko laguna;
irakatsi neutsanik
idi-zil bategaz

ez ioateko ausora
oialarra lez egaz.

Orain esaten dabe
Botikarioa
emazteak deustala
bere arerioa:
arpegirik eztauko
nunbaist drogoak
len legez ereiteko
berba ain zoroak.

Zegaiti egoala
bein gurean pozik
sartu nintzan etxera
izilik ortozik,
iminten zaldunari
amatau ta argia
paper koipatsuagaz
arpegi barria.

Doan etorten iatan
Medikua etxera
eta bear ebalez
zerbaist alogera,
artu neban gogoa
arima guztiti
emoteko egun baten
sari ona atzeti.

Beste iru gizonegaz
sartu neutsazan nik
azumbre ta erdi ur gazi
errenkura barik;
ta zan irakasteko
barr ezebana
ikusketan ibili
gaitxik eztaukana.

Egun baten ioiala
 Maisua kanpora
 ate bat iausi iakan,
 ta astuna lepora:
 bere birao gorriak
 ta neure santzoak
 imini eiebazan
 berbetan atsoak.

Organisteru zoro
 moskor-artzailea,
 eta geurera etorten
 bategaz zalea;
 ilun-antz baten *preso*
 bakar ta ilunetan
 giltzpean sartu neban
 txantxetan-benetan.

Igas ioiala gero
 leiotxu bateti
 ausi iakan besoa
 ukondo-ganeti,
 ta orduan irten eutsen
Fa kortxea baltzak
 armoniaz beteten
 mokorrean kaltzak.

Sakristau txiribiri
 gizon-antzekoa,
 ta Eleizako nagosi
pulpitupekoa,
 egoala geurean
 beste ialetan lez
 io zirean su-kanoak
 ta surik inon ez.

Beste bein zirean io
 batuteko erria;
 eta laster nastau zan
 erririk erdia.

Sakristaua etzalako
 bietan igitu
 multa andi bi pagau
 ta gelditu zan kitu.

Len ebezan andreak
 nigaz afaldu nai;
 orain afaldu ez eze
postrea bere bai:
 len ezkeutsan berbarik
 egiten alkarri
 eta orain beti gagoz
 bat barri, bi barri.

Orain enaz egoten
 etxeti kanpora
 Ave Marietatik
 ordu laurden gora:
 eta neure emazteak
 poz ta txalo ioten
 urteten deust atera
 gau onak emoten.

Sartu deustat buruan
 izaten dala errez
 maiterik bizitea
 eskon-barritan lez;
 senar-emazte izan ta
 nai badabe biak,
 betibai-lirean lez
 beti eskongeiak.

Neskak egoten dira
 eskondu baino len
 lagunak begiai
 atsegina emoten:
 baina eskondu ta laster
 euren aleginak
 iruditeko maite
 eztira bardinak.

Mutila eskonduten da
neska maiteagaz
eta laster bizi da
emazte atsoagaz.
Izan bedi emaztea
neskatan zana lez,
ta eztau egon bearko
bakarrik negarrez.

Apaindu bedi gorputza
neska gaztetan lez
ta eukiko dau gizona
zoratu ta pozez:
egin bei kontu dala
bere *nobia*
eta etxake amaituko
lengo *amodioa*.

Lengo erlastar guztiak
iges egin dabe,
eta bake bakean
orain itxi nabe;
oraindino ezpadira
sustraiti zuzendu,
beto, ze bakit zelan
erlastarrak kendu.

SUR BATERI

Babelgo torre leio biko!
sur azkan bako, sur betikoa!
Fortuna itsuen burlazko doia!
sur erraldoia!

Iagola barik aziko surra!
arpegi kirten punta-makurra!
sur ain luzea, ze bere erdia
da geiegia!

Munduko surren surrik surrena!
Ikusi danik sur andiena!
sur Elefante, surtzar Balaia
sur Himalaia!

Oraingo surren aitalenena
bardinik inos euki eztabena
sur disparate barregarria!
sur asko eukia!

VI. ZIRI-BERTSOAK

I. Epaia

Kanarioak, ta jilgeroak... biztuak,
kezkea euken euren kantean... ganean;
entzun da gero kantu guztiak...
idiak erabagi eban, zer uste dozu?... Mu-u-u.

II. Andrak eta gizonak

Andrak galduta dauke mundua
eta gizonak andren burua:
alan galduta dagoz gizonak
mundu ta gonak.

III. Txanton

Errian dago gizona gorra
eta kalean ibilten sorra;
zein garizuman ezta aspertuten
sermoi entzuten.

IV. Gizon ian gitxikoa

Ikusi dot Joan Martin
iaten lapiko biak
eta oilasko andiak
eta libra bat izokin.
Baina ardaorik ezeban
artu nai bitartean,
ze ian-erdira artean
egarri ezeizan.

V. Iru ta bat

Ezin, dino Ioan Pedrok,
buruan sartu iat,
gauza bat izatea
batera iru ta bat.
Neure emaztea, Markos
asi zan esaten:

demonino ta mundu
ta aragi da baten.

VI. Katua ta eskribaua

Katu batek erpakaz
eskribau bat ausoa
zauritu eban gaisoa
ogei urrakadaz.
Eskribauak suturik
esan eutsan, laguna,
lapurtzar erpaduna,
zer darabilzu itsurik?

VII. Medikuzko zubia

Arimea mundurik
doianean bestera
ez etorteko atzera,
aingeruak eskurik
daroe beti aurrera.
Eta bilatuten dau
eginik bide-erdia,
Medikuzko zubia
ta igarota zubiau
penak edo *gloria*.

VIII. Ioane

Bart neugaz afaldu ta
oira pozik ioian
Ioane; baina gaur ilik
bilatu dabe oian.
Ezegoan gaisorik;
baina ames egin dau,
erriko medikuak
dabela *bisitau*.

IX. Eskribaua, andrea ta atso zaarra

Eskribauen egia
eta andrean negarra
eta isila atso zarra...
guzurra guztia.

X. Gaurko iakituria

Bits utsa da, Sebero,
gaurko iakituria:
begirako, mendia;
aizea, ukutuezkero.

XI. Eskribauai

Lumakaz zerurantz
txoria doa artez,
ta Eskribaua infernura
lumean bitartez.

XII. Guzur-uledun bateri

Zeurea dala ulea
dinozu Marianton:
bai ze ezteutsula Ponsek
doan emon Bilbon.

XIII. Medikua ta gaitxa

Medikua ta gaitxa
buztartuten dira
gaisoa eroateko
satorren errira.

XIV. Medikuak

Medikuen guzurak
gaiso-aurrean esanak
eta errakuntza danak
gordeten dituz lurrak.

XV. Mediku bildurtia

Eltzen zanean mediku Iaun bat
Kanpo Santuen aurrean,
bere bitartez il zirealez
an egozanak lurrean,
estaldu barik bere arpegia
etzan egoten urrean.

XVI. Bertsolari bat

Egiten dodanean
neurtu ta koplarik
asko dagoz kopletan
eta neurri barik.
Neure koplak dira onak
silutegirako;
baina neurri bakoak
garizumarako.

VII. POZGARRIAK

GABON-KANTAAK

Pozgarria

Dabiden seme
 Errege andia!
 ondo etorria
 mundura
 Iaunen semeak
 zeugaz batera
 eroatera
 zerura.

Poztu gaitzean
 gazte ta zarrak
 bota negarrak
 albora.

Bertsoak gaurko
 iai andiari
 betoz ugari
 gogora.

Ze argi da gaber dian
 agertuten dana?
 ze gauza miragarri
 eldu da gugana?
 Iaungoikoen etxea
 bakarra ta iluna,
 zelan dago argituta
 balitz lez eguna?

Zegaiti, kristinauak,
 gaberdi-inguruan
 zeuen biotzak pozik
 zagoze *Templuan?*
 Zelan daukazuez gaur
 ain pozik gogoak?
 Nora iges egin dabe
 kristinauen loak?

Mila zortzireun eta
irurogei bira
eginda daukazanak
eguzkiak dira,
Jesus etorri zanik
zeruti lurrera:
Iauna gizondu-teko
gizonen artera.

Zeruko ta munduko
Iaubea izan arren
otzminduta gorputza
gugaitik ekarren:
bere lenengoko oia
zan aska bat zarra,
eta bere atsegiña
otzagaz negarra.

Iaio ta eldu iakazan
artzainak ugari,
opaten al ebena
munduko Iaunari;
baita zeruti bere
milaz aingeruak,
argitu ta poztuten
Belen-inguruak.

Nor egon zatekean
Belenik urrean
geure Iauna ikusteko
geu legez lurrean!
baina an egon ezarren,
daukanak fede ona,
altaran ikusten dau
Iauna ta gizona.

VIII. BENETAKOAK

GUDUA, GOSEA TA IZURRIA

Trumoiak ots egin dau,
eta oinaztarria
dator geure ganera
ikaragarria:
Gudua!!! eta zer da
munduan gudua?
geuk merezi dogun
launen gorrotua.

Luzbelek birututa
Kerubin okerra
geure Iaungoikoari
egin eutsan gerra:
ta Migelek goituta
bere andikeria
betiko da infernuan
deungen nagosia.

Andikeriagaiti
dira beti gerrak;
baina anditsuak asko
izanik ta okerrak,
alperrak ezpalira
lekuan lekuan,
elitzate eregiko
gudarik munduan.

Munduan dagozalez
onak eta txarrak,
gizon deungak eztira
gudetan bakarrak;
onak bere badira
maitasun bakoak,
bai ta zoroak bere
nai izatezkoak.

Galdu gura badabe
okerrak fedea
eta Iaunak emonik
daukagun legea:
orduak *on* guztiak
guztiak batera
urten deiola armakaz
deungak galdutera.

Gizon guztiok gara
Iaun onen semeak,
ta alkar maite izateko
dinosku legeak;
baina alkar ilten badabe
gizon nekatuak
eskatuten badabe
euren pekatuak.

Agaiti eztau gudea
laster amaituten,
pekatu andia arin
ezta garbituten:
guduak galtzen dituz
luzaroko erriak
matsdui ederrak legez
augustuko arriak.

Gudua da Afrikako
Simoun gorria lez,
txingortuten dabena
ukutuezkero artez;
da uriola, lura ta abe
dana daroiana:
gizon ta ontzi irunsten
daben urakana.

Eta guduak dakaz
beragaz batera

gosea ta izurria
errien ganera:
biak dira oinaztarri
ziur ta gogorrak,
gizonak onduteko
Iaunaren ziorrak.

Goseak itxiten dau,
andia danean,
luzaroko negarra
errien ganean.
Ondo sartuten bada
erri baten plaga-au,
ilten dau nekatua,
aberatsa nekau.

Nekatua ozta ozta
bizi da bakean,
ta zelanbiziko da
gudua ganean?
Guduak kentzen deutso
al daben apurra
ta goseagaz gero
io bear dau lurra.

Ikusizuz umeak
zaman indar barik,
artoa eskatuteko
agoak zabalik:
atzak atzen tartean,
arat txisiluan
lenago iaten eben
betiko lekuan.

Lora zabaldu bako
landara bigunak,
zapaldu dituzanak
leien oin astunak:

ordu deungan onentzat
asi zan gudea
mats eldu eztanentzat
lez urrilgo aize errea.

Lengo begi ain biziak
daukez ilundurik
ta gorputzak goseak
deutsez azurturik:
euren biotzak eztau
odolik artuten
eta artzen eztabena
eztau biurtuten.

Berrogei taupadaka
minutu batean...
ta orain? ... gelditu dira
ogeta amarrean...
ta orain? ... begietara
eldu da lausoa...
ta orain? ... gelditu dana
ioan da gaisoa...

Nok Amen naigabea
esan lei berbakaz?
ze pena da bardiña
Ama onen penakaz?
Gosea!! ta goseak
ilda seme-alabak!!
nok igaroten dituz
alango atsakabak?

Begi biak zabalik
odol biurturik;
belaun bien ganeti
ezin zutundurik;
biotzak bularreti
igasi gurarik...
Iausi da martiria!
eztauko arnasarik...

Aitak orduan egin
 eban garraisiak...
 eztau inos entzuten
 persona biziak...
 gero... barreka asi zan
 ta dantzan bere bai...
 zoraturik egoan...
 begira gorpuai...

Eriotzean leia
 iausi zan etxe atan .
 Urtarrilean legez
 Norteko landetan...
 goseak zoraturik
 etxeko katuak,
 aginakaz laskitu
 ebazan gorpuak...

Aberatsa goseak
 eztau bildurtuten
 baina izuriak deutso
 biotza leituten:
 Aizea izaten dan lez
 izurri-zaldia
 bardin atrapatzen dau
 pobre nai eukia.

Etxe nagosi baten
 sartuten danean
 estu dagoz kanpoan
 ikusiaratean
 Medikua ekarten da
 gaisoen aurrera,
 komediante ona legez
 egiten papera.

Gaitxak eukiagaiti
 pisua kintalez

eztau egia esaten
 ospitalean lez;
 eta azkaneraartean
 eztauko usterik
 aginduteko Elizan
 dagoan gauzarik.

Nosbait urteten deutso
 lotsa-bildurragaz:
 luzaro dagoalez
 kalentureagaz...
 ain txarra egon ezarren...
 berak uste badau...
 arimako gauzetan
 apurtxu bat pentsau...

Ezta artza sutuago
 basoan egoten
 fusilleko baleak
 dabenean ioten;
 gizon siniste bako
 laster ilgo zana
 sutu zan baino, etzunda
 arimea eukana.

Esan zituzan fede
 santuen gauzetan
 zeinbat irakurri eban
 deungen liburuetan:
 dino, oraingo Elizean
 seme ezta bera...
 gaitxa gelditu barik
 doa... baina aurrera.

Ezin zanean goitu
 gaitxaren pisua
 ekarri zan etxera
 Abade maisua...
 gor egin zan gaisoa
 Abadean berbai;

arimako gauzarik
ezeban entzun nai.

Gaisduna gelditu zan
laster berba barik
agoan ezin ebala
artu botikarik:
bere pentsamentuan
zer igaroten zan,
ezin eban gaisoak
agoagaz esan!

Abadearen berbak
lenengo guztiak
suz bete zituezan
gaisdunen begiak:
geroago ikusi zan
sua amatau zala
ta azkanean euretan
pintau zan itzala.

Begiak itzaldtu ta
asi zan biurka
oian estalkiari
gogor atximurka:
egin eban gedar bat
ikaragarria
betiko!... ta au esan da
galdu eban bizia...

Hospitale Santuko
zokondo batean
dago Frailetxu zar bat
gaisdunen artean:
ezta aberatsa, ez gitxi
Fraile mesakoa
ezpada agura argal bat
pobre ta legoa.

Bere begiak daukaz
zerurantz begira
bere berba guztiak
zerukoak dira:
ber minak dirudi
zeruko klarina,
Iaunaren alabantzak
kantetako egina.

Ezeutsan erasoten
gaitxak berba txarrik,
alper igaroteko
ezeukan indarrik.
Gaiso-zain egoana
len burlaz ta barrez
biotza samurtu ta
asi zan negarrez.

Ain esan zituzan
berba gozo ta onak
ze etzirean ikusten
an lengo gizonak;
ezpada pekatari
eukenak damua
Iaungoikoa eukelako
ain iraindua.

Abade Iauna ebilen
baterik bestera,
legoak asi ebana
ondo amaitutera:
zirudian kurtzean
Kristo Iaungoikoa
damuari idigiten
ate zerukoa.

Areriotasuna
geure gizaldian

dago Frailientzako
Europa guztian:
onek esan gura dau
eztala guzurra
On barrien eskuan
dagoala lurra.

Onekaiti Iaunari
orduak ta beti
erregututen eutsan
biotz biotzeti.
Deunga guztiakaiti
ostiral santuan
eskatuten da Elizan
mesako kantuan.

Ezaldituz ain pozik
artuten barri onak
erruagaz kartzelan
dagoan gizonak,
entzun zituzan baño
Fraileak barriak
ia ezeutsala iraungo
ordu bat biziak.

Ordu betean bere
enaz ni biziko?
eta gero zerura
Zugana betiko?
esan eban pozagaz,
ta asi zan negarrez:
Fedea eukan andia
kristinau ona lez.

Konfesau zan negarrez,
fedearen suak
ataraten eutsazan
negar-arpuluak:
Iauna ikusi ebanean
asi zan kantetan

ta al ebenak egozan
belaunen ganetan.

Gelako Medikua
isil ta geldirik
egoan arrituta
Frilea ikusirik
eta esan eban armiñ,
ai zeure zoria!
daukazulako ziur
betiko gloria.

Gomuta zaitte nigaz
Iaunaren aurrean...
ta negar-arpuluak
eukazan urrean:
erantzun eben danak:
ta nigaz bere bai
bai, bai... erantzun eutsen
legoak guztiai.

Baina au esanda laster
mutu gelditu zan
zeinbat gauza ta ze onak
len esan zituzan:
denporea ioaian,
ta zeinbat geroago
ainbat eukan gorputzak
indar gitxiago.

Ezpanak erabiltzan
inos lotu barik
geure Iaungoikoagaz
berba egin gurarik:
etzirudian gaiso
ilten egoana
ezpada guraso bat
ikuste doiana.

Iauna betiko... esan
da eldu iakan loa...
betikoa... bai; baina
lo guztiz gozoa.

*Alan itsxiten dituz
gorputzeko penak:
Iaungoikoan bidean
ondo dabilenak.*

URTEA

Gauza bat dago munduan
aurten igazko moduan,
beti bakarra,
gazte ta zarra,
ilarren biztuten dana
biurtuteko gugana.

Ikusi dabenak sarri
belauna eukiten dau larri,
ikuste labur
lepoa makur
gelditu barik eskua
eta tximurrik mosua.

Aiztak ederrak dira lau
aita dabenak au gauzau
ume ta gazte
atso ta naste;
laurak bardinak edadez
baina beste gauzetan ez.

Ume bat lenengoa,
bestea gazte beroa,
irugarrena
da prestuena,
laugarrena da tximurra
askok deusena bildurra.

Marien ogeigarrena
da egun artuta daukena
bialduteko,
bardinduteko
orduko gaba ta eguna,
ume dala esen doguna.

Ogeta amar egunetan
beti darabil aldean

Ari bizkorra
adar-gogorra
bizi dana bera legez
gelditu barik negarrez.

Erre baino len begiak
an igesten deusku *aria*;
bere lekura
dator zerura
zezen armatu ta arina
bigairik barik egina.

Zezenak dakaz beragaz
lorak usein gozoagaz;
gaba laburtu
ta edurrak urtu:
dituz *zezen* biarginak
lau asteko zereginak.

Atzean datoz biloizak
ume gazte bi bikoitzak
Polux ta Castor
bitzuak askor,
arrautzetati iaioak
arain izar zerukoak.

Kereizak babak irarrak
eta albertaino ederrak
elduten dira
bikoitzak bira
egiten dabenartean
eguzkiagaz batean.

Lenengo aiztea ta umeak
botaten dituz udeak;
au da urrengoa
aizta beroa

zein dator danbolinagaz
ta egunik luzeenagaz.

Beragaz dator laguna
karramarro pikuduna
iaten ikoak
goizetikoak
ta Donian-madariak
gozoak baina txikiak.

Lenengoko pikadea
da eguna laburtutea
eta *txakurra*
pau-su-laburra
eguzkiagaz batera
dator mundura erretera.

Au iazoten dan ilean
edo garagar-ilean,
geure bearra
da garagarra
ebagi ta etxera eroan;
luze itxi barik soloan.

Karramarroan bideti
Leoi bat dator atzeti,
zeinen ilean
izerdipean
batuten dira gariak
eta Agustu-madariak.

Agustuan azkanerantz
eguna doa indar berantz,
Leoi ilten da
ta agertuten da
Birjiña eder bat zeruan
Leoi egon zan lekuan.

Millekotak ta priskuak
 datoz batera bitzuak
 moskatel-matsa
 mizmiru latza,
 sagar madari ta ikoak
 dira il onetan gozoak.

Aizta beroa Irailean
 ogetabigarrenean
 igesi doa
 eta daroa,
Birjiña ederra beragaz,
 estalduteko alkarregaz.

An dator irugarrena
 lau aitzetarik onena,
 biarginentzat
 nai alperrentzat,
 lenengo iminten deuskuna
Balantzán gauba ta eguna.

Gaztaina-kirioak,
 indiar mats eta artoak
 batu ta etxera
 eroatera,
 buru lepo ta burdian
 dabiltz guztiak urrian.

Baina ogeta bakarrena
 da balantzan astunena
 onen atzeti
 iatorku beti
Eskorpio gizon ilten
 kontuz ezpadira ibiltan.

Bere minean piztiak
 dakaz gaitxak ta ez txikiak
 gasun-azketan
 egun onetan

dituez, ilda, tokiak
 bigai ta idisko lodiak.

Iru zemendiko astetan
 eguzkiagaz batean
 Eskorpio dabil
 eta darabil
 atzeti bere piztia
 kentzen deusana bizia.

Au da zamari-gizona
 edur-merkataria ona,
 zeinen ilean
 ilten direan
 patari lau oinekoak
 onduteko lapikoak.

Egunak dira laburrak,
 gabak daukazuz edurrak,
 eguraldi otza,
 zerua motza,
 eta irugarren aiztea
 otzak ilten dau tristea.

Gabonez gugaz eztago,
 eskutetan da lenago:
 aizta azkanena
 ta gogorrena
 an dator bere lekura,
 otzak ezteutsala ardura.

Beragaz dakar laguna
auntz bat adar okerduna,
 datozanean
 gabak aldean
 daukaz ordurik geienak
 ikastunentzat onenak.

Auntza dabil adarrakaz
 burruka beti gabakaz
 ezta lotzean
 gau bakoitzean
 atara barik zati bat
 egunen asigarritzat.

Urtarrilaren ogeian
auntza salduten da erian,
 datorrelako
 egun atako
 ur-ekartzila prestua
 euriz beteten mundua.

Edurra bota edo euria
 da onen zeregin guztia.
 Amaika agura
 beste mundura
 daroaz katarro zarrak
 edo ez tul sik ta txarrak!

Baina gero zezeilean
 emeretzigarrenean
 sikatu barik
 bere erroparik
 ur-ekartzaile gaisoa
 uran korrontak daroa.

Arrain bi alkarren lagunak,
 txikitxuak baina astunak,
 datoz bertati
 odaietati beti
 iragoten euriak
 itoteko zar guztiak.

Arrain euritsuak biak
 iaten dituz lengo *Ariak*:
 aizta zarrena
 ta gogorrrena

doa urte zarren atzean
 eta beragaz batean.

Gazte ta zarra da urtea
 ume gizon ta agurea:
 udabarrian
 dago titian,
 udan da gazte zoroa
 eta osasun sendokoa.

Udagoienean dago
 geroago ta astunago,
 neguko edurrak
 indar apurrak
 kentzen deutzaz il-artean,
 barriraztuten doianean.

Urteak daukaz irureun
 ta irurogeta bost egun,
 onen ganeti
 sei ordu beti;
 baina onetati laburtu
 bear da amaika minutu.

APOLO ETA MUSAK

Apolo

Argiaren Aita, eta
bertsolariena,
Apolo zan Olimpon
Iaunik galantena:
Jupiter eban Aita
eta Ama Latona
Junok zeloakaiti
estuak emona.

Iaun andia izanarren
Apolo zeruan,
ezpalitz legez Iauna
bizi zan munduan:
zeinbat ta zeinbat Ninfa
eder ta gazteak
Apologati egozan
galdu ta izateak!

Azkanengo amorea
eukana gogoan,
ikusi eban Kastalia
bein baten basoan,
ain gaztea ta ederra
ta ain ondo apaindurik
ze Apolo gelditu zan
guztiz itsuturik.

Ninfa bardin bakoa,
asi zan esaten,
etorria mundura
zorionen baten!
Munduan erregina
Ninfa guztiena

eta Olimpo-ganean
Venus bigarrena!

Inoiz inon bilatu
etzaitudazana!
Neure minak kenduten
zatoz gaur neugana?
Ze Iaunek emon deutsu
dozun izatea?
nun idigi deutsue
zeuri gaur atea?

Ni naz Apolo Iauna,
ni naz eguzkia;
ni naz argitasunan
iturri bizia:
nik emon deutsut zeuri
gaur neure biotza
isetuko dabena
zeurea, bada otza.

Erdu neuk eguzkian
daukadan burdira;
neure gauza guztiak
zeuretzako dira.
Zetan ninfa maitea,
igas asten zara,
gero bere alkarrenak
izango bagara?

Baina ninfa Kastalia
igas ioian beti
Parnasoko mendira
Apolon aurreti:
eldu zanean gora
ezeukan indarririk,
Apolo urrean... bertan...
Kastalia bakarrik.

Asi zan negar baten
 eskatuten launai
 ego bi ondo lotuta
 bere lepo biai;
 edo kendu leiela
 orduan mundurik,
 geldituten ezpazan
 Apolo itsuturik.

Errukituta launak
 Ninfa eder armina
 biurtu eben iturri
 ur-korronte arina.
 Ura edaten ezpadau
 an bertsolariak
 egingo dituz bertso
 gauza ezak guztiak.

Laster Apolo eldu zan
 zabalik besoak
 baina zer topau eban?
 ezer ez gaisoak.
 Orduan biurtu zan
 guztiz zama astuna
 Apolo launarentzat
 betikotasuna.

Eukan biotza gaiso
 ta iluna gogoa
 baina entzun eban laster
 musika gozoa,
 areitz-arte bateti
 urteten ebana,
 zein laster igarten zan
 mundukoa etzana.

Ain musika gozoa
 entzun ebanean
 uste eban egoala
 Olimpo-ganean.

Aiztu iakan Kastalia,
 Dafne bere aiztu zan
 ta Klizie, ta Bolina
 Leukotoen gisan.

Nundi etorren ta zer zan
 musika barria,
 Apolok iakiteko
 eukan guraria:
 bide zior bateti
 sartu zan aurrera,
 ta bilatu zituzan
 Ninfa asko batera.

Guztiak gazteak ta
 irudi onekoak;
 inos bere gizonak
 ukutu bakoak:
 urre lora ta ereinots
 koroiak buruan,
 Erreginak daukelez
 oraingo munduan.

Kalioppe, bai ta Klio
 Erato irugarren,
 Euterpe ta Melpomene,
 Polimnia seigarren,
 Talia ta Terpsikore,
 ta Urania ere bai
 ezin eutsen sinistu
 Apolok begiai.

Jupiteren alabak
 gazte ta biziak
 eta Mnemosina-nak
 zirean guztiak.
 Ezegoan gizonik,
 ezpada Ninfa utsak;
 baina guztiz ederrak
 bederatzi Musak.

An agertu zanean
 Apolo gaztea,
 guztiz andia izan zan
 bertako nastea;
 baina laster zirean
 amaitu atsakabak,
 iakinik zireala
 Apolon arrebak.

Len ia esanda daukat
 guztien izena,
 bai ta urrengo bertsoan
 Aitena ta Amena.
 Aurreko bertsoetan
 iminiko dot nik
 bakoitza *kuadru* baten
iantzi ta apaindurik.

Kalioppe

Len zirean gizonak
 Iaunakaz bardinak,
 miragarritzko gauzak
 armetan eginak;
 onekaiti Kalioppek
 liburu ederrak eta artez
 asma ta egin ebazan
 Poeten bitartez.

Ereinotsezkoa dau
 koroia buruan
Famearen Tronpea
 eskumako eskuan,
 liburu bat ezkerrean,
 iru aldamenetan:
 Omero, ta Virjilio
 ta Ennion izenean.

Oraingo gauzentzako
 da eskuko liburua
 guk eztoigu ikusiko
 inos amaitua:
 irurak baina dagoz
 beterik guztiak,
 asko zirealako
 len gizon andiak.

Klio

Buruan dauko Kliok
 Jupiteren doia
 diamantez beterik
 urrezko koroia,
 paper bat esku baten
 erdi zabaldurik,
 ta *lapizetu* eder bat
 bestean arturik.

Len igaroko gauzak
 daukaz libruetan
 iakin nai dituzanak
 irakurri eurretan.
 Emon badeutse Kliok
 ikusteko argia
 imini dituzanai,
 izango da egia.

Eztau Kliok ikasi
 inos bere euskara
 istoria bakoak
 euskaldunak gara:
 zeinbat gauza andi armetan
 emen egin dira!
 ta lumak busti barik!
 ta Klio begira!

Erato

Eraton kantan dira
bertso ezti ederrak,
eta kantan daroaz
Lira baten berak:
bertso onak iminteko.
Bilatu bear dau
Poeta Lirikoak
Musa kantariau.

Mirtozko koroia gaz
eta larrosakaz
bekoki ta burua
apainduta daukaz,
aldamenean dauko
Kupido armaturik
geure biotzen bila
dabilena itsurik.

Erato Musa ederra
arren betatuizuz
onek bertso bigunok
graziaz eta suz;
irakurri deiezan
POETA euskaldunak:
Frantsez, Napar, ta Giputz
ta neure lagunak.

Euterpe

Apolok bere arrebai
bota eutsen iraua,
bera zala bakarrik
musikean iauna:
ta izango zan luzaro
alan irautea,

erakutsi ezpaleutso
Euterpek flautea.

Euterpek egin eban
flauta lenengoa
ta beragaz poztu eban
Apolon gogoa:
orduak egin eutsan
neba onek grazia
izateko musikan
beti nagosia.

Lorazko koroia gaz
flauta ederra ioten
egoten zan Euterpe
aldia emoten;
bertsoetan iminten
beste batzuetan
artzainen bizitzea
ta gero kantetan.

Melpomene

Melpomenen begia
otza da ta itzala
esku batean dauko
biloizik *puñala*,
ta bestean *zetroa*,
koroia buruan:
Enperadore batek
daroien moduan.

Pluton itzalen antza
bekoki ilunean
Marte gudariena
begirakunean,
Minerba legez dauko
iantzia soinean

artelazko soruaz
zapatak oinean.

Bere *kuadru* itzaletan
eztago besterik
gizon andiak baino
odolez beterik.
Berak irakatsi dau
dala *Trajedia*
*Furia*k eginiko
odol-iturria.

Polimnia

Lagun askon aurrean
berba ondo egitea
gitxik dabe munduan
lortu iakitea.
Berbaaldiak neurritu
ebazana lenen
izan zan Polimnia:
sinistuten zan len.

Edurra legez daukaz
iantzi-soinekoak,
ta arri finez beterik
zapata oinekoak;
lora utsakaz egin da
koroian buruan
baina diamante finak
loren inguruan.

Eskumako besoa
guztiz luzaturik
beste eskuan paperak
biribil baturik:
emakuma gaztea
eder ta prestua,

anditasunezkoa
zan bere taiua.

Talia

Komediako etxean
inos egon zara?
etzara baldin ioan
barre egiten ara?
Bertan dago Talia
eta eztozu ikusten
ezpadeutsut nik orain
emen erakusten.

Komediginak dira
Talian semeak
ta euren esakerakaz
egin leiz barreak:
paperean Taliak
esanda daukana,
komediginak dakar
bizirik gugana.

Buruan koroe bat
egina lorakaz,
ta eskuan mozorroa
Ninfa ederrak daukaz:
beti barreka dinoz
egiak garbiak,
ekandu deungetati
kenduteko erriak.

Terpsicore

Parnasoko mendian
egiteko dantzan,
Terpsikore bakarrik
nagosi izaten zan:

Apolok esan eutsan
dantzan ikusirik:
zu zara arreba ederra
asia bizirik.

Aldamenean dauko
urrezko edontzia,
ardaoz beterik Bakok
berari eskinia;
ta untzorri-makila bat
Tirso deritxona,
dantzak ardezuko
Silenok emona.

Eztau asko edan bear
nai dabenak dantzau;
edan ezkeru, laster
loak artuten dau.
Dantzan inarduteko
zalago buruak
ordiak baino daukez
maiterik sutuak.

Urania

Musai etorri iaken
bein baten gogora,
igaroteko egun bat
etxeti kapora.
Izentau zan eguna;
baina goizalde atan
iausi zan edurra, ta
iolasa galdu zan.

Ordurik gora Uraniak
eukan ardurea
irakurteko gabaz
ta egunaz zerua:

lenagoti igarteko
izarren bitartez
geroko eguraldia
ezbai barik artez.

Globo baten neurtuten
neurri ziurragaz
izar-bide guztiak
dago *kompassagaz*;
izarrezko koroia
dauko ta iantzia,
zeruko izar urdinez
ereinda guztia.

BERTSOLARI EDO KOBLAKARIA

Erdu zerura bertsolaria
goiazan biok batera,
au baino ohea beste mundu bat
an goian bilatutera.

Gizon andia da emen urrea
eta ezer-eza kobrea:
Trumoi sikua iakituria,
daukana bada *pobrea*.

Egia biloiz iantzi bakoak
igas dau gaur gizarteti.
Erdu; goiazan bertsolaria,
bera ioan dan bideti.

Bakizu zer dan, bertsolaria,
geure mundua munduan?
da ontzi bat Iaunak imini ebana
itxaso baten barruan.

Zerua dago loraz beterik
eguzkia ilten danean,
eta bakoitza da mundu eder bat
geure munduen ganean.

Geure munduan ezta aurkituten
bardintasunik legean;
onek egiten oi dabezanak
eztagoz euren menpean.

Goiazan egaz, bertsolaria,
negarrik eztan mundura;
lenak ta orainak atsakabarik
emon eztaben lekura.

Geure bizia da emen aizea
odai baltzagaz nastean;
geure ganera, ai! dakazana
asko oinaztarrak aldean.

Egon gaitzezan odai ganeti
beko mundura begira.
Au da sagar bat, eta gizonak
barriz txikiak baino eztira.

Eta biraka dabil mundua
eguzkiaren tornuan,
eta ilargia gelditu barik
beko munduen bornuan.

Ilargia da mundu txiki bat
bekoa legez iluna,
ta eguzkari bira egiteko
bere betiko laguna.

Bere erdiantzat beko mundua
da mundu iluna ta argia;
baina ezta egoten onen aurrean
ilargiaren erdia.

Bardin bardinak izaten dira
bertako urtea ta eguna;
iru zatitik bi dira argiak
beste zati bat iluna.

Goiazan urrun, bertsolaria,
ze andia dogu zerua;
bilatu artean geldituteko
maitetasunen lekua.

Bilatu daigun nun estaldu dan
igas ioan dan egia;
a gelditu dan munduan dago
guk bear dogun guztia.

BUENOS AIRESEN EUSKALDUNAK

Buenos Aires-aldeti
artu dot karta bat,
eta orain esateko
zer dinoan berak
euskaldun mutil gazte
buru zoratuai,
eldu iat naiaria
eta eztot itxi nai.

Euskalduna

Txarto bizi naz emen,
euskaldun maiteak,
entzun nebazalako
ipuin-esateak:
eneban, ai gaisoa!
orduak gomuta,
asko bizi dala gaur
guzurrak salduta.

Agertu zan errira
mutil gazte eder bat
ondo zori gaiztoan
neuretzat ta askontzat:
laster batzandu iakun
erriko gazteai,
ugazabak topetan
ekazan guzurrai.

Berba-aldi guztietan
ezeukan besterik:
Buenos Aires-aldean
eztago pobrerik:
ara ioanezkero
mutila bizirik,

An ezta egongo biotz sikurik
ez deunga okerrik nagosi;
an ezingo da inor galtzeko
guzur-lege bat erosi.

Osagilarik an ezta egongo
inor ilteko drogakaz;
eta ilten badau inor gazterik
lurpetuko da beragaz.

Igarriko da iakituria
kolore bizarrekoan,
guzur-iakintsu lotsa bakoak
silauko dira lepoan.

Legeak ondo iagongo dira
ta an ezta egongo izurririk,
ta ez botikako atsagaz inoiz
gizonik gaitxez beterik.

Emakumeak izango dira
gizonen lagun emeak,
etxeko gauzaak ondo erabagi
eta ondo azteko semeak.

Bilatu dogu, bertsolaria,
geuk bear dogun lekua;
beste batera bagoaz inoiz,
geurea izango da errua.

Deiguzan bertso gozo ta leunak
geure arimako suagaz
beti egoteko naibagaz barik
kantetan *zitateagaz*.

dirua batuten dau
ta ez gauza gitxirik.

Nekez Euskalerrian
bizi da gaztea,
an ezta ezagututen
nekez izatea:
osasunagaz beti,
doan iatekoa,
ta lagun eroapen
guztiz onekoa.

Izan dira mutilak
iru urte baino len
amar mila ogerleko
bakoitzak eukiten:
onenbeste daukanak,
bere bada *abila*,
laster egiten dituz
irurogei mila.

Asko dagoz aetan
mutil euskaldunak,
egin dituezanak
miloaz *fortunak*:
egonnai eztabenak
urteen begira,
dama dirutsuakaz
eskonduten dira.

Onekaz guzurrokaz
gengozan zororik;
ta inok bearrerako
ezeukan gogorik:
laster gelditu nintzan
triste biotzeti,
Buenos Aires-aldean
amesetan beti.

Ezagutu ebanean
Iudas saltzailak
zoratuta egozala
erriko gazteak,
esan euskun guztioi
ara ioateko,
mila ogerleko askogaz
errira etorteko.

Ainbeste guzur laban
eukazan minean,
ze zazpi mutil gazte
berotu ginean,
ioateko batera
Buenos Airesera
diruz zorroak bete
ta etorteko atzera.

Sartu ginean ontzi
baten mila euskaldun,
bidean gaisotu zan
makina bat lagun:
falta zirean bertan
gaisdunentzat oiak,
gu baino obato egozan
ontziko aratoiak.

Irurogeien *faltan*
eldu zan ontzia,
guztiak txakurrak legez
galdu eben bizia;
eriotzako orduan
konfesino barik
an ezaban gomuta
inok arimarik.

Urten gendun biziak
portutra itxasorik,
baina iausi ginean
erdiak gaisorik;

Ospitalak egozan
geuretzat itxirik
launaren errukiak
nauko gaur bizirik.

Lau oinekoak legez
nai euri, nai bero,
eroan genduezan
sendotu ta gero,
inoiz gelditu barik
berrogei legoan,
makiladak ugari
emonda lepoan.

Eldu gineanean
bear zan lekuan,
Ai, ama, zeinbat negar
geuk egin genduan!
Baso guztiz itzal bat
begien aurrean
egoan, landuteko
guztion artean.

Iru urte bearrean
egin bear doguz,
biderako diruak
emongo badoguz:
bear asko, ian gitxi,
beti bizi nekez,
soinekoak urratu,
ta irabazirik ez.

Eztakit nun dagoan
emen ondasuna,
engañau ta onetara
dator euskalduna;
iru edo lau bakarrik
bi milen artean
aberastuten dira
ogei bat urtean.

Ezta emengoa legez
orko ianaria,
askok emengoagaz
galtzen dau bizia:
asko bere ilten dituz
naibagatesunak
negarrez igarota
gaubak eta egunak.

Gaisoentzat eztago
eginda lekurik
zeinbat geldituten da
emen zoraturik!
zer egiten dozue
txapeldun mutilak?
Nun dira goitubako
euskaldun makilaak?

Ai, neure Iaungoikoa,
ondo nengoan len,
ta orain nekez beterik
il-gurarik emen.
Neure biotzeko Ama!
neure Ama samurra!
laster zeure semeak
io bear dau lurra.

Emen nik ikustea
erdi-ilik burua
zuk, *Gobiernu* geurea,
zuk daukazu errua.
Pasaporta emoteko
zengozan itsurik,
Erriak ez aleukan
geuretzat lekurik?

Itxasoa igaro ta
geure *Nazionak*

eztaukaz *isla* ederrak
lagun gitxikoak?
eztagoz gure errian
bazterrak ugari,
egiteko lekua
jente gazteari?

Zetarako dogu emen
guk geure Konsulak
erritarrai aituten
inoiz ezteuskula?
Eztauko *Nazinoak*
ontzirik berera,
eroateko laster
semeak etxera?

Ai, Aita Jaungoikoa!
zu zagoz zeruan
zeure izena maite daigun
guztiok munduan;
zeruko ta munduko
zu geure Erregea
izan zaite, ta betor
gaur zure legea.

Iauna emon eiguzu
arimako argia
ta egunaro egunaro
bear dan ogia:
parkazinoa, Jauna,
betor geure zorrai,
parkatu deutsegunez
guk geure zordunai.

Ezer bere munduan
ezkara zu barik
ta itxi tentazinoian
eskaizuz bakarrrik:
ezpada libra gaizuz
gaitxetatik emen

ikusteko zeruan
zeure arpegia. Amen.

Buenos Aires aldean
eztago euskaldunik
igeroten dabena
negar bako egunik.
Diruen goseagaz
etortzen gara ona;
diru bakoia ez tala
pentsaurik gizona.

Gogoz bear egin da,
Cuban baltzak legez,
lau zurikoak gorde
ta ardaorik edan ez:
diruak egiteko
da modu ziuerra,
ostean ezin leikez
ezpada lapurra.

Dirua irabazten da
edozein lekutan
Afrikan, nai Europan,
Liman nai Calcutan:
alper-errian dagoz
aloger ederrak,
ta leku askotan dira
gizonak alperrak.

Emeko merkatari
madarikatuak
daukez ondo *pagau* ta
arima galduak;
euskaldun errietan
euskaldun zikinak
ona bialduteko
mutil buru-arinak.

Baina euskaldun gazteak
 eztozue amarik?
 Orti bago mutilik
 eskongei bat barik?
 eztaukanak Amarik
 ezta eskongeirik,
 eztaiala Frailetzat
 galdu denporarik.

Ama langorik inor
 eztago lagunik
 geure neke andietan
 aituten deuskunik:
 edozein aiden orde
 dagoz makina bat
 baina mundu guztian
 Ama... bakarra bat.

Etzaitze urrun ioan
 Amen magaleti
 neu legez egoteko
 zizpuruka beti:
 ai amaika ilten dira
 toki urrunetan
 bizi leitekezala
 euren errietan!

Zeuen amak itxita
 ez urrun igasi,
 ta errian edo urrean
 ogia irabazi:
 ta ondo biziko zaree
 zintzoak izanik,
 sei legoa-barruan
 gurasoakanik.

Agur neure erritar
 mutil on zintzoak,

botaizuez buruti
 urruneko asmoak:
 ona asko etorten dira,
 orra inor eztoa;
 zeinnai tokitan dago
 bardin Iaungoikoa.

GOIZALDEKO LOA

Izen txarra bota da
munduan ganera
ta inok eztau nai ioan
beste oba batera:
munduagaiti dino
dala malkozkoa
eztakianak zer dan
goizaldeko loa.

Mundua asi zanean,
lenengo gizonak
igaro zituezan
egun asko ta onak;
bada agertuarren
eguzki beroa,
ezeban inok galtzen
goizaldeko loa.

Nai iai-eguna izan
ta nai asteguna,
lenengo loa beti
izaten da astuna;
baina guztiz arina
ta ezta langoa,
atsagonda gorputzak
goizaldeko loa.

Lenengo loan dago
bat arria legez
guztiz biribilduta
edo luze ta artez;
gero beste atsegina
da neurri bakoa,
elduten iakanean
goizaldeko loa.

Munduan nai dabenak
izan aingerua,
iakitearren zer dan
geroko zerua;
ziur ikusiko dau
beteta gogo
amesekaz badauko
goizaldeko loa.

Aintxinako neskatxak
goizeko amesetan
seina aldatuten dagoz
pozakaz kantetan:
eta au ezta guzurra,
ezta ames zoroa,
igas doianartean
goizaldeko loa.

Amaseiko bateko
Abade-giltzerak,
burutsuak ostuten
dotrina-paperak,
ta bardin errezetan
latin-mordoiloa,
eztabe inoiz galduten
goizaldeko loa.

Etxagun iauna etxean
lenen sortu zana
ta arrenteruen usan
aseten eztana,
gau guztia igaroarren
edaten ardaoa,
oira doa atrapatzen
goizaldeko loa.

Gaisdun artzen dabenak
purgea goizean,

galtzen dabe urte bete
purga bakoitzean:
asko bere obea da
kentzeko gaisoa
purga atsitu baina
goizaldeko loa.

Baldin purgau baleitez
ilun-nabarrean
nekatuta egonarren
gau-erdira-arte
artuko leuke gero
gorputzak aroa,
gozorik egiteko
goizaldeko loa.

Zor daben nekatua
goizean goizeti
burutasun baltzakaz
iagiten da beti;
onek atrapetan dau
goizeko garoa;
ta arturena deusanak,
goizaldeko loa.

Arrantzaleak dagoz
Baizuran kaletan
euren bizitzeagaz
gogoz erruegetan;
baina ezteutse erasoten
nekeak biraoa,
ezpada galduteak
goizaldeko loa.

Arrastaka batuten
urre ta kobrea
dabilen gaisoa da
munduan pobrea:
onek igaroten dau
Purgatorioa

galduten dabelako
goizaldeko loa.

Infernura lenengo
ioan zan gizona
etzan izan goizetan
beti login ona:
Abel ilteko azurra,
ustelduta astoa,
topau eban galduta
goizaldeko loa.

Zer da bat egotea
albako Mesatan
ikusten gizon ta andra
arrusika Elizan!
geien geienak dauke
zabalik agoa
eztabelako atrapau
goizaldeko loa.

Goizaldean goizeti
Abade maisuak
entzuten dagozanak
geure pekatuak,
eztabe beti eukiten
osasun osoa
galduten dabelako
goizaldeko loa.

Zer litzate Erregean
buruko koroia
itxi bear baleuke
goizaldean oia?
Pisu guztiz astuna,
alper urrezkoa,
da kenduten dabena
goizaldeko loa.

Azur utsak daukazan
 agura sikua
 eguzki etorrerako
 loro musikua,
 ilten danean, artez
infernura doa,
 eztabelako gorde
 goizaldeko loa.

Egunagaz iagiten
 direan alperrak
 oin biko astoak dira
 edo bai okerrak;
 kaltzaduna izanarren
 da gizon oiloa,
 galduta dabilena
 goizaldeko loa.

Otseinak goiz goizeti
 iagiten badira
 alperrierian dagoz
 alkarri begira;
 baina otseina izaten da
 ziur ta zintzoa,
 barruan daukanean
 goizaldeko loa.

Zeinbat dagoz negarrez
 euren bakarrean,
 lo gozoan beste asko
 dagozartean!
 beti izanik bardina
 ta beti gozoa,
 zelan itxi lei batek
 goizaldeko loa?

Egin nai eztabenak
 goizaldean lorik
 eztauko zerurako
 gaisoak gogorik;

eztabelako ikasi
 dala zerukoa,
 munduan egonarren,
 goizaldeko loa.

Beti bear bageunke
 ibili itzarrik,
 elizate gorria
 egongo geldirik:
 eta ak bere egunaro,
 sinistuten noa,
 neuk legez nai dabela
 goizaldeko loa.

MUNDUKO ZERUA

Iakintsu andibat askotan legez
egoan lo gozoagaz,
eta amesetan etorri iakan
San Anton albokoagaz.

Onek esan ta iztar-urkulu
iarri zan txarri-ganean,
zein txoria lez ioan zan egaz
Iaunan Iauregira artean.

An gelditu zan zaldi urdaitua
buztana kirimilduta;
ta inos biziak, ibili zanik
ain ondo, ezaban gomuta.

Baina ikusirik ango atsegina,
ango bake ta gloria,
eta arik laster izanik bere
gogo osokoa tokia,

Balego, dino, au atseginau
noizik beinean munduan,
usatuteko ango atsakabak
beragaz iota buruan!

Zorakeria, erantzun eutsan
Santuak iakintsuari,
da eskatutea Adanik ona
daukazuena Iaunari.

Eztot gomuta, neure Santua,
nun eta zelan dagoan:
eztot ikusi inos, ezpada
bertsolarien agoan.

Oraintxe dakit zu zareana
buru lodiko gizona;
ze ikusi dozu zer dan munduan
matrimonio bat ona.

BARDINTASUNA

Aintxina ta bein ola
sartu zan munduan
izerdien azia
lur onen barruan:
nastauta gariagaz
erein zan azia,
ta gero izerdiagaz
batu zan garia.

Ain gelditu zan lurra
izerdiz beterik,
ze eztago bera barik
ezer artuterik:
garia artzen dabenak
eztaroi etxera;
galtsua ta galautsa
da onen alogera.

Beti bizi izan dira
gizon asko alperrak,
inor mutulduteko
txorikume ederrak;
eurena eztan gauzea
atrapetan zurrak:
basoak nai piztiak,
arriak nai lurrak.

Lur onakaz ta askogaz
dira Iaun andiak,
eta beste gaisoak
laneko piztiak;
onen ganean dago
bear ta nekea
eginik negu ta uda
izerdi-lekea.

Baina lurra balego
bardin zatituta,
pobre goseak ila
legoke biztuta;
bardin iaio ginean
bardin gero ilteko;
deiguzan aleginak
bardin biziteko.

Au zimenduan askok
sartu dau buruan
esan iakenik ona
belarri-inguruan:
eta ondo eritxi deutse
bardintasunari,
alan eztalako inor
izango agintari.

Ezkaitezan gelditu
geure aleginean
ta artu daiguzan lurrak
danak bardinean;
baina urte bete barru,
eztago dudarik,
lagun asko egongo da
gizelan bat barik.

Gaur ta beti munduan
bardin izateko
zintzoak gitxi dagoz
baina asko iateko:
azaz ganeti erkinak
gaisoak ta ordiak
eta andi izan nai daben
barritsu gorriak.

Lur-gizon bakar baten
zer dira aleginak,

ezpadaukaz idiak
eta lan-burdinak,
eta bigai ta ardiak
egiteko satsa;
lurrak gozatuteko
bear daben gazta?

Baina dirurik barik
ezin leikez euki
ta inok ezteutso esango:
bear dozu, ta eutsi:
eta merkatariak
ain dira malmutzak
ze geure ames ederrak
izango dira utsak.

Bardin bizi izateko
gaurko gizaldian
merkatariak dagoz
errian errian,
pobreak zapalduten
errukirik barik
eta aberats guztiak
zapaldu gurarik.

Bardinak izateko
munduan gizonak
asi beitez izaten
alkarrentzat onak;
ta gero bakartuten
mendan alperrak
Mediku ta Eskribauak
lapurak ta okerrak.

Alper dira gizonen
munduko aleginak
ezin biurtu leitez,
naiarren, bardinak:
eriotzeak bere
eztau bardinduten:
pobrea aberatsa lez
ezta lurpetuten.

GABA

Betor iluna laster,
Ama loarena;
zeruko baltsamua
pena guztiena:
datorrela beragaz
geure artera loa
zerututen mundu bat
erruki bakoa.

Gorputza lo badago,
arimea orduan
isil dago ta pozik
gorputzan barruan:
ilda dago gorputza
gero biziteko...
nok euki lei gogoa
iratzartuteko?

Munduan beti dago
gizona amesetan:
gabaz zorakerian
ta egunaz benetan.
Betor mundura loa
eta ames zoroak:
bizitza nekatuten
bitarte gozoak.

Iagiten da goizean
gizon nekatua
iaso ezinik egunaz
il-arteko adua;
nekez igaroten dau
ta atsegin bakoa;
adiskide bat barik
inora badoa.

Iagiten da eukitsua
 egurdi-inguruan
 gauza asko dituzala
 alduta buruan;
 beti pobrea legez
 zerbaizten begira,
 baina biotzak inos
 aseten ez tira.

Betor gaba ta orduan
 pobre ta eukitsuak
 loan izango dira
 bardinak bitzuak;
 eta euki lei pobreak
 loa gozoago,
 izanarren bere oia
 askoz gogorrago.

Egunaz da biotza
 beteten eztana,
 itxaso bat ondorik
 topau etxakana.
 Betor iluntasuna
 ta loa beragaz,
 geu iminten bakean
 geure biotzakaz.

Atsakabak iatorkuz
 egun-sentiagaz
 eta botaten dituz
 ilunak loagaz.
 Iluntasun maitea
 gizonen zoria:
 zuk ekarri zenduan
 munduan gloria.

Ames gozo guztien
 ateko aingerua

munduko zorionak
 dauken giltzerua!
 erdu mundura laster
 izarrez beterik,
 gizonak ataraten
 naigaben menperik.

Argia baino askozaz
 da zarrago iluna
 ta iluna da ames-loa
 ekarten deuskuna:
 deungea iluntasunak
 ikaratuten dau,
 ta ilun barik erreko
 litzate munduau.

Eskribauak, izanik
 erruki bakoak,
 gabaz izaten dira
 besteak lakoak;
 ta aurkituko elitzate
 gabaz borrerurik,
 ezpalego munduan
 inon Medikurik.

Betor gau izartsua
 bere estalkiagaz,
 bardinduten munduan
 zorra diruagaz:
 ta ekarri bei laguntzat
 lo gozo biguna,
 biziak bardin dauken
 aberastasuna.

GIZON ZORI GAIZTOKOA

Neure bizi guztia
daukat nik gogoan
ta neurritu bear dot
dakidan moduan.
Mundura sartu nintzan
mutila *fortuna*z,
eta *fortuna* barik
munduan bizi naz.

Edan neban titia
bular bakarreti
eta ez bertati bere
nai nebana beti;
gosegaz negarrez
egonarren sarri,
ezin zan neuretzako
inudea ekarri.

Negarrak azi al baleiz
gizonak umetan,
ezingo nintzan sartu
aitaiten fraketan;
baina urte erdi igarota
enebalez iaten,
ondo sartuko nintzan
orraztoki baten.

Eskola-maisuagaz
izan neban lorra,
ain zan mutilentzako
borreru gogorra;
eukiten nendun sarri
sarturik zepoan,
bai ta askotan etzanik
lagunen lepoan.

Beti nai izaten neban
ibili burruka,
arrika ta ukabilka
nai bardin paluka.
Erriko abadeari
il neutsan katua
a bai eperdiantzat
zala pekatua!!!

Burrukak ta eskolea
itxi nebazan poz,
dantzea euren lekuan
artuteko gogoz:
burua ez gordeteak
inos iolasetan
eukiten nendun makal
iolas-osteetan.

Atara neban dantzan
ezkerreko iztarra
eta ondo imini-artean
egon nintzan txarra;
ioan zan dantzarako
gogorik onena,
barregarri dalako
dantari errena.

Adiskidatu nintzan
orduak kartakaz
baina ze ordu gaiztoak
karteteak dakaz!
galdu nebazan baten
dirua ta frakak,
alkondara ta txapel,
iake ta zapatak.

Ikusi neben gero
lenengo maitea

gizonen biotzeko
goizeko lorea:
asten danean gozo,
ta gero garratza,
eta azkanean mina
gogorra ta latza.

Ni nengoanartean
maminak urturik,
iateko gogo barik
ta maitez itsurik,
neskea, neu itxita,
kana bat surregaz
eskondu zan malmutza
ta agura bategaz!

Gero beste bategaz
berbatu nintzan ni
a bere eskondu zan, ta
laster neukazan bi.
Ezeben luzaro euki
neuretzat gogorik:
ezalda on eukitea
senarra errenik.

Ainbeste atsakabagaz
il iatan biotza
ta mundua neuretzat
biurtu zan motza.
Orduan ioan nintzan
konbentu batera,
bizi barri bategaz
mundua aztutera.

An egon nintzan ondo
pozik ta bakean
konbentuak zarratu
zireanartean.

Iaunak emon euskuzan
bizitzeko etxeak;
iaunari kendu deutsez
Munduan semeak.

Orain nago bakarrik
nekatu, pobrea...
munduko baratzean
landara sobrea.
Lapurra bizi da gaur
onak aintxina lez
eta gaur dagoz onak
munduan negarrez.

Laster eldu bear iat
igitaিদun zarra,
eta ordurako nago
munduan bakarra;
eztot ilteko eukiko
inor inguruan,
bat nori begiratu
azkanengo orduan.

Iauna! zeure errukia
da neurri bakoa
eta gozatuko deust
ordu azkanekoa:
Zeugan itxaroten dot
fedea biziagaz
garbituko nozula
kurtzeko odolagaz.

MUNDUA BILOIZIK

Gaitx da ezagututea
barruti gizonak,
deungen deungenak daukez
min gozoak eta onak.
Munduan biziteko
bata besteagaz
gizon guztiak dabilz
mozorro banagaz.

Gizonak gaur geienak
bakoitza bi dira,
agertuten etxake
barrua arpegira:
baleuke leio bana
eta argi barruak
gizonak litzatekez
munduko aingeruak.

Aginakaz iatorko
borrerruen garra
eta zatituten dau
bere Amaren bularra.
Mutiletan etxeko
ta auzoko piztiak
ilteko egiten dituz
alegin guztiak.

Beti dabilz burruka
nebaak eta arrebaak
eta etxean ereiten
negar ta atsakabak:
gudan ioaten bada
asten da suturik,
nortzuk eztakizanak
kentzeko mundurik.

Gudea!!! gizon deungak
mundura ekarria,
belu sendotuten dan
munduko zauria:
lenengoa imini eban
Luzifer okerrak
eta beste guztiak
deungak eta alperrak.

Ibili ezarren beti
munduan gudea
ezta agaiti gizona
izaten ohea:
ogei urte baino len
neskatxa zoroak
aiztu eragiten deutsez
bere gurasoak.

Eztau mutilak egiten
obea eskontzeak,
guzurrez iantziten dau
orduan lotseak.
Bera deungea izan da
ona irudituteko,
guzur-azi atsitua
prest dago ereiteko.

Ikusizuz gizon bi
alkarren besoti
barreka, irudi baten
pozik ta gogoti:
benetako barriak
batenak eztira,
gogoka dagoz zelan
alkar bota azpira.

Ikusizu gizon bat
Eleizan sarturik,

belauak lurrean ta
begiak batirik...
ezta santua izan da
Eleizan egoten,
ezpada andra bateri
karta bat emoten.

Ikusizu gizon bat
eta ze gizona!
Parisen eta Londresen
ikasten egona:
da gizon iakintsua
ta arpegi garbia
fede satua bako
kristinau barria.

Ikusizu gizon bat,
bada ondo ikusi lei,
kenduten dituzana
euneko berrogei;
karidadeagaiti
beti dago emola
kenduteko asmuagaz
pobreai odola.

Ikusizuz lau gizon
matrila-gorriak,
zeintzuk orain sei urte
eukezan zorriak:
orain dagoz etxeak
ta ortuak eginik,
baina euren lapurretak
autortu ezinik.

Ikusizu gizon bat
iai ta domeketan
ez Eleizan, ezpada
bere bearretan:

au da Kristinau ona
Eleizarik barik:
onentzat ilda gero
eztago Eleizarik.

Ikusizu gizon bat
geu legez iaio zana
eta euskalduna entzunda
lotsatuten dana:
au ez alzan aurkitu
Ernani-ganean
euskeraz Ingelesa
puskatu zanean.

Ikusizu gizon bat
sarri moskorturik
eta inos ez ziskuan
bat ere dirurik:
ezta Alkate ez *Jueza*
ain gizon abila
gizon andiago da...
erriko *Alguazila*.

Onek lango gizonak
topetan dira aurrez
menpetuka daukenak
mundua negarrez.
Mina dauke dontsua
biotza deungea,
barritsuak saria
ta isilak nekea.

ALDIA

Neguaz darabilt beti pisu bat
ezin ikusi dodana,
igaz baino aurten asko geiago
gorputza astundu deustana.

Igaz neukan nik bizarra baltza
eta aurten daukat zuria,
eztakit zelan biurtu nazan
urik bako errotarria.

Igaz aginak danak kontautu
ogeta zazpi zirean,
aretatik gaur sei bear dodaz
ta eztaikit nora direan.

Nunbaizt gabetan eztaqidala
sartu iat ago-barruan
gauza bizia, ta ez ikusteko
lo egongo nintzan orduan.

Neure burua zan lengo urtean
ule baltzezko basoa;
eta aurten barriz neure ule ederra
plagaren batek daroa.

Ikusten neban nik lengo urtean
bartza urruneti bizirik;
ta aurtengo urtean ezto ikusten
ardia eskuan geldirik.

Len eioko eban neure sabelak
perol bat lapa gordinik;
eta orain gabaz okela erreak
narabil lo egin ezinik.

Oinez urten ta ioaten nintzan
zortzi legoa bidean,
eta inos bere neure kaderak
aspertuten ez tirean.

Orain eun pausu egin baino len
ezin dot artu arnasarik,
eta gorputza geldituten iat
zati bateko indar barik.

Zer etorri da neure ganera?
zek nauko ni oian azpian?
aldia alda, galdu nabena
indar aspaldi guztian.

Uste lei batek eztoiala inos
aldia geure arteti...
eztoa aldia... ezer ezerantz
geu goiaz, ai! beti, beti.

Bera ibilten da bizarrrik bizar
zuriz pintetan *patilak*,
ta agorik ago atara ezinik
aginak txantxarrak ilak.

Bururik buru bere ibilten da
zuritu ta mutulduten;
eta berbera da iabilkuna
sabel-errotak lotuten.

Berake zarten deuskuz bakarrik
burdin-zapata gogorrek;
berak belarri guztiko zurrak
biurtuko dituz gorrak.

Begi guztiak baltz nai zuriak
berak ilunduten ditu
ta Medikuak griegu berbakaz
ezin deuskuez argitu.

Zeinbat aldi aldaukan edozek
 ibiltzen gara iakiten;
 geien daukana dalako ikusten
 aurrerantz gitxi biziten.

Aldi-zatitzar asko iruntzita
 dago gizona makalik
 eta munduti nai badau urten
 atea dauko zabalik.

Zati egin eta il ezinik
 aldia gagoz gu beti:
 baina bera da il ta botaten
 gaituzana gu beti.

Berak darabilz geure erlojuak
 itsuak *zarrabetak*;
 bere sonuak iminten dituz
 atso ta aguraak negarrez.

Zeinbat aldi eteda aldiak
 agertu ebalaburua?
 ta zeinbat barru itxiko etedau
 beti betiko mundua?

Guzur andiak ezarten iakaz
 aldi oneri ganera,
 txakur-asiak ioiakazanak
 ilargiari bidera.

Baserritarrak dagoz tabernan
 uritarrak lez *kafean*;
 aldia emoten, aldai egiten
 eta aldia galtzean.

Eldu baiako dama bateri
 aldia eskonduteko,
 gazteagoak urte bi osoak
 bear dituz elduteko.

Neguan dagoz basoak ilda;
 baina ikusten da aroaz
 dana biztuten odairik bera
 ta lurra beteten loraz.

Aldia ezta igas doiana
 au beti dago geldirik:
 ezta inos ilten; eztau igesten:
 gazte dago ta bizirik.

Bera neurtuten galdu direan
 urre zuri ta gorriak
 esan deuskue zeinbat balio
 aldabean aldian zatiak.

Minitutxua ta ordu laburra,
 ta egun arpegi bikoia,
 ta astea ta ila ta urte luzea,
 ta gizaldi betikoa.

Dagoz munduan beti geldirik
 bardin orain geuretzako,
 zein geure atzean mundua ikusten
 datozen guztientzako.

ZUGAZTI BARRIKO EKARRIAK

Begiratuten badau
batek gaur mundua
ezta ziur iakingo
nun daukan burua:
ikusirik gizonen
odol-egarria;
baleuke lez, bizi bat
galdata, barria.

Gauza bat egiteko
ezer bere ezerik
Iaungoikoa izan ezik
eztago besterik:
baina biurtuteko
ezer bere ezera,
gizonak dirudite
deabrua bera.

Zorrotzagoak dira
gaur ilteko txistak,
eta ziurragoak
gusako tximistak:
zabaldu da gosea
len baino geiago
eta maitetasuna
lurpetua dago.

Pobre ereiten dabilbaz
mundudan berorik,
Fraileak atarata
lenengo solorik:
saldu dira *pobreen*
beso ta mukurrak;
eta kendu fraileen
sopea ta utsurrak.

Izen guztiz ederra
da *filantropia*
baina ohea askoz bere
zan lengo sopea:
gosea kenduten zan
lenago sopakaz;
eta ezta ikasi egiten
soparik berbakaz.

Geure bizitzak dituz
iagola ziurrak,
gaitxak ondo ikusteko
satorra lez zurrak;
ta onak igaroteko
gabak eta egunak,
gaisdunai ataraten
ziskuko urre-lumak.

Pobrea iminten dabe
bigarren tornuan
arimako osasuna
dabela bornuan;
erbestean deila
betiko munduak,
alan nai dabelako
pobre borrreruak.

Ilten dau medikuak
errenkura barik,
ta beste mila ilteko
eztauko ardurarik:
guztiz asko ilten dituz
ezer ez eukiak,
eta geiago erreta
azkan bako argiak.

Zeinbat *botikariok*
diruen pozera

daroe eriotzea
nesken sabelera!
Eta dagoz lekuko
diruz erosiak
inos jausi ezteizan
deunga nagosiak.

Lanternak bako argiak
zeinbat gaitx aldakaz
urruneti geugana
saltzeko gauzakaz!
Gaitx bakoitxak daroa
etorten danean
gizonezko amarrena
beragaz batean.

Piper biurtu deusku
argiak mundua;
gane ederren barruan
soliman ta sua:
eta erakusten dago
piperren narrua
esaten itxi barik
zer daben barrua.

Zeinbat izan piperra
gane-gorriago,
barruak ilten gaituz
erreta lenago.
Ian bei gizaldikoak
piperren azala;
baina ezpei esan gero
euskalduna dala.

Ama biotzekoa!
zuk zeustan esaten
ez inos ikasteko
piper mina iaten:

zuk irakatsi zeustan
dotrina santua
zuk estalgi emon zeustan
Jeusen *mantua*.

Aistuta bizi dira
goiko munduagaz
minduta dagozanak
piper-barruagaz:
Iaunak ez autsen emon
neuri lango Amarik
bidea irakasteko
ara gaztetarik.

Ezpadauko *pobreak*
ariman zerurik,
egongo da aberatsak
ilteko suturik:
borrerua izango da
fedea eztaukana
odol ta ondasunakaz
aseten ezтана.

Zetarako *pobreak*
dituz Erregeak,
ezpadauko gerorik?
zetako legeak?
Erregea... bera da
bere buruena;
nai il nai kenduteko
berak nai dabena.

IDIAK ETA BURDIA

Iupiter Iauna zan urte askotan
 mundu guztian Alkate,
 eta gaur bere bera lakoak
 topetan errezt litzate.

Izanagaiti Iaun nagosia
 ezeukan begia zurra,
 eta egitzat artuten eban
 bagiratuta guzurra.

Betaurrekorik etzan agertu
 ordura-artean mundura,
 eta ikusteko gauzak obato
 artzen zituzan eskura.

Asi zan Iaunau Merkuriogaz
 erri batetik bestera
 guztia ikusten, ta inon kontura
 sabela betatutera.

Topau ebazan gauza oker asko
 ta on gitxi euren bitartean:
 urrengoan zan andiena
 ainbeste gauzen artean.

Ikusi eban bein sekor-pare bat,
 isila baina gogorra,
 eroan ezinik aldatz bateti
 tiraka burdi motz sorra.

Burdia ioian beti irrintzaka
 neska atsotuen moduan
 buruko alea parizta utsakaz
 ereiten euren bornuan.

Erdi gortuta Iaun nagosiak,
 itandu barik sekorra,
 luma urrezko bat ondo ebagita
eskribidu eutsen burtzainai.

Sekor isila buztarrirako
 izan zedila kapoia,
 et emoteko burteseari
 isilduteko *jaboia*.

EGIAREN ISPILUA

Abadea da gaurko egunean
gizon guztien morroia,
bere buruan darabilena
martirioen koroia.

Egun guztiak Fraileentzako
dira orain aratuzteak,
guzur-iantzita doiazalako
ausora ioten atek.

Osagileak eztau izan nai
gizona baino geiago;
eta mundua zorakerian
negarrez iasoten dago.

Letraduak gaur dira kantari
belarri-zur, baina itsuak;
eta aldatuten dabe *tonua*,
zelan soinu egin diruak.

Aiuntamentu guztietan gaur
dago Sekretarioa,
Alkate launen andikeria
puztuten daben auspoa.

Gaurko maisuak mundutar utsak
ta munduari salduak,
argi gitxiko lanternak dira
odai-artean galduak.

Arotzik asten iatanean gaur
legeak doan salduten,
itanduten dot, nor ibili da
arotzak alan landuten?

Iostun dendari gizon-antzeko
magal-arteko morroiak,
balio dabe gaur izateko
erriko kezken botoiak.

Narru-dendari zapataria
da gaur Iauna ta Don Krispin:
uien sundea kendu lei; baina
narruen atsa ez ain arin.

Katu kristinau batiatuak
tabernan salduten dira,
eta kristinau eztireanak
nok-ian an dagoz begira.

Etxagun andi gazte zoroak,
diru ta lurren galtzailak,
kokotzat daukez eta zorotzat
euren guraso batzailak.

Itxas-gizonak iakiturian
inor ez lango erraldoiak!
dakielako esan deutsean
lur-erbesteko masoiak.

Ze gizon modu da urlia Iauna?
itanduten zan lenago.
Gaur esaten da, ondasunetan
Don Fulano zelan dago?

Euskera berbaz gaur dakiana
ezta bizkaitar noblea,
ezpada sasi-karramarroa
kantabro otsoen lobeia.

Amorea ta *Fede* Santua
eztagoz oin eginetan:
len biotzean; baina gaur daukez
sustraiak geure minetan.

Orain-arte an etzan ikusten
geure Iaun maitegarria;
baina agertu dau bere burua
eta da merkataria.

Zabaldu dira mundu guztiti
goibelarritzar zatarrak,
eta gitxitu zori txarrean
gizon artezen batzarrak.

Barritsuenak gaur dira onenak
ta baketsuak ezer ez;
onen egunak ioan zirean
ta bizi dira gaur nekez.

Orain dirua daukan guztia
da gizaldiko gizona,
prestu iakitun guztirakoa,
arteza guztiz eta ona.

Ezta gizona diru bakoia;
da elor arantza latzena,
lengo munduko mukur gogor bat
argirik ezin leiena.